Arbeidsnotater

STATISTISK SENTRALBYRÅ

Dronningensgt. 16, Oslo-Dep., Oslo 1. Tlf. 41 38 20

IO 75/46

5. januar 1976

FLYTTEMOTIVUNDERSØKELSEN 1972*

Rapport nr. 6

NOEN HOVEDRESULTATER

Av

Lars Østby og Bjørn Andressen Reisz**

INNHOLD

		Side
Tabellregister		1
Sammendrag		2
Kap. 1.	Innledning	3
1.1.	Generelt om Flyttemotivundersøkelsen	3
1.2.	Oppbyggingen av dette notatet	3
Kap. 2.	Forskjeller mellom flyttere og ikke-flyttere	5
2.1.	Innledning	5
2.2.	Mobilitetsforskjeller etter demografiske kjennemerker	6
2.3.	Utdanning	6
2.4.	Tidligere flyttinger	8
2.5.	Arbeid	9
2.6.	Inntekt	11
2.7.	Bolig og bosted	11
2.8.	Oppsummering	14
Kap. 3.	Flytterne og oppgitte grunner til flyttingen	15
3.1.	Generelt	15
3.2.	Ulike forsøk på å forklare flyttinger	15
3.3.	Flyttemotivundersøkelsen 1972, hovedgrupper av flyttegrunner	17
3.3.1.	Viktigste oppgitte grunn til flyttingen, detaljert oversikt	18
3.4.	Videre analyse av oppgitte grunner til flyttingen	20
3.5.	Variasjoner i oppgitte grunner for flytting etter egenskaper ved flytterne og deres situasjon	21
3.5.1.	Kjønn, alder, livssyklus - og oppgitte grunner til flyttingen	22
3.5.2.	Økonomi, yrke og viktigste oppgitte grunn til flyttingen	25
3.5.3.	Handelsfelt, boligtype og stedstype før flyttingen og viktigste oppgitte grunn til flyttingen	26
3.6.	Oppsummering	29
Kap. 4.	Endringer ved flyttingen	29
4.1.	Innledning	29
4.2.	Endringer i alminnelige levekår	30
4.3.	Endringer i arbeidssituasjonen og lønnsforhold for de som har skiftet arbeid	33
4.4.	Endringer i arbeidsreise	35
4.5.	Endringer ved boligen	35
4.6.	Oppsummering	38
Kap. 5.	Strukturendringer i samfunnet som følge av flytting	39
5.1.	Innledning	39
5.2.	Endringer i bosetningsmønsteret	39
5.3.	Endringer i næringsstruktur	42
5.4.	Flytteavstand	42
5.5.	Oppsummering	46
Kap. 6.	Videreflytting	47
6.1.	Innledning	47
6.2.	Hvem er det som ønsker å flytte igjen?	47
6.3.	Grunnene til framtidig flytting	49
6.4.	Grunnene til å bli boende	51
6.5.	Videreflytting for flyttere og ikke-flyttere	52
6.6.	Flytteplaner for hele befolkningen	54
6.7.	Oppsummering	55
Kap. 7.	Avsluttende oppsummering og konklusjoner	57
	Litteraturliste	62
Vedlegg 1 A	Spørreskjema med svarfordelinger for flyttere	65
Vedlegg 1 B	Spørreskjema med svarfordelinger for ikke-flyttere	81

* Undersøkelsen er gjennomført i samarbeid mellom Norsk institutt for by- og regionalforskning og Statistisk Sentralbyrå. Den er i hovedsak finansiert gjennom Kommunal- og arbeidsdepartementet og Distriktenes utbyggingsfond.

** Forfatterne vil takke Per Sevaldson for mange nyttige kommentarer til manuskriptet.

Ikke for offentliggjøring. Dette notat er et arbeidsdokument og kan siteres eller refereres bare etter spesiell tillatelse i hvert enkelt tilfelle. Synspunkter og konklusjoner kan ikke uten videre tas som uttrykk for Statistisk Sentralbyrås oppfatning.

TABELLREGISTER

Side

2.1. Flytterne og ikke-flytterne i forskjellige aldersgrupper, etter utdanning. Prosent 6

2.2. Beregnet mobilitet for alle personer og personer med høyere utdanning, etter alder. Prosent 7

2.3. Mobiliteten i grupper for alder og tallet på bosteder i oppveksten og som voksen. Prosent 8

2.4. Yrkesaktive flyttere og ikke-flyttere, etter yrke. Prosent 10

2.5. Flyttere og ikke-flyttere i forskjellige aldersgrupper, etter husholdningens disposisjonsforhold til boligen. Prosent 12

2.6. Andel som har støyproblemer blant flytterne og ikke-flytterne med forskjellige type strøk for bostedet. Prosent 13

3.1. Flyttere etter oppgitte grunner til flyttingen. Prosent 17

3.2. Flyttere etter oppgitte viktigste og nest viktigste grunn til flyttingen. Prosent 18

3.3. Flyttere i forskjellige grupper for kjønn og alder, etter viktigste grunn til flyttingen. Prosent 22

3.4. Flytteintensitet for de forskjellige flyttegrunner i grupper for kjønn og alder. Prosent 23

3.5. Flyttere i forskjellige handelsfelt før flyttingen, etter viktigste grunn til flyttingen. Prosent 27

4.1. Prosentandelen av alle flyttere med forskjellig endring i type strøk for bostedet, som mener at utvalgte forhold har bedret seg ved flyttingen 31

4.2. Flyttere med forskjellige vurdering av viktigste forandring til det dårligere, etter vurdering av husholdningens samlede levekårsendring. Prosent 32

4.3. Flyttere med forskjellig vurdering av viktigste forandring til det bedre, etter vurdering av husholdningens samlede levekårsendring. Prosent 32

4.4. Flyttere i forskjellige handelsfelt før flyttingen, etter disposisjonsforhold til boligen før og etter flyttingen. Prosent 36

5.1. Flyttere i forskjellige grupper for type strøk for bostedet, etter type strøk for bostedet etter flyttingen. Prosent 40

5.2. Flyttere i forskjellige grupper for kjønn og alder, etter endring i type strøk for bostedet. Prosent 40

5.3. Flyttere med forskjellig viktigste grunn til flyttingen, etter flytteavstand. Prosent 43

5.4. Flyttere i forskjellige grupper for kjønn og alder, etter flytteavstand. Prosent 43

6.1. Flyttere med forskjellig vurdering av husholdningens samlede levekårsendring, etter om de tror de kommer til å flytte igjen. Prosent 48

6.2. Andel som tror at de helt sikkert eller antakelig kommer til å flytte igjen, i grupper for forskjellig viktigste grunn til flyttingen. Prosent 48

6.3. Flyttere med forskjellige viktigste grunn til flyttingen, og som tror de kommer til å flytte igjen, etter grunn til videreflytting. Prosent 50

6.4. Flyttere og ikke-flyttere i forskjellige grupper for alder og utdanning, etter om de tror de kommer til å flytte i framtida. Prosent 53

Sammendrag

I dette notatet kommenteres de viktigste tabellene i tabellpublikasjonen fra Flyttemotivundersøkelsen 1972 (Statistisk Sentralbyrå 1974a). Notatet bør sees i sammenheng med de øvrige rapporter fra undersøkelsen.

Undersøkelsen formål har vært å kaste lys over bakgrunnen for og virkningen av de flyttinger som registreres. På grunnlag av det materialet som er innsamlet, skal en i dette notatet analysere følgende forhold:

Hvem det er som flytter. Ved sammenlikninger mellom de som har flyttet og de som ikke har flyttet i 1971, skiller flytterne seg ut ved å være mindre etablerte enn ikke-flytterne, både når det gjelder demografiske kjennemerker og arbeid og bolig. Flytterne har da også hatt større mobilitet også før undersøkelsesåret.

Hvilke grunner som oppgis for flyttingen. Et hovedformål ved undersøkelsen har vært å kartlegge og analysere de grunnene som flytterne selv oppgir for sin flytting for på den måten å få vite noe om årsakene bak flytting. Arbeids- og boligforhold var de to viktigste grunnene, og det var store variasjoner mellom ulike grupper av flyttere og flyttinger.

De endringene som flyttingene fører med seg. Det er her lagt vekt på levekårsendringer for flyttere og strukturendringer i samfunnet. Det er en klar sammenheng mellom oppgitt flyttegrunn og levekårsendring. Flyttingene skjer som regel for å oppnå bedre tilfredstillelse av grunnleggende behov, og medfører da gjerne bedring av behovstilfredsstillelsen for disse. Flyttingene fører imidlertid da ofte til at andre behov blir dårligere dekket, men grunnene til flytting er så tungtveiende at en i de fleste tilfeller unngår forverring av levekårene. Dårligst utbytte av flyttingen får de grupper hvor mobiliteten er lavest. Flyttingene fører med seg små strukturendringer i samfunnet. De fleste flyttere får forandret mange forhold ved arbeidet, boligen, bostedet o.l., men nettoeffekten for samfunnet av disse forandringene er liten.

Hva som påvirker tendensen til videreflytting. Også for forventet flytting i framtida er det gjort sammenlikninger mellom flyttere og ikke-flyttere, og det er klare forskjeller mellom disse to gruppene. Forskjellene mellom flyttere og ikke-flyttere er forholdsvis små for de med høyere utdanning, og mindre for unge enn for eldre. Blant flytterne er videreflyttefrekvensen lavest for de som har en vellykket flytting bak seg, og den blir høyere jo mere tvangspreget den forrige flyttingen var.

1. INNLEDNING

1.1. Generelt om Flyttemotivundersøkelsen.

Flyttemotivundersøkelsen 1972 bygger på intervjuer med et utvalg av personer som hadde flyttet i 1972, og et annet utvalg av personer som ikke hadde flyttet dette året. Intervjuene ble foretatt omkring årsskiftet 1972-73.

Formålet med undersøkelsen har vært å kaste lys over bakgrunnen for og virkningen av de flyttinger som registreres. Undersøkelsen tar sikte på å legge grunnlaget for en beskrivelse av hvem det er som flytter, for en klarlegging av hva som skjer i og med flyttingen, og for en analyse av årsakene bak flyttingene.

Undersøkelsen tar sikte på å gi representative resultater for to grupper, nemlig

(i) Flyttere i 1971, her definert som personer som i 1971 har fått registrert melding om flytting fra en norsk kommune til en annen, og

(ii) ikke-flyttere i 1971, personer som i 1971 ikke skiftet bostedskommune.

Personer i alderen 16-74 år er med i utvalgene.

Begge utvalgene er trukket i to trinn. Første trinn er felles for de to utvalg og følger Byråets vanlige utvalgsplan. Det består av 259 utvalgsområder trukket tilfeldig blant 1 541 primærområder inndelt i 47 strata (grupper). Inndelingen er foretatt på grunnlag av geografisk beliggenhet og næringsstruktur. Utvalget av flyttere er framkommet ved at 3 672 personer (2,5 prosent av alle flyttere 16-74 år) er trukket tilfeldig blant de som i 1971 i Det sentrale personregister fikk registrert flytting inn i et av de 259 utvalgsområdene. For personer med mer enn én flytting i 1971 var bare den siste med i trekkingen. Ikke-flytterne i 1971 er trukket tilfeldig på grunnlag av navne- og adresseregisteret over befolkningen i utvalgsområdene i 1971, i alt 1 562 personer.

Grunnlaget for trekkingen var siste registrerte flytting i 1971, men intervjuet angår siste faktisk foretatte flytting fra én kommune til en annen. Dette gjelder selv om denne flyttingen fant sted etter utløpet av 1971, eller til steder utenfor ett av de 259 utvalgsområdene.

En har ikke tilfredsstillende registrering av flyttingene innen kommuner, og slike blir derfor heller ikke tatt med i utvalget. En må dermed også se bort fra flyttinger som våre intervjuobjekter har foretatt innen sin nye bostedskommune. Ved tolking av resultatene bør en ta i betraktning at utvalget på grunn av dette inneholder svært få av de aller korteste flyttingene.

Frafallet ble 21 prosent for flytterne og 16 prosent for ikke-flytterne. Årsakene til frafallet har noe forskjellig fordeling for de to grupper. For flytterne er viktigste frafallsårsak at de har flyttet videre til ukjent adresse eller til steder hvor de ikke kan nås.

Som vanlig i slike undersøkelser er frafallets omfang større blant unge og ugifte enn blant befolkningen ellers. Det er ubetydelig forskjeller i frafallet mellom menn og kvinner og mellom de enkelte handelsfelt.

1.2. Oppbyggingen av dette notatet.

I dette notatet skal vi gjennomgå de viktigste resultatene fra Flyttemotivundersøkelsen 1972, i hovedsak på grunnlag av tallmaterialet i publikasjonen "Flyttemotivundersøkelsen 1972", heretter kalt tabellpublikasjonen. (Statistisk Sentralbyrå 1974a). En del tabeller skal gjengis, dels i forenklet form, i dette notatet, men for de aller fleste tabellers vedkommende vil det bare bli vist til tabellpublikasjonen. Henvisningen skjer ved bare å nevne tabellnummeret (som går fra 1 til 150) uten å nevne publikasjonen for hver gang. Tabellene i dette notatet er nummerert løpende innenfor hvert kapittel, slik at disse har et todelt nummer. Henvisningene skulle dermed være lette å holde fra hverandre.

Notatet er bygd opp og disponert i hovedsak på samme måte som tabellpublikasjonen, og fordi det relativt ofte henvises til tabeller der, bør den nok være for hånden under lesningen. Vi skal først beskrive i nokså grove trekk hvem flytterne er ved å sammenlikne flytterne med vårt utvalg av ikke-flyttere. Slike sammenlikninger er ikke uproblematiske, og må gjøres med spesiell forsiktighet når det gjelder egenskaper som forandrer seg forholdsvis lett. Deretter skal vi gjennomgå de grunnene som ble gitt for flyttingen, særlig hvordan grunnene varierer mellom ulike flyttergrupper. Resten av notatet er viet forskjellige analyser av hvilke endringer flyttingene har medført og hvordan det gikk med flytterne. Først kommenteres de subjektive og objektive forandringer i flytternes situasjon med vekt på generelle levekår, arbeidsforhold og boligforhold. Deretter skal vi ganske kort behandle endringene for samfunnet, med vekt på bosettingsmønsteret og næringsstruktur. Planene for flytting i framtida er en annen innfallsport til analyse av flyttingens konsekvenser. Vi skal avslutte med å se hvordan omfanget av slike planer varierer mellom ulike grupper av flyttere og typer av flyttinger, og vi skal også her sammenlikne flyttere og ikke-flyttere. Helt til slutt skal vi kommentere beregnede tall for framtidig flytting for hele befolkningen.

Dette notatet tar også opp noen av de deler av Flyttemotivundersøkelsens resultater som er gjort til gjenstand for spesialanalyser. Det gjelder "Flytting og levekår. En studie av noen endringer i levekår ved arbeids- og bostedsskifte" som er en hovedoppgave i sosiologi (Foss 1975) og en analyse av motivene som utføres ved Norsk institutt for by- og regionforskning senere. Resultatene av en prøveundersøkelse er brukt i en hovedoppgave i samfunnsgeografi (Stordahl 1975), og skal ikke tas opp her. Fra undersøkelsen foreligger også en metoderapport (Foss et. al. 1974). Stoff fra denne er tatt med her bare når det er av vesentlig betydning for vurdering av resultatene. Det samlede flyttemønster for 1971 er beskrevet sammen med utviklingen i de registrerte flyttinger 1949-1973 (Østby 1975). For en beskrivelse av flytterne etter kjennemerker som den offentlige statistikk registrerer, henviser vi til denne publikasjonen.

Siden vi her utelukkende bruker tall fra en utvalgsundersøkelse, må vi hele tiden ta utvalgsusikkerheten med i betraktning når vi trekker våre konklusjoner. I tabellpublikasjonens avsnitt "Prinsipper og definisjoner" er det redegjort for tallenes nøyaktighet (Statistisk Sentralbyrå 1974a, s. 22-23). I vedlegg 1A (op.cit s. 133-134) er det gjort rede for hvordan usikkerheten kan beregnes ved differanser mellom prosenttall. I foreliggende notat skal vi i hovedsak bare benytte forskjeller som med forutsetningene i tabellpublikasjonen er signifikante på 95 prosent-nivået. (Det skal med de gitte forutsetninger ikke være mer enn 5 prosent sjanse for at slike forskjeller er oppstått p.g.a. utvalgsusikkerhet). Noen steder vil vi imidlertid se bort fra dette kravet. Det gjelder når vi kan vise til mange konsistente forskjeller som ikke hver for seg er store nok til å være signifikante på 95-prosent-nivået.

2. FORSKJELLER MELLOM FLYTTERE OG IKKE-FLYTTERE

2.1. Innledning

En bør sammenlikne resultatene fra utvalgsundersøkelsens to utvalg med forsiktighet. I de tabellene som her skal kommenteres, vil det være forholdene før flytting for flytterne som sammenliknes med forholdene på det aktuelle bosted på intervjutidspunktet for ikke-flytterne. Dette vil altså si at forholdene før en flytting som foregikk en eller annen gang i 1971 eller tidlig i 1972 sammenliknes med forholdene for de bofaste omkring årsskiftet 1972-73. Ved sammenlikninger av egenskaper som forandrer seg over tid, kan denne tidsforskjellen ha betydning. En kan heller ikke betrakte egenskaper ved flytterne før flytting som uttrykk for hvordan flytterne ville hatt det ved årsskiftet 1972-73 dersom de ikke hadde flyttet. Flyttingen er skjedd for kanskje nettopp å unngå en uønsket forandring som ellers ville skjedd.

Det skal også understrekes at forskjellen mellom de to gruppene ikke på noen måte er absolutt. Intervjuobjektene plasseres i sine respektive grupper bare ut fra om de har eller ikke har fått registrert flytting i 1971. De fleste (68 prosent) av ikke-flytterne har flyttet tidligere i voksen alder, og mange vil utvilsomt flytte i framtida. Av flytterne er det 14 prosent som flytter for første gang som voksne i 1971. De to gruppene trenger altså ikke ha vesentlig forskjellig flytteatferd selv om den definisjonsmessige forskjellen er klar. Begrunnelsen for valget av de gruppene er gitt i Foss et.al. (1974 s. 26-29).

Når disse innvendingene er nevnt, skal det også sies at det er mange svært klare forskjeller mellom flyttere og ikke-flyttere.

Sammenlikninger mellom våre utvalg av flyttere og ikke-flyttere, og de populasjoner av flyttere og ikke-flyttere i 1971 som de er trukket fra, er lagt fram under vurderingen av frafallet i tabellpublikasjonen. (Statistisk Sentralbyrå 1974a s. 8-9) og i Foss et.al. 1974, s. 33-35. Avvik mellom flytterutvalget og tilgjengelig statistikk for populasjonen av flyttere oppstår fordi tilgjengelig statistikk utarbeides over alle utførte flyttinger, en flytter vil telle med i statistikken så mange ganger som han har flyttet i løpet av året. Konsekvensene av dette avvik er vurdert i Foss et.al. (1974, s. 30), og i Østby (1975 s. 9-10).

Østby (1975) beskriver flyttingene i 1971 blant annet ved å sammenlikne de registrerte flyttingene dette året med totalbefolkningen. Det viser seg meget klare avvik i aldersfordeling mellom flytterne og befolkningen under ett. Det er overrepresentasjon av flyttere i aldersgruppene 0-4 år og 15-34 år, sterkest i gruppen 20-24 år for begge kjønn. Det er også større overskudd av kvinner blant flytterne enn i totalbefolkningen. Særlig markert er dette overskuddet for yngre kvinner (15-24 år). (Tallene for totalbefolkningen er dominert av ikke-flytterne som i alt utgjør 95 prosent av totalbefolkningen; selv i aldersgruppen 20-24 år var det 85 prosent som ikke flyttet i 1971).

Sammenlikninger mellom flytterne og befolkningen under ett, kan gjøres svært detaljert på grunnlag av den løpende statistikk, men det er mulig å gjøre dem bare for de få kjennemerker som flyttemeldingene inneholder. På grunnlag av intervjumaterialet i Flyttemotivundersøkelsen 1972 kan vi la sammenlikningene omfatte en lang rekke kjennemerker, både demografiske og andre. En begrensning ved disse sammenlikningene er at de bare bygger på utvalg av populasjonene, og at vi på grunn av den statistiske usikkerheten må holde oss til relativt grove grupper. Foss et.al. (1974 s. 35-37) har en gjennomgåelse av hvor fint materialet kan deles opp med gitte grenser for usikkerheten. De to typer av sammenlikninger supplerer hverandre godt, og her skal vi kommentere en del av tabellene i Statistisk Sentralbyrå (1974a), som inneholder tall for flyttere og ikke-flyttere.

2.2. Mobilitetsforskjeller etter demografiske kjennemerker

Vi vet fra Østby (1975) at det er høyere mobilitet blant yngre enn blant eldre. Dersom vi ser på familietype innen hver aldersgruppe, viser tabell 2 (Statistisk Sentralbyrå 1974a) at det er en underrepresentasjon av familietypen ektepar med barn blant flytterne. For begge de to gruppene 16-24 år og 25-39 år utgjør prosentandelen ektepar med barn blant flytterne, om lag 2/3 av prosentandelen blant ikke-flytterne. Dette betyr at flyttetilbøyeligheten er mindre for ektepar med barn enn for andre familietyper. Når den samlede mobilitet er lavere i den eldste gruppe, så kommer dette også av forskjeller i familietype, og ikke bare av at mobiliteten blir lavere med alder.

Om vi i tillegg til familietype, trekker inn eventuelle barns alder, får vi en ytterligere nyansering av bildet. Det er særlig sterk forskjell i mobilitet mellom personer i aldersgruppen 25-39 år med og uten barn. De som får barn tidlig, blir også tidlig lite mobile, de som lever alene eller bare sammen med ektefelle får en lengre mobil periode. Forskjellen er ikke signifikant i gruppene over 40 år. Blant de som har barn, er det forholdsvis flere blant flytterne som har yngste barn i gruppen 0-2 år enn det er blant ikke-flytterne. Tilsvarende har flytterne en meget klar underrepresentasjon blant dem med yngste barn mellom 7 og 15 år. En får her bekreftelse av antagelsene om at nystiftede familier har relativt høy mobilitet mens barna er små, og at spesielt familier med barn i barne- og ungdomsskolealderen har lav mobilitet.

2.3. Utdanning

Flere teorier går ut på at mobiliteten øker med økende utdanning (Neymark 1961, Solstad 1968). Dette forklares dels ved seleksjon ved begavelse, og dels ved at de med høy utdanning er kvalifisert for arbeid som tilbys på et begrenset antall steder og er av slik art at det er naturlig å flytte mellom disse stedene i karriereøyemed. Den siste teorien har fått helt klar empirisk bekreftelse, data som skulle bekrefte den første er ikke så entydige. Intervjuobjektene i Flyttemotivundersøkelsen er spurt om fullført utdanning og planer for utdanning i framtida. Resultatene av spørsmålet om utdanningsplaner er vanskelige å tolke, men vi skal her se nærmere på fullført utdanning. (For definisjon av utdanningsnivå, se Statistisk Sentralbyrå 1974a, s. 12).

Tabell 2.1. Flyttere og ikke-flyttere i forskjellige aldersgrupper, etter utdanning. Prosent

Alder	Utdanning						I alt	Tallet på personer som svarte
	Folkeskolenivå	Framhaldsskolenivå	Realskolenivå	Artiumsnivå	Høyere nivå	Uoppgitt		
Flyttere:								
16 - 19 år	3	22	61	13	-	1	100	336
20 - 24 "	2	28	31	28	10	1	100	918
25 - 29 "	5	31	14	24	25	1	100	803
30 - 39 "	13	30	10	21	24	2	100	441
40 - 54 "	27	31	12	15	13	2	100	248
55 - 74 "	42	25	9	12	8	4	100	148
Alle	9	29	24	22	15	1	100	2 894
Ikke-flyttere:								
16 - 19 år	6	15	60	17	-	2	100	91
20 - 24 "	7	36	22	27	7	1	100	120
25 - 29 "	9	44	17	20	7	3	100	118
30 - 39 "	27	38	14	14	6	1	100	210
40 - 54 "	39	32	14	9	5	1	100	375
55 - 74 "	52	23	11	9	3	2	100	401
Alle	33	30	17	13	5	2	100	1 315

Kopi av tabell 4 i Statistisk Sentralbyrå 1974a.

Tabell 2.1. viser at utdanningens betydning for mobiliteten er meget liten for de aller yngste flytterne i undersøkelsen (aldersgruppen 16-19 år), men stadig økende med alder. Fordelingen på utdanning for de yngste viser ingen signifikante forskjeller mellom flyttere og ikke-flyttere. For neste aldersgruppe (20-24 år) er det en overvekt av de med lav utdanning (høyst framhaldsskolenivå) blant ikke-flytterne i forhold til flytterne. Denne forskjellen øker opp til 40 år, men avtar så for personer som er eldre. Klart høyere mobilitet enn gjennomsnittsbefolkningen har personer med høyere utdanning; eksamen artium og minst 1½ års spesialutdanning. Forskjellen er omtrent like stor for alle aldersgrupper over 25 år.

Vi har i en tidligere rapport gitt detaljerte beskrivelser av hvordan mobiliteten forandrer seg med alderen (Østby 1975, s. 11-14). I det foregående avsnittet har vi vist at flyttetilbøyeligheten varierer med utdanningsnivået. På grunnlag av vårt materiale kan vi beregne hvor mange flyttere og ikke-flyttere det i alt er med utdanning på ulike nivå innen hver aldersklasse. Mobiliteten er så regnet ut på dette grunnlag. Slike beregninger er belagt med relativt stor usikkerhet med så få intervjuede i enkelte av klassene som det vi har. Resultatene er vist i tabell 2.2., hvor vi for å vise metodens anvendbarhet også har beregnet mobiliteten for alle utdanningsgrupper under ett og fordelt den etter alder til sammenlikning med den registrerte mobilitet for de samme aldersgrupper.

Tabell 2.2. Beregnet mobilitet for alle personer og personer med høyere utdanning[1], etter alder. Prosent

	Alder i år				
	20-24	25-29	30-39	40-54	55-74
Beregnet mobilitet[2] for personer med høyere utdanning	25	58	19	7	2,5
Beregnet mobilitet for alle	16	14	5	1,5	1
Registrert[3] for alle	16	12	5	1,8	1

1) Examen artium og minst 1½ års spesialutdanning. 2) Beregnet på grunnlag av flyttemotivundersøkelsens data. 3) Statistisk Sentralbyrå 1973.

Vi har ikke særlig høyere mobilitet for de med høyere utdanning blant de yngste. Dette vil sikkert komme av at mange enda er under videreutdanning. De med høyere utdanning, avslutter vel utdanningen ofte i slutten av 20-årene, og dette vil være innledning til en høyt mobil periode med søken etter både bolig og arbeidsplass. (For de uten videregående utdanning begynner denne søkeperioden ved slutten av tenårene). I denne gruppen vil mange være i ferd med å stifte familie, og de er trolig svært mobile på arbeidsmarkedet.

Vi har altså i materialet relativt sett svært mange flyttere blant personer med høyere utdanning, med unntak for de aller yngste. Denne seleksjon er svært stabil, de med høyere utdanning har en mobilitet som er 2,5-4 ganger høyere enn totalbefolkningen i alle grupper over 25 år. Det at tabell 2.2. viser god overensstemmelse mellom beregnet og registrert mobilitet, må tas som tegn på at beregningsmåten kan brukes i dette tilfellet. Vi kan også slå fast at mobiliteten avtar sterkt med alderen også for de med høyere utdanning, men at den hele tiden ligger på et høyere nivå enn for andre jevnaldrende.

Som forklaring av denne forskjellen, kan nevnes forhold av nokså ulik art. Det er klart at de med høyere utdanning besitter aktiva som er sterkt etterspurt. Disse aktiva er lett overførbare fra sted til sted, og det er anledning til å benytte dem på mange steder. Det er videre trolig at personer med høyere utdanning gjennom selve utdanningsprosessen ofte har mistet kontakten med oppvektsstedet og miljøet der, og dessuten ofte har måttet flytte for å få utdanning. Slike flyttinger skal ikke alltid registreres, men de har sikkert like stor betydning for den videre flyttekarriere som de registrerte flyttingene. En kan dessuten også tenke seg at folk med høyere utdanning i sterkere grad enn andre er orientert mot arbeidsmiljø mere enn boligmiljø, og at deres holdninger og preferanser ofte er blitt slik at selve bostedet tillegges liten vekt. Dessuten er dette ressurssterke personer som kan få mere ut av de fleste bosteder enn det de ressurssvake kan. De kan derfor flytte med tro på å få fullt tilfredsstillende forhold også på det nye bostedet, uten i særlig grad å være avhengig av sosiale bånd eller av boerfaring på stedet.

2.4. Tidligere flyttinger

Når det gjelder sammenhengen mellom antall tidligere flyttinger og mobilitet, som nevnes i forrige avsnitt, så belyses den i noen grad i tabell 8. Ved hjelp av grunnlagsmaterialet for denne tabellen har vi beregnet mobiliteten i prosent for personer gruppert etter alder og antall bosteder[1] (tabell 2.3.). Det må igjen understrekes at metoden kan gi nokså stor usikkerhet for enkelttall, spesielt for de yngste, hvor vi har få ikke-flyttere i alderen 16-19 år. Resultatene viser likevel en brukbar overensstemmelse med den aldersspesifikke mobilitet, og det er både i tabell 2.3. og i grunnlagstabellen med mobiliteten for de samme grupper som i tabell 8, god konsistens mellom de tall som kommer fram.

Tabell 2.3. Mobiliteten i grupper for alder og tallet på bosteder før og etter fylte 16 år. Prosent

Alder	Antall bosteder før fylte 16 år		Antall bosteder etter fylte 16 år		Alle	
	1	2+	1	2+	Beregnet	Registrert
16 - 19 år	8,7	8,7	3,8	22,1	8,5	8,4
20 - 24 "	15,7	18,6	8,9	20,7	16,1	15,9
25 - 29 "	14,6	16,1	9,8	15,7	14,7	12,0
30 - 39 "	4,7	6,5	1,1	6,5	5,0	5,0
40 - 45 "	1,6	1,7	0,3	2,2	1,6	1,8
55 - 74 "	0,9	1,2	0,3	1,2	0,9	1,0
Alle	5,1	6,7	2,4	6,4	5,3	5,3

For flyttere er regnet antall bosteder før siste flytting.

Det er om lag 1/3 av befolkningen som har flyttet én eller flere ganger i løpet av oppveksten (før fylte 16 år). Andelen som ikke har flyttet øker fra 55 prosent for de yngste (16-19 år) til 70 prosent for de over 55 år, slik at det er grunn til å anta at flyttinger i barndommen var vanligere i perioden etter 1945 enn det var i mellomkrigstida. I tabell 2.3. viser de to første kolonnene at de som flyttet i oppveksten også ser ut til å ha en noe høyere mobilitet som voksne.

1) For ikke-flytterne er regnet antall bosteder på intervjutidspunktet, for flytterne antall bostedet før siste flytting ble foretatt.

På grunnlag av våre data kan vi anslå at andelen som aldri har skiftet bostedskommune, ligger på litt mindre enn 25 prosent blant befolkningen i alderen 16-74 år. Med unntak av tenåringene, er denne andel relativt stabil i de ulike aldersgrupper.

Det er 32 prosent av ikke-flytterne som aldri har flyttet i voksen alder, 33 prosent har flyttet 1-2 ganger og 35 prosent har flyttet 3 ganger eller fler. For å få sammenliknbare tall, må vi for flytterne gi en fordeling hvor den siste flytting i 1971 ikke teller med. Tallene blir da henholdsvis 14, 48 og 38. Til tross for at de er langt yngre, har flytterne altså flere flyttinger bak seg i voksen alder.

I tabell 2.3. har vi regnet mobiliteten med utgangspunkt i situasjonen før flyttingen som vi har intervjuet om, ble foretatt. F.eks. er mobiliteten for personer 16-19 år som har hatt ett bosted etter fylte 16 år, antallet personer i denne gruppen som i 1971 flyttet for første gang i prosent av samlet antall i gruppen. Til tross for betydelig høyere mobilitet for 20-åringer enn tenåringer, har tenåringene en sterkere tendens til å flytte flere ganger dersom de først flytter. Mobiliteten blant flergangsflytterne synker hele tiden med økende alder, mens den er høyest i gruppen 25-29 år for personer som ikke har flyttet tidligere i voksen alder. Det ligger forholdsvis få observasjoner (22) til grunn for anslaget over antall ikke-flyttere i denne aldersgruppen uten flyttinger i voksen alder. Dette tallet er derfor, sammen med mobiliteten for 16-19 åringer som har flyttet tidligere i voksen alder, nok de mest usikre i tabellen. Etter 30-årsalderen er det svært få som flytter for første gang. Når vi grupperer etter antall bosteder før 16 år og etter 16 år innen de enkelte aldersgrupper (tallene ikke gjengitt her), får vi i noen grupper svært små tall, men det kan se ut som flytting i oppveksten fører til økt mobilitet også når vi kontrollerer for alder og antall flyttinger som voksen.

Vi har altså funnet at sannsynligheten for at en person skal være flytter et år, stiger med antall ganger han har flyttet i fortida. Det kan synes rimelig å tro at virkningen av tidligere flyttinger blir mindre jo lenger det er siden de ble foretatt. Imidlertid er mobiliteten selv blant de over 55 år høyest for de som har flyttet i oppveksten, også når en kontrollerer for tallet på flyttinger etter fylte 16 år. Samvariasjonen mellom tallet på flyttinger i oppveksten og i voksen alder finnes faktisk, om enn svak, også i den eldste gruppen.

2.5. Arbeid

Forhold omkring yrke og sysselsetting tillegges avgjørende betydning for mobilitet og flytteatferd (Foss et.al. 1974 s. 21, Østby 1970 s. 60-61). Bestemte yrker setter bestemte krav til utdanningen, mange yrker kan utøves bare på et begrenset antall steder, og yrkesvalget har betydning for inntekt, valgmuligheter på boligmarkedet osv. De forskjellene mellom flyttere og ikke-flyttere som skal kommenteres i det følgende, kan derfor ikke tilskrives bare forskjeller i forholdet til arbeidsmarkedet. Med de metoder som her brukes, vil det ikke være mulig å beregne virkningen av hvert enkelt ledd i en så komplisert sammenheng. Det finnes imidlertid en del forskjeller i flytteatferd mellom yrkesgrupper, og det er også interessante likheter mellom gruppene.

Tabell 2.4. Yrkesaktive flyttere og ikke-flyttere, etter yrke. Prosent

Yrke	Flyttere	Ikke-flyttere
Teknisk, vitenskapelig, humanistisk og kunstnerisk arbeid	30	12
Administrasjons- og forvaltningsarbeid, bedrifts- og organisasjonsledelse	4	5
Kontorarbeid	11	11
Handelsarbeid	8	9
Jordbruks-, skogbruks- og fiskearbeid	2	13
Transport- og kommunikasjonsarbeid	8	9
Industri-, bygge- og anleggsarbeid, gruve- og sprengningsarbeid	25	32
Servicearbeid	10	8
Militært arbeid og arbeid som ikke kan identifiseres	2	1
Uoppgitt	0	0
I alt	100	100
Tallet på personer som svarte	1 891	739

Kopi av tabell 11 i Statistisk Sentralbyrå 1974a.

Tabell 2.4. viser den andel de enkelte yrkesgrupper har blant yrkesaktive flyttere og ikke-flyttere. Det er særlig to grupper med forskjellig andel av flyttere og ikke-flyttere. Personer med arbeid i primærnæringene har en andel blant flytterne som bare er 1/6 av andelen blant ikke-flytterne. Vi har for få flyttere i denne yrkesgruppe til å lage en fordeling som også tar hensyn til aldersstrukturen, men forskjellen er så stor at den ikke kan skyldes aldersstrukturen alene. Personer med teknisk, vitenskapelig, humanistisk og kunstnerisk arbeid er sterkt overrepresentert blant flytterne, og forskjellen her er også så stor at aldersstrukturen innen denne yrkesgruppe ikke alene kan være forklaringen. Aldersfordeling for de enkelte yrkesgrupper er gitt i (Statistisk Sentralbyrå 1974c, tabell 19). Viktigere enn forskjeller i aldersfordelingen er nok at denne høyt mobile yrkesgruppe også gjennomgående har høy utdanning, om lag halvdelen på universitets- og høyskolenivå (tabell 21 op.cit). Personer med arbeid i primærnæringene har stort sett kortvarig utdanning, bare om lag 15 prosent har utdanning ut over ungdomsskolenivå. Tabell 2.4. viser også at personer med industri- bygge- og anleggsarbeid har noe lavere mobilitet enn gjennomsnittet, og dette er en gruppe som også har lav utdanning (tabell 20 op.cit).

Det er en nær sammenheng mellom yrke og næring med de grove grupperinger som brukes i Flyttemotivundersøkelsen. Fordelingen av flyttere og ikke-flyttere på næringsgrupper viser de samme hovedtrekk som yrkesgrupperingen. Det kan synes overraskende at andelen av sysselsatt i bygge- og anleggsvirksomhet er lik blant flyttere og ikke-flyttere (tabell 10) til tross for at disse arbeidsplassene i sin natur er mobile, og til tross for at gjennomsnittlig antall år i nåværende virksomhet er lavere enn i sammenliknbare næringsgrupper (Statistisk Sentralbyrå 1974c tabell 24). En vesentlig del av forklaringen på dette må ligge i den store andelen pendlere som denne gruppen har, bostedet holdes fast til tross for at arbeidsstedet kan flytte langt.

Heller ikke når det gjaldt arbeidsløshet, var det forskjell mellom flyttere og ikke-flyttere. Blant de yrkesaktive i begge grupper hadde 7-8 prosent vært arbeidsledige i løpet av en toårsperiode (tabell 12). Det kan hende at forskjeller i retning av høyere mobilitet blant arbeidsløse avdekkes ved nøyere studier innen grupper av flyttere og ikke-flyttere, men om disse forskjellene er vesentlige, burde de kommet fram også her.

Når det gjelder yrkesaktivitet, (tabell 9) er det en nokså klar forskjell mellom flyttere og ikke-flyttere. Flytterne før flytting hadde innen alle aldersgrupper en høyere yrkesaktivitet, noe som nok henger sammen med at det innen alle grupper er flest ugifte blant flytterne. Dette forklarer også at det blant flytterne i alle aldersgrupper er færre enn blant ikke-flytterne som har husarbeid som viktigste gjøremål. Som vist av Foss (1975) endrer dette forhold seg ved flyttingen.

Det er grunn til å tro at jo flere bånd en har til sitt bosted, jo vanskeligere vil det være å finne et annet sted som gir de samme muligheter, og jo lavere vil mobiliteten bli. F.eks. antok vi at personer med biyrke ville ha vanskeligere for å flytte enn personer som bare hadde ett yrke. Tabell 9 viser at ikke-flytterne, både for yrkesaktive og husmødre, oftere har biyrke enn flytterne. Forskjellen er signifikant mellom sumtallene for flytterne og ikke-flytterne, og den er også konsistent innen nesten alle aldersgrupper. Forskjellen er spesielt stor for husmødre i de midtre aldersgrupper (25-54 år). Dette antyder at den økonomiske fordel som muligheten til biyrke for ett eller flere familiemedlemmer er virker stabiliserende. Slike muligheter er bl.a. avhengig av næringsstrukturen på stedet, og av godt kjennskap til næringslivet der.

2.6. Inntekt

Den enkeltes inntekt vil i alle fall ha forandret seg nokså mye i tida fra 1971 til 1972-73, og en kan derfor ikke uten videre gjøre særlig sammenlikninger mellom flyttere og ikke-flyttere. Dessuten henger inntekten nøye sammen med utdanningen og forholdet til arbeidsmarkedet, slik at det trolig i alle fall ville blitt vanskelig å komme fram til konklusjoner om hva inntekten betyr for mobiliteten. Nå er inntektsforholdene en av de faktorer bak flytting som den offentlige debatt er sterkest opptatt av, så til tross for innvendingene ovenfor, skal vi gi et kort sammendrag av innholdet av de tabeller som inneholder inntektsopplysninger (tabell 15-17).

Uavhengig av hvilket mål for personlig inntekt som brukes, kommer det fram at det er relativt få flyttere i de høyeste og laveste inntektsgrupper for alle aldersgrupper. Forholdet til husholdningens rådighetsbeløp er mer komplisert, ved at inntekten slår forskjellig ut avhengig av antall personer i husholdningen. Blant enpersonshusholdninger er det klart færre flyttere med lav inntekt, noe som vel kan skyldes at blant ikke-flytterne vil vi her ha mange pensjonister og trygdede. I topersonhusholdninger (ofte ektepar uten barn) er det en overvekt av flyttere med høy inntekt. Med flere personer i husholdningen (ektepar med barn) vil det igjen være en synkende tilbøyelighet til å flytte når inntekten øker.

2.7. Bolig og bosted

Forskjellen mellom flyttere og ikke-flyttere er særlig stor når det gjelder forhold som har med boligen[1)] å gjøre. Dette er rimelig fordi boligmotiverte flyttinger i stor grad er korte tilpasningsflyttinger innen ett arbeidsmarked. Slike flyttinger er i større grad enn andre preget av frivillighet, de skjer i alt vesentlig for å få bedre boligforhold, langt sjeldnere fordi en må flytte for overhode å få en bolig. Det vil være mange faktorer som hindrer folk fra å flytte langt, som ikke virker overfor kortveisflyttinger. Kortveis boligflyttinger vil særlig skje innenfor våre større byregioner.

De tydeligste forskjellene mellom flyttere og ikke-flyttere har en for disposisjonsforhold til boligen (tabell 2.5.) og støyforhold (tabell 2.6.).

---

1) For flytterne, boligen før flytting.

Tabell 2.5. Flyttere og ikke-flyttere i forskjellige aldersgrupper, etter husholdningens disposisjonsforhold til boligen. Prosent

Alder	Disposisjonsforhold til boligen					I alt	Tallet på personer som svarte
	Eier av boligen	Vanlig leieforhold	Tjenestebolig, internat eller framleie	Annet disposisjonsforhold	Uoppgitt		
Alle flyttere:							
16 - 24 år	26	45	24	5	0	100	1 254
25 - 39 "	15	56	24	5	0	100	1 244
40 - 54 "	27	46	25	1	1	100	248
55 - 74 "	35	40	18	5	2	100	148
Alle	22	50	23	5	0	100	2 894
Alle ikke-flyttere:							
16 - 24 år	47	43	8	2	-	100	211
25 - 39 "	57	35	6	2	-	100	328
40 - 54 "	71	25	3	1	0	100	375
55 - 74 "	70	24	3	3	-	100	401
Alle	64	30	4	2	0	100	1 315

Kopi av tabell 19 i Statistisk Sentralbyrå 1974a.

Tabell 2.5. grupperer flytterne før flytting og ikke-flytterne etter grad av fasthet i disposisjonsforholdet. Spesielt for den yngste gruppen av flyttere vil det være mange som flytter ut av foreldrehjemmet. Disposisjonsforholdet måles for hele husholdningen, og forskjellene mellom de to grupper kan derfor reelt være enda større. Innenfor alle aldersgrupper er det 2-3 ganger større andel som eier boligen blant ikke-flytterne enn blant flytterne. Om lag halvparten av flytterne innen alle aldersgrupper hadde vanlig leieforhold, som også omfatter aksjeleiligheter og innskuddsleiligheter. For ikke-flyttere er andelen med slik leieforhold langt lavere enn for flytterne, og den synker med økende alder. Eneste unntaket er den yngste aldersgruppe, og fra tabell 31 vet vi at boligforhold betydde nokså lite som flyttemotiv for disse.

Den mest usikre boform er tjenestebolig, internat og framleie. De som bor slik har 3-6 ganger høyere mobilitet enn gjennomsnittsbefolkningen i de samme aldersgrupper. Igjen er det de yngste som ser ut til lettest å finne seg i så ustabile boligforhold.

Tabell 2.6. Andel som har støyproblemer blant flytterne og ikke-flytterne med forskjellig type strøk for bostedet. Prosent

Type strøk for bostedet	Andel blant flytterne med støy-problemer	Andel blant ikke-flytterne med støy-problemer
Spredtbygd	22	9
Mindre tettsted (200-2 000 innbyggere)	31	14
Liten by (2 000-20 000 innbyggere)	35	24
Større by (20 000-100 000 innbyggere)	39	20
Stor by (over 100 000 innbyggere med forsteder)	47	38
Alle	34	18

Bygger på tabell 22 i Statistisk Sentralbyrå 1974a.

Tabell 2.6. er en noe forenklet versjon av tabell 22. Denne viser hvor stor andel av flytterne og ikke-flytterne som var plaget av støy i boligen. Støyproblemene kan skrive seg fra naboer, f.eks. dårlig lydisolering i boligen eller fra omverdenen, f.eks. trafikkstøy. Intervjuobjektene grupperes også etter type strøk for bostedet for å vise hvordan støyplagen varierer fra spredtbygde strøk til storbyer.

Spørsmål av denne type er for overfladiske til å kunne tillegges særlig vekt når det gjelder å fastslå hvor stor andel av befolkningen som plages av støy, men kan brukes til å sammenlikne støyplager for forskjellige grupper. Innen alle typer strøk for bosted er det langt flere flyttere enn ikke-flyttere som har støyproblemer, forskjellen er på 10-20 prosentpoeng for de enkelte gruppene.

Andelen som har støyproblemer er større i store enn i små tettsteder, og størst for storbyene. Absolutt og relativt er forskjellen mellom flytterne og ikke-flytterne minst for storbyene, slik at støyproblemer må storbyboerne måtte regne med.

Et vanlig kjennemerke ved analyser av boligforholdenes betydning for mobiliteten, er hustype. Tabell 18 viser fordelingen av flyttere og ikke-flyttere i forskjellige aldersgrupper etter hustype. Det vil være nokså nær samvariasjon mellom hustype og disposisjonsforhold. Våningshus på gardsbruk og enebolig vil stort sett være eid av beboeren, de som flytter fra denne hustype vil sannsynligvis i stor utstrekning være leiere, siden det er flere flyttere som bor i slik bolig enn det er eiere i alt blant flytterne. Andre former for småhus vil ha mer varierte disposisjonsforhold, mens hoveddelen av blokkbeboerne trolig er leiere. "Annen hustype" vil for en stor del være tjenestebolig eller internat. Tabell 18 viser at det er relativt små forskjeller mellom flyttere og ikke-flyttere sett i forhold til forskjellene i tabell 2.5., og forholdet mellom de to tabellene er slik en kan vente ut fra sammenhengen disposisjonsforhold - hustype. Dette vil vi ta som en indikasjon på at disposisjonsforholdet til boligen har større betydning enn hustype for folks tilbøyelighet til å flytte. Her kan det være på sin plass å minne om at vår analyse ikke kan si noe om hva som er årsak og hva som er virkning når to kjennemerker endrer seg i takt. Det kan f.eks. tenkes at det er felles underliggende årsaker som gjør at folk med høy mobilitet relativt ofte bor i leiet husvære.

Ved å trekke inn tabellene over boligforhold før og etter flytting for flytterne (kapittel 4.5.), ser vi at fordelingen etter disposisjonsforhold for flytterne på tilflyttingsstedet likner litt mer på ikke-flytterne enn tilfellet var før flytting, men at forskjellen fortsatt er stor. Også de andre indikatorer på boligkvalitet viser at flytterne som gruppe får det litt bedre etter flyttingen enn før, men at de fortsatt har langt dårligere boforhold enn ikke-flytterne.

Både flytterne og ikke-flytterne gav en vurdering av boligforholdene. Jevnt over er ikke-flytterne bedre fornøyd med boligen enn flytterne var med boligen før flytting; 81 prosent av ikke-flytterne og 62 prosent av flytterne synes at boligforholdene var gode eller svært gode. Denne fordelingen kan tenkes å være avhengig av hvor i landet boligen ligger, og vurderingen av boligforholdene er derfor tabellert for handelsfelt (tabell 23) og sentralitet (tabell 24). Ikke-flytterne var best fornøyd innen alle gruppene i disse to tabellene, men forskjellen var relativt liten i Midtre og Nordre handelsfelt, og den ble mindre med synkende sentralitet. Sammen med motivfordelingen (kap. 3.5.3.) viser dette at boligforholdene betyr mindre for folks flyttetilbøyelighet i utkant-Norge enn de gjør i de mer sentrale deler.

Tabell 26 gir sentralitet på et mye lavere regionalt nivå. Her er flyttere og ikke-flyttere i hvert handelsfelt fordelt etter reisetidsavstand til kommunesenteret. I alle handelsfelt er det de mest sentralt bosatte innen kommunene som har høyest flytteintensitet. Forskjellene mellom handelsfeltene er for små til å kunne komme tydelig fram i en utvalgsundersøkelse av dette omfang. Nå kan de valgte mål for sentralitet være dårlig egnet til å skille mellom områder med ulik mobilitet, men det ser etter vår undersøkelse ut til at sentraliteten på lavt nivå (innen kommunen) har større betydning enn den regionale sentralitet slik den kan måles ved avstand fra sentra av en viss størrelsesorden (tabell 24).

Vi har også to tabeller som måler bostedets kommunikasjonstilbud gjennom intervjuobjektenes vurdering av disse. Det hefter en del usikkerhet ved slike vurderingsspørsmål (Foss et. al. 1974 s. 45). Dette gjelder særlig valg av referanseramme for sammenlikning og rasjonalisering av det valg (flytting - ikke-flytting) som er gjort. Tabell 27 og 28 viser at forskjellen mellom flytternes og ikke-flytternes vurderinger av kommunikasjonsforholdene variere såpass mye mellom handelsfelt og sentralitetsnivå at forskjellig oppfatning av spørsmålet ikke alene kan være fullgod forklaring. Det kommer her fram at ikke-flytterne vurderer kommunikasjonsforholdene nokså likt uavhengig av handelsfelt og sentralitetsnivå, mens flytterne fra kommuner i Nordre handelsfelt og fra kommuner med lav sentralitet er mye mer misfornøyd enn andre flyttere. Det ser altså ut til at de som flytter fra de strøk i landet som har de dårligste kommunikasjonsforhold også er misfornøyde med disse, mens de som ikke flytter heller ikke vurderer kommunikasjonsforholdene som spesielt dårlige.

2.8. Oppsummering

En kan nærme seg problemet med å finne årsakene til folks flyttinger ved å se hva som skiller flytterne fra de som ikke flytter. Ved denne undersøkelsen har vi anledning til å gjøre slike sammenlikninger for helt andre slags kjennemerker enn de som den løpende statistikk gir opplysninger om. Slike sammenlikninger er imidlertid ikke uproblematiske. Den definisjonsmessige forskjell mellom flyttere og ikke-flyttere trenger ikke å være fruktbar, og vi må sammenlikne forholdene for flytterne før flytting (en gang i 1971) med forholdene for ikke-flytterne på intervjutidspunktet (ved årsskiftet 1972-73). Vi kan heller ikke vite noen ting om hvordan det hadde gått med flytteren dersom flyttingen ikke hadde funnet sted.

På tross av disse innvendinger, kan en trekke noe ut av sammenlikninger mellom de to grupper. Flytterne kjennetegnes ved å være lite etablerte på det sted de flytter fra. En får fram en mer nyansert sammenheng mellom alder og flytting, hvor det viser seg at familier med barn som nærmer seg skolealderen vil være stabile uavhengig av foreldrenes alder, mens nystiftede familier ofte er mobile. Sammenhengen mellom utdanningens lengde og mobilitet bekreftes. De med høyere utdanning har spesielt høy mobilitet når det gjelder personer som er kommet over den mest mobile periode i begynnelsen av -20-åra. Det vil spille en viktig rolle at personer med høy utdanning har ressurser som gjør at de forholdsvis lett kan få seg gode boligforhold eller miljøforhold ved skifte av bosted. Andre må ofte finne seg i forverringer innen ett område (f.eks. miljø for barna) for å få forbedringer på et annet (f.eks. boligforholdene).

At flytterne er mindre fast etablert enn ikke-flytterne, viser seg også ved at flytterne har hatt flere tidligere bosteder enn ikke-flytterne med samme alder. Dette gjelder for bosteder både i oppveksten og som voksne. Vi finner lav mobilitet innen yrker som representerer et fast bånd mellom bosted og arbeidssted (jordbruk) og høy innen yrker hvor tilknytningen til arbeidet og arbeidsstedet er lav. Et annet bånd som binder folk til et bosted, er forekomsten av biyrke. Det krever godt kjennskap både til arbeidsliv og personer på et sted for å få det, og en kan ikke regne med å få det igjen på et nytt bosted.

Hvor fast en er etablert på boligmarkedet måles best med disposisjonsforholdet til boligen. Innen for alle aldersgrupper vil det være en meget liten relativ overvekt av eiere av boligen blant de som ikke flytter. Denne egenskapen skiller langt bedre mellom de to gruppene enn det hustype gjør.

3. FLYTTERNE OG OPPGITTE GRUNNER TIL FLYTTINGEN

3.1. Generelt

I dette kapitlet skal vi se nærmere på de forholdene flytterne oppgav at de la vekt på da de besluttet å skifte bosted. Det er i andre rapporter (Statistisk Sentralbyrå 1974a og Foss et.al. 1974) gjort rede for noen metodeproblemer i forbindelse med kartleggingen av årsakene til beslutningene om å flytte. Vi skal her bare nevne at det i de fleste tilfeller ikke er mulig å peke på en enkelt årsaksfaktor, men at det er en rekke forhold som har betydning. De oppgitte grunnene til flyttingen vil imidlertid ofte bare omfatte én eller et fåtall faktorer. Vi antar at de forholdene vi får oppgitt er preget av individenes tolkning av situasjonen som førte til flyttingen. Det er dessuten sannsynlig at det er de utløsende årsakene i en lang årsaksprosess som av individene oppleves som de egentlige motiverende faktorene.

En videre analyse av individenes oppgitte grunner til flytting, koblet sammen med data om den situasjon som førte til beslutningen, vil kunne gi noe mer informasjon om flytteårsakene.

3.2. Ulike forsøk på å forklare flyttinger

I den debatten som har vært ført her i landet på bakgrunn av de observerte endringene i bosettingsmønsteret, er det blitt lagt vekt på ulike forklaringer på hvorfor folk flytter. I det følgende skal vi kort gi en oversikt over noen av disse forklaringene.

En rekke Stortingsmeldinger har tatt for seg endringer i bosettningsmønsteret og årsakene til endringene. (Kommunal- og arbeidsdepartementet 1967, 1968 og 1972). Det blir i disse dokumentene konstatert at den generelle tendensen i bosettingsutviklingen går mot økt konsentrasjon i våre største og folkerikeste byregioner. Dette blir framstilt som en følge av den økonomiske utvikling og næringslivets endrede lokaliseringskrav. (Kommunal- og arbeidsdepartementet 1967, s. 23).

Den økonomiske utviklingen er kjennetegnet ved en nedgang i tallet på arbeidsplasser i primærnæringene, og i første rekke en økning i antallet arbeidsplasser i tertiærnæringene. Fordi den økonomiske ekspansjonen ikke finner sted i de samme landsdelene som har en nedgang i antallet arbeidsplasser i primærnæringene, gir dette hovedforklaringen til flyttingen mellom landsdelene. (Kommunal- og arbeidsdepartementet 1967, s. 4). Befolkningens og næringslivets interesser blir i så måte ansett for å falle sammen, i det ekspansjonen skjer på steder som tilfredsstiller:

a) Næringslivets behov for varer og tjenester.

b) Befolkningens krav til service som en følge av velstandsøkningen.

Analysen av flytting blir i en alt overveiende grad foretatt på makro-nivå, idet interessen først og fremst rettes mot flyttestrømmer, og i særlig grad mot nettostrømmer mellom landsdeler.

I den grad en søker å forklare individuelle flyttemotiver blir disse sett i sammenheng med forhold som kjennetegner tilflyttingsstedene. Disse kjennetegnes i det alt vesentlige ved stort og variert tilbud av arbeidsplasser, høyt lønnsnivå og stort tilbud av ulike serviceinstitusjoner. Behover for arbeid, økte inntekter og større tilgang på service, blir framhevet som motiver for flytting. (Kommunal- og arbeidsdepartementet 1967, 1968 og 1972).

Nettopp fordi ungdommen utgjør en stor del av flyttemassen, blir denne gruppens krav til service og valgmuligheter framhevet (Kommunal- og arbeidsdepartementet 1972). Ved å slutte fra det allmenne til den spesielle, synes faren for feilslutninger å være stor.

En analyse av makro-prosessen ut fra økonomisk "push-pull"-modeller gir ikke det beste utgangspunktet for videre analyse av årsakene til folks beslutninger om å flytte. Østby (1970) påpeker at en ved å betrakte nettostrømmer ut fra et økonomisk "push-pull"-resonnement, vil overse at enhver strøm får en kompenserende motstrøm av samme størrelsesorden (s. 172).

Innenfor lokalsamfunn av ulik kompleksitet vil det være ulike muligheter for individene til å finne en tilfredsstillende tilpasning. Kravene til lokalsamfunnet vil være avhengig av bl.a. den sosiale situasjon en befinner seg i, hvilken fase av livet en er i, hvilke ressurser en har og barrierer og skranker av ulike slag, såvel økonomisk som sosiale og økologiske. (Brox 1971, Dolven 1965, 1968, 1974, Hägerstrand 1970, Kristensen 1971, Lee 1969).

En allmenn iakttagelse er at menneskers beslutning om å flytte påvirkes av deres erfaringer på bostedet og deres kunnskap og forestillinger om tilflyttingsstedet. En kan anta at dersom individet beslutter seg til å flytte, vil det medføre en søkingsprosess hvor ikke bare en faktor på tilflyttingsstedet blir vurdert. Ulike forhold vil bli vurdert mot hverandre, som f.eks. utdanningsforhold/boligforhold, boligforhold/arbeidsforhold osv.

I Norge og i andre nordiske land er det gjennomført en rekke studier av flyttinger. (Se særlig Arnljot 1969, Aubert & Karlsen 1965, Brox 1966, 1971, Dolven 1965, 1968, 1974, Greger 1969, Jakobsen 1969, Kristensen 1971, Salomon 1969). Den konklusjonen en kan trekke av disse undersøkelsene er at arbeidsforholdene, boligforholdene og familieforholdene blir nevnt som de viktigste grunnene til skifte av bosted. Miljøforhold, utdanning og helseforhold blir også oppgitt, men i mindre grad enn de før nevnte.

Resultatene fra de enkelte undersøkelser viser imidlertid variasjon i de ulike forholdenes innbyrdes betydning. Boligundersøkelsen fra 1967 (Statistisk Sentralbyrå 1968) viste at boligforholdene var den viktigste flyttegrunn (50 prosent nevnte dette forholdet, og 14 prosent arbeidsforhold). At boligforholdene blir så sterkt understreket, kan antakelig knyttes til undersøkelsens tematiske innhold, og til definisjonen av flytting, som omfatter alle skifter av bosted, og ikke bare kryssing av en kommunegrense.

Salomon (1969) fant på Ytre Senja at ca. halvparten la vekt på kommunikasjonsforhold, ca. 1/3 på arbeidsforhold, noen få oppgav dårlig utdanningstilbud. Dolven (1965) viser at forhold som frister folk til å flytte til Oslo fra Aurskog-Høland bl.a. er:

- Mange godt betalte stillinger
- Mange slags stillinger
- Utferdstrang
- Ønsker om å bo nærmere sentrum

Flytting til Aurskog-Høland ble begrunnet med arbeid; 39 prosent og giftermål; 31 prosent.

Brox (1966, 1971) viser at mangel på arbeidsplasser og/eller ressurser som er anvendelige i lokalsamfunnet er den viktigste årsaken til flytting fra noen såkalte utkantområder i Nord-Norge.

Gergers (1969) svenske undersøkelse er antakelig den undersøkelsen som ut fra både definisjon av flyttere, utvalgsenhet og utvalgsprosedyre er best egnet til sammenlikning med Flyttemotivundersøkelsen 1972. De oppgitte grunnene for flytting fordelte seg slik:

- 45 prosent arbeidsforhold
- 21 prosent boligforhold
- 18 prosent familieforhold
- 9 prosent miljøforhold
- 4 prosent utdanningsforhold
- 1 prosent andre årsaker
- 2 prosent uoppgitt

Selv om de ulike norske undersøkelsene nytter ulike definisjoner på bl.a. flytter og utvalgsenhet, og tildels nytter ulike metoder, er det likevel mulig å tolke resultatene slik at de viser oss hvordan flytteårsakene varierer innenfor bestemte kontekstuelle forhold.

3.3. Flyttemotivundersøkelsen 1972, hovedgrupper av flyttegrunner

Utgangspunktet for denne analysen er svarene vi fikk på følgende spørsmål i spørreskjemaet (vedlegg 1A, spm. 26):

"Hva var de viktigste grunnene til at De/husholdningen besluttet å flytte fra ..... kommune?"

Dersom intervjuobjektet oppgav flere grunner til flyttingen, ble hun/han bedt om å angi hvilken av grunnene som var den viktigste.

Vi har stilt spørsmålet om grunner til flytting slik at det er husholdningens grunner som blir oppgitt. (For definisjon av husholdninger, se Statistisk Sentralbyrå 1974a, s. 10). En må anta at det i de tilfeller hvor husholdningen består av flere enn en person, har foregått en diskusjon mellom medlemmene av husholdningen, og at intervjuobjektets svar gir et noenlunde dekkende bilde av de viktigste subjektive grunnene til skifte av bosted.

Tabell 3.1. Flyttere etter oppgitte grunner til flyttingen. Prosent

Oppgitte grunner	Viktigste grunn	Nest viktigste grunn
Arbeidsforhold	35	26
Familieforhold	12	10
Helseforhold	2	2
Utdanningsforhold	9	6
Boligforhold	27	29
Bosteds- og miljøforhold	8	20
Andre grunner	7	7
Uoppgitt	0	-
I alt	100	100
Tallet på personer som svarte	2 894	956

Som en ser av tabellen (3.1.), skiller to forhold seg klart ut som viktigste oppgitte flyttegrunner: Arbeidsforhold med 35 prosent og boligforhold med 27 prosent. Til sammen forklarer disse to forholdene nær innpå 2/3 av alle flyttingene. Serviceforholdenes betydning som flyttegrunn, slik de er framstilt i en rekke offentlige dokumenter og planer, ser ut fra materialet til å være svært overdrevet. Bare 8-10 personer oppgav dårlig servicetilbud, klima eller kommunikasjoner som viktigste grunn tiå flytting. Av de intervjuede var det 66 prosent som oppgav ett forhold som grunn til flytting. Bosteds- og miljøforholdene synes å være relativt viktige som sekundære motiver, de er medvirkende til mange flyttinger uten dermed å være den utløsende faktor.

De oppgitte grunnene til flytting bekrefter i stor grad det bildet en har kunnet danne seg på bakgrunn av andre undersøkelser, som det tidligere er referert til.

3.3.1. Viktigste oppgitte grunn til flytting, detaljert oversikt

I det følgende skal vi se nærmere på hva som skjuler seg bak de enkelte hovedgrupper av flyttegrunner. I tabell 3.2. har vi gjengitt den detaljerte fordelingen av oppgitte grunner under hver hovedgruppe. Helseforholdene er ikke tatt med i tabellen, fordi bare ca. 2 prosent av utvalget oppgav dette som grunn til flyttingen.

Tabell 3.2. Flyttere etter oppgitte viktigste og nest viktigste grunn til flyttingen. Prosent

Oppgitte grunner	Viktigste grunn	Nest viktigste grunn
Arbeidsforhold		
Ble uten arbeid på stedet	17	7
Ble forflyttet eller forfremmet	11	2
Flyttet for å få kortere/lettere arbeidsreise	9	23
Flyttet for å få bedre lønn	5	7
Flyttet for å få bedre forhold på arbeidsplassen ellers	12	15
Annet	46	46
I alt	100	100
Tallet på personer som svarte	1 018	246
Familieforhold		
Inngåelse av ekteskap	61	46
Skilsmisse, separasjon	10	1
Annet	29	53
I alt	100	100
Tallet på personer som svarte	347	96
Utdanningsforhold		
Flyttet for å komme nærmere skole	59	57
Annet	41	43
I alt	100	100
Tallet på personer som svarte	269	54

Tabell 3.2. (forts.). Flyttere etter oppgitte viktigste og nest viktigste grunn til flyttingen. Prosent

Oppgitte grunner	Viktigste grunn	Nest viktigste grunn
Boligforhold		
Ble uten bolig på stedet	18	9
Flyttet for å få bedre boligforhold	30	33
Flyttet for å få egen bolig	34	27
Annet	18	31
I alt	100	100
Tallet på personer som svarte	766	276
Bosteds- og miljøforhold		
Ønsket å bo på et bestemt sted eller på en annen type sted	44	30
Ønsket å bo nærmere slekt og venner	20	21
Ønske om bedre service- og kommunikasjonsforhold	4	14
Annet	32	35
I alt	100	100
Tallet på personer som svarte	225	195
Andre grunner		
Generell mistrivsel	25	27
Hadde bare midlertidig opphold på fraflyttingsstedet	27	17
Annet	48	56
I alt	100	100
Tallet på personer som svarte	201	71

Kopi av tabell 29 i Statistisk Sentralbyrå 1974a.

I den gruppen som oppgav forhold i forbindelse med arbeidet som viktigste grunn til flyttingen, var det 17 prosent som oppgav at de ble uten arbeid på forrige bosted, 26 prosent flyttet for å få lettere arbeidsreise, for å få bedre lønn eller for å få bedre andre forhold ved arbeidssituasjonen. I kategorien "annet" finner en bl.a. flyttere som oppgir at flyttingen var eneste mulighet for å få brukbart arbeid, og personer som begynte i arbeid etter endt utdanning.

De direkte lønnsforholdene synes å være av svært liten betydning som flyttegrunn, både totalt sett og som andel av "arbeidsflyttingene". Dette må ikke tolkes dithen at lønnsforholdene er uviktige generelt sett, men som flyttegrunn synes de ikke å ha noen stor plass. Sett i sammenheng med den vekt lønnsforholdene er blitt tillagt som årsak til flytting, er dette et overraskende resultat.

Den andre hovedgruppen av flyttegrunner gjalt boligforhold. De dominerende grunnene i denne gruppen var ønsket om bedre boligforhold eller egen bolig, 30 henholdsvis 34 prosent av dem med boliggrunner nevnte disse forholdene som viktigste grunn. Det var imidlertid også 18 prosent som flyttet fordi de ble uten bolig på forrige bosted. Hovedårsakene til dette var at tidsbegrensete leiekontrakter gikk ut, eller at flytteren ble oppsagt fra leiligheten. Under "bosteds- og miljøforhold" var det særlig ønsket om å bo på et bestemt sted eller en annen type sted som ble oppgitt som flyttegrunn.

3.4. Videre analyse av oppgitte grunner til flytting

Hovedtankegangen bak "push-pull"-teorien bygger på en antakelse at individet kan føle seg tiltrukket av egenskaper på andre steder enn der det bor (pull), eller at det er et behov eller ønske om å komme bort fra forhold på bostedet (push).

En rekke forfattere har stilt seg kritiske til en oppdeling av flyttegenerende faktorer i "push" respektive "pull". En av disse er R.C. Taylor (1969). Han skriver på s. 99:

> "A particular problem always associated with this approach is the distinction between push and pull factors, all factors can be said to exert a "push" and a "pull" effect. For example, housing is often given a motive for migration; in this case unsatisfactory housing supplies the "push", the prospect of improved housing, the "pull"."

Videre har bl.a. Rundblad (1964) og Tetzschner et.al. (1974) stilt seg tvilende til oppdelingen. Tetzschner et.al. hevder at utilfredsheten eller "push"-faktoren(e) er helt avhengig av samtidige "pull"-faktorer. De refleksjoner en har gjort seg ut fra denne teoretiske retning har rettet oppmerksomheten mot eventuelle negative/positive faktorer på fra- og tilflyttingsstedet.

I debatten omkring flyttingen i Norge har begrepet "push" i stor utstrekning blitt brukt til å betegne flyttinger hvor individ, hushold eller grupper har mer eller mindre ufrivillig forlatt sitt tidligere bosted. "Pull", på den annen side, har blitt brukt til å betegne flyttinger hvor en overveiende frivillig har skiftet bosted. (Se bl.a. Martinussen 1974.)

Når vi i det følgende bruker begrepet "push", så vil dette være for å antyde at flyttingen er foretatt på bakgrunn av spesielt negative faktorer på fraflyttingsstedet. Disse flyttingene er blitt viet særlig oppmerksomhet i debatten omkring flytting.

Alle beslutninger om å flytte kan sies å ligge på et kontinuum fra de helt frivillige, hvor bostedet er et reelt valgalternativ, til de klart ufrivillige, hvor individet ikke har mulighet til å finne en rimelig tilpasning på bostedet. Eksempler på ufrivillige flyttinger kan vi finne blant slike som er forårsaket av hendelser individet ikke har kontroll over, for eksempel bedriftsnedleggelser, rasjonaliseringer osv. Forløpet til "push"-flyttingene kan være en langvarig forverringsprosess, f.eks. at folketallet går tilbake slik at en mister skolen, at handelsmannen flytter osv.

I den motsatte enden av kontinuumet finner vi bl.a. karrierepregede flyttinger foretatt av personer med høy arbeidsmarkedsstatus, og tilpasninger til behov og ønsker av mer triviell karakter, hvor tilværelsen før flyttingen ikke kan sies å ha vært preget av problemer.

I det følgende skal vi se noe nærmere på dette ved å ta utgangspunkt i tabell 3.2., som viser den detaljerte motivfordelingen.

Forsøker en å skille ut "push"-motiverte flyttinger blant de flyttingene hvor familieforholdene ble oppgitt som flyttegrunn, kan de flyttingene hvor den oppgitte grunnen var skilsmisse, separasjon og uoverensstemmelser i familien, kategoriseres som "push"-flyttinger. De utgjorde om lag 18 prosent av de flyttingene hvor familieforholdene ble oppgitt som viktigste flyttegrunn. Giftermål, familieforøkning, flytting etter andre familiemedlemmer osv., utgjorde den resterende andel av familieforholdsflyttingene. Disse flyttingene er vanskeligere å plassere. Størsteparten av dem vil antakelig befinne seg nærmere den "frivillige" enn den "ufrivillige" enden av kontinuumet.

De flyttingene hvor bosteds- og miljøforholdene ble oppgitt som grunn, er kanskje dem hvor en finner den minste andelen som er preget av "push"-faktorer.

På den annen side er det opplagt at en også her i noen tilfeller har sett det som nødvendig å flytte. Eksempel er flyttinger begrunnet med at trafikkforholdene er farlige, at det er mye støy og forstyrrelser, sterk forurensning og dårlig klima, eller at det var dårlig miljø, f.eks. for barna på stedet. En kan anta at om lag 1/7 av bosteds- og miljøforholdsflyttingene kan ha vært dominert av "push"-faktorer.

Boligforholdene ble sammen med arbeidsforholdene nevnt av langt de fleste som grunn til flyttingen. Skal en forsøke å kategorisere disse flyttingene som enten "push"- eller "pull"-pregede, kan en anta at om lag 1/6 av dem som oppgav boligforhold kan karakteriseres som "push"-flyttere. En regner med at i tilfeller hvor det er snakk om oppsigelse fra boligen, hvor boligen er brent eller det ikke har vært mulig å få bolig på stedet, er det rimelig å snakke om situasjoner hvor flytteren ikke hadde noen reell mulighet til å bli boende. Flyttinger for å få egen bolig eller for å få bedre boligforhold, kan betraktes som flyttinger hvor det i de fleste tilfellene må antas å ha vært et klart og kanskje dominerende innslag av "pull"-faktorer i beslutningene. Disse utgjør omlag 2/3 av alle flyttinger som ble foretatt med hovedbegrunnelsen boligforhold.

Arbeidsforholdenes betydning som flyttegrunn er tidligere berørt. Av alle som oppgav forhold som berørte arbeidsplassen eller arbeidssituasjonen, kan det hos om lag 1/4 ha vært snakk om "push"-pregede flyttinger. Det vil si at flytterne stod overfor situasjoner hvor arbeidsplassene ble nedlagt, at de ble offer for oppsigelser, permittering/forflytting på grunn av rasjonalisering, eller at de ble oppsagt fra arbeidet av andre grunner. For andre var flyttingen eneste mulighet for å få brukbart arbeid. Størtseparten av arbeidsflyttingene, nær 3/4, er imidlertid av en slik karakter at det er vanskelig å skille "push"- og "pull"-pregede fra hverandre. Sannsynligvis har vi blant disse 3/4 representert hele skalaen fra de klart valgfrie og karrierebetonte, til de som motvillig flytter, nødvendiggjort av behovet for å opprettholde det som oppfattes som en rimelig levestandard.

Vi har tidligere vært inne på hvor problematisk det er å skille ut flyttinger som henholdsvis "push"- og "pull"-flyttinger. Skal vi imidlertid forsøke å summere opp det vi har valgt å kalle "klare" "push"-flyttinger innen hver hovedgruppe, viser det seg at om lag 20 prosent av familieflyttingene, 15 prosent av bosteds- og miljøflyttingene og boligflyttingene og 25 prosent av arbeidsflyttingene var av en slik karakter. De resterende flyttingene utgjør en uklar gruppe som befinner seg spredt ut langs kontinuumet frivillig/ufrivillig. Ut fra vårt materiale er det sannsynligvis ikke grunnlag for å dele flyttingene inn i to klare grupper av "pull"-, henholdsvis "push"-flyttinger. (For teoretisk drøfting av "push - pull", se Foss et.al. 1974).

3.5. Variasjon i oppgitte grunner for flytting etter egenskaper ved flytterne og deres situasjon

Vi har tidligere vært inne på at de oppgitte grunnene til å skifte bosted er påvirket både av hvordan situasjonen var, og av hvordan den ble oppfattet av individene før flyttingen. Like situasjoner kan bli vurdert ulikt av ellers like grupper, og intervjuobjektene vurderer forholdene ut fra ulike referanserammer. I det følgende vil hovedvekten bli lagt på å vise hvordan de oppgitte grunnene varierer med ulike egenskaper ved flytterne og deres situasjon.

3.5.1. Kjønn, alder, livssyklus og oppgitte grunner til flytting

I dette avsnittet skal vi bruke to ulike tabelltyper. Tabell 3.3. viser på samme måte som våre øvrige tabeller andelen av flytterne i grupper for kjønn og alder som oppgir de ulike flyttegrunner. En får altså et inntrykk av flyttegrunnenes relative betydning blant flytterne. Det er imidlertid stor forskjell i mobiliteten avhengig av kjønn og alder, slik at en stor andel blant flytterne med et gitt motiv ikke nødvendigvis tilsier at det er en stor del av befolkningen i denne gruppen som flytter av denne grunn. For å vise de enkelte flyttegrunners betydning i ulike grupper av befolkningen, er flytteintensiteten beregnet i tabell 3.4. Beregningsmåten har vært å se hvor mange i utvalget innen hver gruppe for kjønn og alder som har oppgitt de ulike motiv. Antallet blant alle flytterne i 1971 er funnet ved å multiplisere med det inverse av vår utvalgsbrøk. Dette gir oss en oppblåsingsfaktor på 49,3. Intensiteten er så funnet ved å dividere hvert tall med antallet i totalbefolkningen med vedkommende alder/kjønn. Disse intensitetstallene vil selvfølgelig være forholdsvis usikre, men en antar likevel at de kan være av interesse.

Tabell 3.3. Flyttere i forskjellige grupper for kjønn og alder, etter viktigste grunn til flyttingen. Prosent

Kjønn/alder	Viktigste oppgitte grunn									Tallet på personer som svarte
	Arbeidsforhold	Familieforhold	Helseforhold	Utdanningsforhold	Boligforhold	Bostedsog miljøforhold	Andre grunner	Uoppgitt	I alt	
Begge kjønn:										
16 - 19 år	37	15	2	21	11	6	8	-	100	336
20 - 24 "	32	15	1	14	24	6	8	0	100	918
25 - 39 "	39	10	1	5	31	8	6	0	100	1 244
40 - 74 "	32	10	10	2	28	11	7	-	100	396
Alle	35	12	2	9	27	8	7	0	100	2 894
Menn:										
16 - 19 år	40	5	1	29	11	5	9	-	100	112
20 - 24 "	37	9	1	18	24	5	7	1	100	363
25 - 39 "	41	6	1	6	33	9	5	0	100	680
40 - 74 "	35	8	8	2	32	10	5	-	100	208
Alle	39	7	2	10	29	7	6	0	100	1 363
Kvinner:										
16 - 19 år	35	20	2	18	12	6	7	-	100	224
20 - 24 "	28	19	0	12	24	7	10	0	100	555
25 - 39 "	36	14	2	4	30	8	6	-	100	564
40 - 74 "	33	11	12	2	24	13	9	-	100	188
Alle	31	16	3	9	25	8	8	0	100	1 531

Kopi av tabell 31 i Statistisk Sentralbyrå 1974a.

Tabell 3.4. Flytteintensitet for de forskjellige flyttegrunner i grupper for kjønn og alder. Prosent

Kjønn/alder	Viktigste oppgitte grunn							
	Arbeidsforhold	Familieforhold	Helseforhold	Utdanningsforhold	Boligforhold	Bostedsog miljøforhold	Andre grunner	I alt
Begge kjønn:								
16 - 19 år	2,5	1,0	0,1	1,4	0,7	0,4	0,5	6,7
20 - 24 "	4,8	2,2	0,1	2,1	3,6	0,9	1,2	15,0
25 - 39 "	3,4	0,9	0,1	0,4	2,7	0,7	0,5	8,7
40 - 74 "	0,4	0,1	0,1	0,0	0,4	0,1	0,1	1,3
Alle flyttere	1,8	0,6	0,1	0,4	1,4	0,4	0,3	5,2
Menn:								
16 - 19 år	1,8	0,2	0,0	1,3	0,5	0,2	0,4	4,4
20 - 24 "	4,5	1,0	0,1	2,1	2,7	0,6	0,8	11,5
25 - 39 "	3,8	0,5	0,1	0,5	3,0	0,8	0,5	9,2
40 - 74 "	0,5	0,1	0,1	0,0	0,5	0,1	0,1	1,4
Alle	1,9	0,3	0,1	0,5	1,4	0,3	0,3	4,9
Kvinner:								
16 - 19 år	3,2	1,8	0,2	1,6	1,1	0,5	0,6	9,2
20 - 24 "	5,3	3,6	0,0	2,2	4,5	1,3	1,9	18,8
25 - 39 "	2,9	1,2	0,1	0,3	2,5	0,7	0,5	8,2
40 - 74 "	0,4	0,1	0,1	0,0	0,3	0,2	0,1	1,2
Alle	1,7	0,9	0,1	0,5	1,4	0,4	0,4	5,5

K i l d e : Tabellen er beregnet med utgangspunkt i tabell 3.3. og oversikt over folkemengden i de forskjellige gruppene ved utgangen av 1972 (NOS A 586 Folkemengdens bevegelse 1972)

Andelen blant flytterne som oppgav arbeidsforholdene som flyttegrunn var omtrent den samme i alle aldersgrupper (tabell 3.3.). Dette vil altså si at flytteintensiteten for flyttinger som har sammenheng med arbeidsforholdene avtar med økende alder i samme takt som mobiliteten generelt avtar. Tabell 3.4. viser at mens om lag 5 prosent av befolkningen mellom 20 og 24 år flyttet av hensyn til arbeidsforholdene, gjaldt dette bar 1/2 prosent av de mellom 40 og 74 år. Når arbeidsforhold har så høy intensitet for de yngre aldersgrupper, henger dette trolig sammen med at disse enten skal inn på arbeidsmarkedet eller ledes av karrierehensyn.

Sammenhenger mellom alder og flytteintensitet p.g.a. arbeidsforhold er tilnærmet lik for de to kjønn. Av tabell 3.4. bør en imidlertid legge merke til at relativt flere kvinner enn menn flytter av hensyn til arbeidsforholdene for de yngste aldersgrupper (yngre enn 25 år). Dette er da i overensstemmelse med at det flytter flere kvinner enn menn i denne alder. Den samlede flytteintensitet av hensyn til arbeidsforholdene er noe høyere for menn enn for kvinner, men forskjellen er trolig ikke signifikant.

Under familieforhold viste inngåelse av ekteskap seg å være særlig viktig som grunn til flytting. Denne grunnen var spesielt viktig for unge kvinner (16 - 24 år), med om lag 20 prosent av alle flyttinger i denne gruppen. Hele 3,6 prosent av alle kvinner 20 - 24 år flyttet i 1971 av hensyn til familieforholdene, mot 1,0 prosent av menn i samme aldersgruppe. Dette skulle tilsi at en større andel av kvinnene enn av mennene flyttet som følge av inngåelse av ekteskap. Mannens inntekt og arbeidsmuligheter vil - under de rådende økonomiske og sosiale forhold - være av avgjørende betydning for den framtidige familiens økonomiske situasjon. Dette får som følge at ved inngåelse av ekteskap flytter kvinner dit hvor mannen bor og arbeider.

Utdanningsforholdene ble gitt som viktigste flyttegrunn av 9 prosent av flytterne. Disse flyttingene var sterkt konsentrert om de yngre aldersgrupper; 70 prosent av dem ble foretatt av personer yngre enn 25 år, mot 40 prosent av de øvrige flyttingene i utvalget. Andelen som oppgav utdanningsforhold var klart større for menn 16 - 24 år enn for kvinner i samme aldersgruppe, mens flytteintensiteten er helt den samme for de to kjønn i hver aldersgruppe.

Boligforholdenes betydning som grunn til flytting er tidligere blitt påpekt i dette kapitlet. Totalt sett var det 27 prosent som nevnte boligforholdene som viktigste grunn til skifte av bosted. Boligen danner rammen rundt en hel rekke ulike aktiviteter, så som det å sove, spise, arbeide osv. De krav individene setter til boligen endres over tid, både som en følge av den samfunnsmessige utvikling og utviklingen innen husholdet som disponerer over boligen. Etter som husholdningen (for definisjon av husholdning, se Statistisk Sentralbyrå 1974a, s. 10) øker eller minker i størrelse, endres kravene til plass, til utrustning osv. Dersom boligen ikke tilfredsstiller de krav og de behov en har, er det naturlig å se seg om etter andre løsninger, hvor det å flytte til en annen kommune kan være én løsning.

Boligforholdene var av nokså liten betydning for de aller yngste flytterne (16 - 19 år). I denne aldersgruppen ble både arbeidsforhold, utdanningsforhold og familieforhold nevnt hyppigere. Det er naturlig å se dette resultatet i sammenheng med familiens utvikling og livssyklus-fase. (Se tabell 31). Boligens betydning vil naturlig nok være mindre for mange enslige enn for familier fordi en som enslig er mer orientert mot aktiviteter som finner sted andre steder enn i boligen (Mann 1968).

Ved inngåelse av ekteskap blir boligens utforming, størrelse, utstyrsstandard osv. av vesentlig større betydning. Adferdsmønsteret endres i og med at en går inn i andre roller, hvor forventningene til f.eks. det å være for seg selv, motta besøk osv. stiller større krav til boligen enn i den perioden da en var enslig. Når boligforholdene blir av vesentlig betydning som flyttegrunn, må dette ses i en slik sammenheng.

Familien er heller ingen statisk enhet, men endres over tid. Kravene til boligen endres med dette (Gehl 1971). Boligforholdene synes å være spesielt viktige som flyttegrunn for familier med små barn fra 0 til 6 år (se tabell 34). En undersøkelse fra Philadelphia (Rossi 1955) om flyttemotiv viste at unge familier i vekst var mest mobile, og at de flyttet fra leiligheter som var små, for dyre, lå i uønsket nabolag osv. Gerger (1969) fant også at boligforholdenes betydning som grunn til flytting økte med økende alder, og ser dette i sammenheng med endringer i familiens størrelse.

En kunne ut fra dette anta at boligmobiliteten skulle være høy også for de eldre, fordi de ofte tilhører en husholdning som blir mindre (barna flytter ut, ektemaken dør). I tabell 3.3. ser vi at boligflyttingens andel er noenlunde lik de øvre og midlere aldersgrupper, men fra tabell 3.4. framgår at flytteintensiteten av hensyn til boligforholdene er mye lavere i eldste aldersgruppe.

For de fleste av oss er det slik at vi får skrøpeligere helse med alderen. En vesentlig større andel av de eldre flytterne (40 - 74 år) enn de under 40 år oppgav da også helseforholdene som flyttegrunn. En svikt i helsetilstanden i eldre år kan medføre at en ikke kan klare seg i huset, eller at en ikke kan følge med i arbeidet. For noen vil dette måtte medføre flytting, for eksempel for å få hjelp av familien til å klare seg, eller å finne seg nytt arbeid på et annet sted. Andre vil ikke under noen omstendighet kunne klare seg uten kontinuerlig pass og stell, for eksempel ved pleie- eller gamlehjem. I noen områder av landet vil dette måtte føre til flytting til en annen kommune. (Sosialdepartementet 1971.)

Ved å se på tabell 3.4. ser vi imidlertid at det innenfor alle aldersgrupper er om lag 1 promille som flytter av hensyn til helsen. I sammenheng med det som sies i foregående avsnitt vil vi forklare dette med at de eldre i prinsippet nødig vil flytte på seg, men at de som får sviktende helse ikke har særlig valg.

Det faktum at kvinner og menn har ulik mobilitet i de forskjellige aldersgrupper, kan en ut fra tabell 3.4. i nokså stor grad tilskrive forskjellen omkring inngåelse av ekteskap. Kvinner og menn har lik mobilitet for alle motivgrupper unntatt familieforhold. Den samlede mobilitet blir altså lik for kvinner og menn dersom flyttingene ved inngåelse av ekteskap holdes utenom. Den tidligere ekteskapsalder er trolig også mye av forklaringen på at kvinner flytter av hensyn til boligforholdene i noen yngre aldersgrupper enn menn. Dessuten er det en forskjell at kvinner har høyere flytteintensitet enn menn også når det gjelder arbeidsforhold for aldersgruppen 16 - 24 år. Når kvinner må ut og søke arbeid i yngre alder henger dette dels sammen med den fortsatt lavere utdanningsfrekvens for kvinner, og at tilbudet av arbeidsplasser for ufaglært kvinnelig arbeidskraft i hovedsak finnes innenfor servicenæringene i de større byene og i noen kommuner hvor turismen er betydelig. Ufaglært mannlig arbeidskraft vil ha lettere for å finne arbeid i sin hjemkommune også om den er dominert av primærnæringene.

3.5.2. Økonomi, yrke og viktigste oppgitte grunn til flyttingen

Østby (1970) refererer til amerikanske studier hvor resultatene synes å tyde på at det er et økonomisk mellomsjikt som flytter. Personer med svært lave eller svært høye inntekter er de som viser minst flyttetilbøyelighet. Som vi kom inn på i kapittel 2.6. er det ting som tyder på at noe av den samme tendens finnes også hos oss.

Nå gir ikke inntekt noe entydig bilde av hvorfor folk flytter. Ut fra en økonomisk "push" - "pull"-tankegang skulle en kunne anta at flyttere med forholdsvis lav inntekt i alt vesentlig skulle oppgi økonomiske grunner for å flytte. Noe slikt entydig bilde gir ikke materialet fra Flyttemotivundersøkelsen (se f.eks. tabell 43).

Flyttere med lav månedlig disponibel inntekt oppgav ikke i vesentlig større grad arbeidsforhold som viktigste grunn til flytting enn flyttere med høy inntekt. Den eneste klare tendensen vi fant med hensyn til forholdet mellom inntekt og flyttegrunn, var at boligforholdene ble oppgitt relativt hyppigere jo høyere inntekten var. Forklaringen på dette ligger antakelig i det faktum at det særlig er de unge flytterne som har lav inntekt, og de unge nevner boligforholdene relativt sjelden. Tidligere i dette kapitlet kom vi fram til, ut fra vår klassifikasjon av flyttinger som "push" - respektive "pull"-flyttinger, at flyttinger begrunnet med "boligforhold" i større grad enn arbeidsforholdsflyttingene, kunne betegnes som "pull"-flyttinger. Det at boligforholdene ble oppgitt hyppigere som flyttegrunn jo høyere inntekten var, synes å støtte opp under dette, selv om det ikke er entydig gitt at "pull"-flyttinger følger av høy inntekt. Men inntekt inngår som en viktig komponent i en persons totale ressurssituasjon, hvor også komponenter som helse, utdanning osv. er viktige. Jo større disponibel månedsinntekt en hadde på forrige bosted, jo større vil en anta valgmulighetene var når det gjaldt å finne et mer tilfredsstillende bosted.

Det ville være rimelig å anta at den viktigste oppgitte grunn til flytting blant den yrkesaktive delen av flytterne varierer etter hvilket yrke vedkommende hadde før flytting. Tabell 39 viser et meget komplisert bilde. De klare trekk en kan lese ut av tabellen er at for flyttere med tilknytning til jordbruks-, skogbruks- og fiskearbeid før flytting, var arbeidsforholdene den langt viktigste oppgitte grunn til skifte av bosted. Generelt sett er imidlertid dette en yrkesgruppe som viser en svært liten flyttetilbøyelighet, se kapittel 2.5. I den grad en har fast eiendom eller ressurser på bostedet, enten hus, jordeiendom, fiskerettigheter osv. vil dette virke stabiliserende (Aubert og Karlsen 1965, Brox 1971).

Også for flyttere med tilknytning til teknisk, vitenskapelig, humanistisk og kunstnerisk arbeid betydde arbeidsforholdene mer enn f.eks. boligforholdene som flyttegrunn. I denne gruppen vil vi antakelig ha en relativt stor del av de karriere-betonte flyttingene. For flyttere tilknyttet andre yrker, var boligforholdene den viktigste grunnen til skifte av bosted. Arbeidsforholdene betydde relativt minst for flyttere tilknyttet kontor- og handelsarbeid før flyttingen. For flyttere med tilknytning til kontorarbeid ble også familieforholdene nevnt forholdsvis hyppig. Dette kan ses i sammenheng med at svært mange unge kvinner tilhører denne yrkesgruppen.

De oppgitte grunnene til flytting viser variasjon etter hvilket yrke flytterne hadde før flyttingen. Størst er ulikhetene mellom flyttere med tilknytning til jordbruk-, skogbruk- og fiskearbeid og flyttere med tilknytning til kontorarbeid. Arbeidsforholdene var langt den viktigste grunn til flytting for den første gruppen og den minst viktige for flyttere med tilknytning til kontorarbeid. Når flyttere med tilknytning til jordbruks-, skogbruks- og fiskearbeid oppgav arbeidsforholdene i større grad enn flyttere med tilknytning til kontorarbeid, kan en anta at dette henger sammen med arbeidets og arbeidsstedets art. Arbeid i primærnæringene gir antakelig et helt annet grunnlag for identifikasjon med arbeidet enn arbeid i tertiærnæringene gjør. Derfor vil det være mer fundamentale forhold som gjør at personer i primærnæringene flytter, forhold som knytter seg mer direkte til livsgrunnlaget, dvs. til arbeidsforholdene. Mindre vesentlige faktorer vurderes sjelden som viktige nok til å motivere et skifte av arbeidsplass. Videre kan personer med slikt arbeid sjeldnere enn andre skifte arbeid uten samtidig å flytte. Samme grad av identifikasjon med arbeidet og arbeidsstedet finner en antakelig ikke blant dem med tilknytning til kontorarbeid. For personer i kontorarbeid vil det antakelig ikke være så fundamentale forhold som ligger til grunn for skifte av bosted. Oversikt over gjennomsnittlig antall år i nåværende virksomhet for sysselsatte i forskjellige næringer (Statistisk Sentralbyrå 1974c, s. 53) støtter dette resonnementet.

3.5.3. Handelsfelt, boligtype og stedstype før flyttingen og viktigste oppgitte grunn til flyttingen

Vi skal i dette avsnittet se på hvilke forhold flytterne i ulike deler av landet la vekt på som viktigste grunn til skifte av bosted.

Tabell 3.5. Flyttere i forskjellige handelsfelt[1] før flyttingen, etter viktigste grunn til flyttingen. Prosent

Handelsfelt før flyttingen	Viktigste oppgitte grunn								Tallet på personer som svarte
	Arbeidsforhold	Familieforhold	Helseforhold	Utdanningsforhold	Bolig- og miljøforhold	Andre grunner	Uoppgitt	I alt	
Østre handelsfelt	30	13	2	7	42	6	9	100	1 616
Vestre handelsfelt	34	14	1	10	32	9	-	100	625
Midtre handelsfelt	49	8	3	13	19	8	0	100	349
Nordre handelsfelt	49	9	4	16	15	7	0	100	286
Uoppgitt	:	:	:	:	:	:	:	100	18
Alle	35	12	2	9	35	7	0	100	2 894

Bygger på tabell 49 i Statistisk Sentralbyrå 1974a.
1) Ved gruppering etter handelsfelt er Standard for handelsområder, Statistisk Sentralbyrås håndbøker nr. 13, lagt til grunn.

Fra tidligere studier av geografisk mobilitet (Østby 1970 og 1975) er det funnet klare forskjeller i molibilet mellom regionene i Norge. Størst har mobiliten vært i Nord-Norge, som mellom 1950 og 1971 har hatt nettoutflytting til andre landsdeler og da særlig til Østlandet. Tabell 3.5. viser at også årsakene, de oppgitte grunner til flyttingen, varierer til dels sterkt mellom ulike handelsfelt. For flyttere fra kommuner i Østre handelsfelt var boligforholdene, herunder også bosteds- og miljøforholdene, den viktigste oppgitte grunn ved siden av arbeidsforholdene. En stor del av disse flyttingene går fra Oslo til nabokommunene. For flyttere som før flyttingen var bosatt i Nordre handelsfelt, ble boligforholdene nevnt av en svært liten del, bare 15 prosent la vekt på forholdene i og omkring boligen, mens nær halvparten av alle flytterne fra dette handelsfeltet la vekt på arbeidsforholdene. Samme tendens med hensyn til grunn til flytting finner vi blant flyttere som før flyttingen var bosatt i Midtre handelsfelt (19 prosent av disse nenvte boligforhold og 49 prosent arbeidsforhold).

Familieforholdene ble oppgitt som viktigste grunn av en noe større andel av flyttere fra Østre og Vestre handelsfelt enn fra Midtre og Nordre handelsfelt, mens vi for utdanningsforhold finner en motsatt tendens. Utdanningsforholdene var viktigere som flyttegrunn for flyttere fra Nordre handelsfelt enn for flyttere fra de andre handelsfeltene. Når dette er tilfelle, skyldes det bosettingsstrukturen og at tilbudet av videregående skoler er sentralisert.

Om en ser på flyttere med forskjellig type strøk for bosted før flyttingen etter hva de oppgav som viktigste grunn til flyttingen, finner en også variasjoner (tabell 51).

Går en fra spredtbygde strøk, som omfatter all spredt bosetting og husklynger med mindre enn 200 innbyggere, og til storby (over 100 000 innbyggere med forsteder), så minker andelen av flyttere som oppgav arbeidsforhold fra 45 til 25 prosent, mens andelen flyttere som oppgav boligforhold øker fra 26 til 46 prosent om vi går samme veien. For flyttere som bodde i storby (Oslo, Bergen eller Trondheim) betydde arbeidsforholdene relativt lite, boligforholdene vesentlig mer. En medvirkende årsak til denne fordelingen er selvfølgelig at for større steder vil en stor del av de registrerte flyttingene være lokale boligskifter.

Viktig i denne sammenheng var den bolig flytterne bodde i før flyttingen. Andelen av hus med 5 eller flere leiligheter (blokker) stiger fra 0 til 47 prosent av boligmassen om vi går fra spredt til storby (Statistisk Sentralbyrå 1974b). Størst er andelen blokker i våre store byer; Oslo, Bergen og Trondheim. For de av flytterne som oppgav boligforholdene som viktigste grunn til flyttingen, synker andelen blokkbeboere fra 29 prosent før til 17 prosent etter flyttingen, mens andelen av småhusbeboere øker fra 62 til 78 prosent. For alle flyttere under ett økte andelen småhusbeboere fra 65 til 72 prosent, mens andelen i blokk sank fra 21 til 19 prosent.

Boligforhold og bosteds- og miljøforhold ble oppgitt som flyttegrunn av nær halvparten av de flytterne som bodde i blokkbebyggelse før flyttingen. Også ca. 30 prosent av dem som bodde i frittliggende enebolig oppgav boligforhold og bosteds- og miljøforhold som viktigste grunn til at flyttingen fant sted.

Når så mange av flytterne som bodde i blokkleilighet nevnte boligforholdene som flyttegrunn, så er dette ikke overraskende ut fra tidligere bolig- og miljøundersøkelser. (Dolven 1968 og 1974, Sundby og Andresen 1974). Særlig småbarnsfamilier reagerer negativt på en slik boligtype. Dette er ofte en følge av utilfredsstillende plassforhold, dårlige lekemuligheter for barna, og også dårlige kontrollmuligheter med barnas lek.

Fra tidligere undersøkelser har en erfaring for at eneboligene blir ansett for å være den ideelle boligtype. (Statistisk Sentralbyrå 1968). Når også så stor andel av flytterne som før flyttingen bodde i enebolig oppgav boligforhold, kan noe av svaret ligge i at disse hadde en eller annen form for leieforhold, enten vanlig leieforhold eller at de bodde i tjenestebolig eller framleie. Boligforholdene ble da også nevnt av bare 13 prosent som eide boligen, mens prosenten stiger til 35 når vi ser på dem som hadde vanlig leieforhold (tabell 47).

At boligforholdene blir ansett for å være viktig viser det faktum at en er villig til å gå ned i økonomisk standard for å bedre dem. Av flyttere som oppgav boligforholdene som flyttegrunn hadde 30 prosent fått sin økonomiske situasjon forverret etter flyttingen, mot 23 prosent av alle flyttere (tabell 81).

Andelen flyttere som oppgav boligforholdene som viktigste flyttegrunn øker med synkende boligstandard før flyttingen. Arbeidsforholdene ble likevel nevnt av 25 prosent av de flyttere som vurderte boligforholdene som svært dårlige. Dette kan antyde at en del av flytterne hadde en svært dårlig ressursmessig situasjon langs flere dimensjoner.

En har konstruert et kjennemerke som forteller om endring i urbaniseringsgraden som en følge av flyttingen, på den måte at type strøk for bostedet før flyttingen er sammenliknet med type strøk for bosted etter flyttingen.

Når f.eks. noen av flytterne bor "mye mer urbanisert" etter flyttingen betyr dette at en enten har flyttet fra spredtbygd strøk til større eller stor by, eller fra mindre tettsted til stor by (se Statistisk Sentralbyrå 1974a s. 17).

Som grunn for flytting til et mye mindre urbanisert sted, ble ofte oppgitt boligforhold og bosteds- og miljøforhold. Disse to gruppene utgjorde 52 prosent av denne typen flyttinger, mot 35 prosent av alle flyttinger. Andelen av flyttere som oppgav boligforhold varierer meget sterkt med flytteavstanden, og ble oppgitt som grunn av hele 60 prosent av dem som flyttet kortere enn 2 mil, mens det bare var 7 prosent av de lengste flyttingene (over 50 mil) hvor dette ble sagt å være grunnen. Med unntak for de korte flyttingene (kortere enn 5 mil) varierer ikke andelen som oppgav arbeidsforhold med avstand, mens utdanningsforhold har en økning fra 2 prosent av de aller korteste (kortere enn 2 mil) til 17 prosent av de lengste (lenger enn 50 mil).

Dette faller sammen med det Gerger (1969) fant i Sverige. Også her ble lange flyttinger foretatt på bakgrunn av arbeidsforhold, mens korte flyttinger oftere enn lange flyttinger hadde boligforhold som grunn.

De oppgitte grunnene varierer også etter boligtype og disposisjonsforhold til boligen før flytting. Boligforholdene ble nevnt oftere av flyttere som før flyttingen bodde i blokkleilighet enn av flyttere som bodde i andre typer boliger. Boligforholdene ble også nevnt hyppigere av flyttere som flyttet til mindre urbaniserte områder, mens arbeidsforholdene ble oppgitt hyppigere av flyttere fra mindre urbaniserte områder.

3.6. Oppsummering

Vi har i dette kapitlet tatt for oss intervjuobjektenes svar på spørsmålet om hva de viktigste grunnene var til skifte av bosted.

"Arbeidsforhold og boligforhold" var de langt viktigste oppgitte grunnene til flytting (nær 2/3 oppgav disse to forholdene), mens ønsket om bedre serviceforhold bare ble nevnt av en svært liten del. "Lønnsforhold" synes også å være av svært liten betydning som flyttegrunn.

De flyttingene vi har nevnt som sannsynlige "ufrivillige" flyttinger, utgjør totalt sett om lag 1/6 av alle flyttingene. Vi kan anta at situasjonen har vært særlig problematisk for en del av denne gruppen.

Flytterne er delt inn i grupper etter demografiske og andre kjennemerker, og de oppgitte grunnene viser store variasjoner mellom de fleste gruppene. Arbeidsforhold ble oppgitt av relativt flere menn enn av kvinner som grunn for flytting. Familieforholdene var derimot viktigere for kvinner enn for menn, og spesielt for unge kvinner var familieforholdene viktige. Dette tyder på at det er mannens arbeidsplass som i stor grad avgjør hvor de nygifte slår seg ned.

Boligforholdene betydde relativt sett vesentlig mer for yngre gifte med små barn enn for flyttere i andre livssyklusfaser.

Deler en flytterne inn i grupper etter yrke, finner en at arbeidsforhold betydde relativt mest for flyttere med tilknytning til jordbruks-, skogbruks- og fiskearbeid og minst for flyttere med tilknytning til kontorarbeid.

Flyttinger til et mer urbanisert bosted hadde oftere arbeidsforholdene som grunn enn andre flyttinger, mens flyttinger til et mindre urbanisert sted oftere hadde bolig-, bostedsog miljøforhold som grunn.

4. ENDRINGER VED FLYTTINGEN

4.1. Innledning

Ved utarbeidelsen av spørreskjemaet ble det lagt stor vekt på at det skulle bli mulig å kartlegge de endringer som flyttingen førte med seg. Dette ble gjort på tre forskjellige måter. Ett spørsmål (spm. 44 i vedlegg 1A) tok opp om sider ved selve flyttingen ble opplevd som problemfylt eller ikke. I spørsmål 45 (vedlegg 1A) ble folk bedt om å vurdere om flyttingen hadde ført til at de hadde fått det bedre eller dårligere når det gjaldt 13 spesifiserte forhold som flyttingen kunne ha innvirkning på, f.eks. arbeidsforhold, boligforhold osv. For arbeidsforhold ble de som hadde skiftet arbeid, arbeidsgiver eller arbeidssted i og med flyttingen bedt om å vurdere endringene i en lang rekke faktorer som har med arbeidet å gjøre. (For en nærmere analyse av disse, se Foss 1975.) Vi skal her bare gjengi hovedpunktene i hans behandling av disse problemene.

"Problemene som knytter seg til måling av flyttingens effekter på individenes levekår, er bl.a. av tre typer:

i) Problemer med kontroll for eksterne variable, dvs. forhold i tillegg til flyttingen som påvirker utviklingen av levekårene i perioden mellom målingene. Det kreves helt spesielle design for å kunne "skille" effekten av slike variable fra effekten av flyttingen.

ii) Problemer med valg av sammenligningstidspunkter. Fordi flytting ofte er en prosess som starter lang tid før beslutningstidspunktet, er det vanskelig å avgjøre hvilket tidspunkt som er "typisk" for situasjonen før flyttingen. Tilsvarende må en anta at tiden rett etter flyttingen er lite representativ for situasjonen på det nye bostedet.

iii) Forbindelsen mellom registrerte endringer i en eller flere variable og endringer i "levekår" er komplisert. Et samlet uttrykk for levekårsendring kan bare oppnås dersom en kjenner den relative betydning (vekt) ulike individer tillegger hver enkelt av de studerte levekårskomponenter." (Foss 1975, side 10).

4.2. Endringer i alminnelige levekår.

Flytting vil i svært mange tilfelle finne sted for at en skal oppnå forbedring eller unngå forverring av en eller annen art. En samlet vurdering av alle forandringer ved flyttingen vil derfor normalt gi som resultat at levekårene gjennomgående har bedret seg. I alt oppgir 58 prosent at de stort sett har det bedre enn før flyttingen, 36 prosent mener at forholdene er omtrent som før og 5 prosent har fått det dårligere.

Tabell 58 viser hvordan endringene i levekår er for flyttere i ulike livssyklusfaser. Det er blant de yngre (under 45) at det er flest som opplever forbedringer, aller flest i gruppen yngre gifte uten hjemmeboende barn (63 prosent oppgir forbedring). Både disse og de yngre gifte med hjemmeboende barn vil ofte ha flyttet til et sted hvor de planlegger å bli boende med sin nystiftede familie. Snaut halvparten av flytterne i den eldre gruppen opplever forbedring. Dette er en gruppe som ikke ønsker å flytte, og den observerte mobilitet er lav. Det er derfor trolig at det må svært store forbedringer til for å motvirke de ulempene som selve det å skifte boligmiljø vil ha ført med seg.

Andelen med forbedring varierer med hvilket handelsfelt flytterne var bosatt i før flytting (tabell 60). I Østre og Vestre handelsfelt opplever om lag 60 prosent bedring av sine levekår, mot snaut 50 prosent i Midtre og Nordre. Særlig for Nordre handelsfelts vedkommende ser det ut til at vi har mange flyttinger som preges av ufrivillighet, og det kan derfor synes rimelig at andelen fornøyde flyttere er lavere her enn andre steder (se også kapittel 6.5.).

De to foregående avsnitt tyder på at jo sterkere hindringer det er mot flyttingen, jo lavere blir andelen med forbedring. Særlig klart kommer dette fram i tabell 63 hvor levekårsendringene i de enkelte avstandsgruppene vises. Praktisk talt alle observasjoner av faktiske flyttemønstre viser at flytteintensiteten avtar med avstand (se f.eks. Østby 1970 kapittel 3.2.2-4), motstanden mot flytting øker altså med flytteavstand. Tilsvarende viser tabell 63 at andelen med generell levekårsbedring avtar fra 67 prosent for de som har flyttet kortere enn to mil til 53 prosent for de som har flyttet lenger enn 50 mil. Forskjellene er imidlertid svært små for alle avstandsgrupper over 5 mil. Det viktige avstandsskillet går altså ved 5 mil her, mens det går ved 20 mil for videreflyttefrekvens (kap. 6.2.).

Når Nordre handelsfelt, som påvist i forrige avsnitt, har så få fornøyde flyttere, vil en del av forklaringen være at flytterne fra kommunene i Nord-Norge flytter så mye lenger enn flytterne ellers i landet. Dette kan imidlertid ikke være eneste forklaringen. Vi kan få tatt hensyn til den ulike avstandsfordeling ved å se hvordan tallene for de enkelte landsdelene blir når vi antar at andelen med forbedring innen hver avstandsgruppe er slik som vist i tabell 63 og anvender denne fordelingen på tabellen som viser flytteavstand for de ulike handelsfelt. Fortsatt vil det være færrest med forbedring i Nordre handelsfelt (53 prosent), og flest i Østre med 59 prosent.

Både når det gjelder generell levekårsendring og endring i de enkelte komponenter som inngår i levekårene, skal vi her legge vekt på hvordan disse endringene fordeler seg mellom flyttere gruppert etter forskjell i type strøk for bosted. Tabell 64 viser den samlede vurdering av levekårene. Kolonnen som viser andel med forbedringer er satt opp i tabell 4.1., sammen med andel med forbedringer i de enkelte levekårskomponenter som vi måler. Andelen som har fått det bedre øker fra 1/2 for de som har flyttet til et mer urbanisert sted til over 2/3 for de som har flyttet til et mye mindre urbanisert sted. Dette er en meget klar antydning om hva slags flyttinger som gir best resultat, og er konsistent med innholdet i alle andre tabeller med kjennemerket "endring i type strøk for bosted".

Tabell 4.1. Prosentandelen av alle flyttere med forskjellig endring i type strøk for bostedet, som mener at utvalgte forhold har bedret seg ved flyttingen

Bostedet etter flyttingen, sammenliknet med før, er:	Andel som mener at							
	Husholdningen har det stort sett bedre	Arbeidsforholdene er blitt bedre	Økonomien er blitt bedre	Råderetten over boligen er blitt bedre	Boligstandarden er blitt bedre	Kontakten med slekt og venner er blitt bedre	Forholdene for barn er blitt bedre	Servicetilbudet er blitt bedre
Mye mer urbanisert	53	56	43	40	43	33	24	84
Litt mer urbanisert	51	49	39	39	46	32	34	68
Like urbanisert .	56	45	34	46	55	33	37	36
Litt mindre urbanisert	63	36	41	51	60	39	52	12
Mye mindre urbanisert	68	32	37	60	67	40	75	6
Alle flytterne ..	58	43	38	46	54	35	43	38

Før vi går inn på de andre kolonnene i tabell 4.1. skal vi kommentere sammenhenger mellom viktigste forandring til det dårligere/bedre og samlet levekårsendring (tabell 4.2 og 4.3). Flytterne er gruppert etter hva som var den viktigste forverring/forbedring, og andelen med forbedrete, uendrete og forverrete levekår innen hver gruppe er beregnet. For de forhold som tillegges stor vekt når beslutningen om flytting tas, vil vi gå ut fra at vi får stor andel levekårsbedring for de som har fått sin viktigste forbedring i dette forhold, og liten andel levekårsbedring for de som har fått sin viktigste forverring her. For forhold som tillegges liten vekt, regner vi at sammenhengen er omvendt; lav andel forbedring for de med viktigste forbedring i dette forholdet og høy andel samlet forbedring for de som har den som sin viktigste forverring i dette forholdet.

Tabell 4.2. Flyttere med forskjellig vurdering av den viktigste forandringen til det dårligere, etter vurdering av husholdningens samlede levekårsendring. Prosent

Viktigste forandring til det dårligere	Mener at husholdningen stort sett har det: bedre enn før flyttingen	omtrent som før flyttingen	dårligere enn før flyttingen	Uoppgitt	I alt	Tallet på personer som svarte
Arbeidsforhold	51	41	8	-	100	99
Arbeidsreise	64	32	3	1	100	284
Økonomi	59	33	7	1	100	349
Boligforhold	46	42	2	0	100	365
Kultur- og servicetilbud	70	28	2	0	100	462
Andre forhold	52	43	5	0	100	797
Ingen forhold forverret	67	33	0	0	100	455
Uoppgitt	40	43	6	11	100	83
Alle	58	36	5	1	100	2 894

Kopi av tabell 65 i Statistisk Sentralbyrå 1974a.

Tabell 4.3. Flyttere med forskjellig vurdering av den viktigste forandringen til det bedre, etter vurdering av husholdningens samlede levekårsendring. Prosent

Viktigste forandring til det bedre	Mener at husholdningen stort sett har det: bedre enn før flyttingen	omtrent som før flyttingen	dårligere enn før flyttingen	Uoppgitt	I alt	Tallet på personer som svarte
Arbeidsforhold	58	36	6	0	100	418
Arbeidsreise	37	54	8	1	100	141
Økonomi	59	37	3	1	100	306
Boligforhold	67	31	2	0	100	778
Kultur- og servicetilbud	30	58	11	1	100	149
Andre forhold	58	36	6	0	100	1 031
Ingen forhold forbedret	-	-	-	-	-	-
Uoppgitt	42	34	6	18	100	71
Alle	58	36	5	1	100	2 894

Kopi av tabell 66 i Statistisk Sentralbyrå 1974a.

Tabellene viser at dette i hovedtrekk er riktig. Blant de som har opplevd den vesentligste forverring i boligforholdene, er det bare 46 prosent som har hatt en generell levekårsbedring. Det er hele 70 prosent av de som har sin viktigste forverring innen kultur- og servicetilbudet som likevel har hatt bedring i levekårene. Dette tallet er litt høyere enn andelen blant de som i det hele tatt ikke har hatt forverring for noe forhold. For viktigste forandring til det bedre er forholdene motsatt. Blant de som her oppgir boligforhold, har 67 prosent levekårsbedring, for kultur- og servicetilbud er andelen bare 30 prosent. For viktigste forbedring av arbeidsreise er andelen så lav som 37 prosent, noe som betyr at de som ved sin flytting får kortere arbeidsreise samtidig ofrer vesentlige levekårshensyn. Vi skal komme tilbake til flyttingens betydning for endring i arbeidsreisen seinere i dette kapitlet.

Om vi ser på antallet som har opplevd sin vesentligste forbedring/forverring for de ulike forhold, får vi ytterligere bestyrket resultatene foran. Fire ganger flere oppgir arbeidsforhold som viktigste forbedring enn viktigste forverring, for boligforhold er antallet forbedringer det dobbelte av forverringene. Som det kommer fram i kapittel 3, er dette de to viktigste årsakene til flytting. Økonomiske forhold (som trolig er avhengig av arbeidet) har samme antall forbedringer og forverringer. Overvekt av forverringer har vi for arbeidsreise (dobbelt så mange) og for kultur- og servicetilbudet (tre ganger så mange).

Vi går nå tilbake til de opplevde endringene i tabell 4.1. Av de viktige endringene som er kartlagt, er det bare arbeidsforhold som har størst andel bedring for de flyttingene som er skjedd til et mye større sted. Dersom vi hadde spurt om utdanningsmulighetene, hadde trolig også flyttingene til nye større sted blitt den klart beste type flytting. Det er nettopp disse to motivene som preger flyttingene fra små til store steder. Andelen som mener at forhold ved boligen er blitt bedre, er størst for de som har flyttet til et mye mindre sted. En indikator på boligmiljøet er mulighetene for aktivitet og utfoldelse for barn. Tabellen viser en meget klar bedring i disse mulighetene ved flytting til mye mindre sted. Bolig- og miljøforhold oppgis da også ofte som flyttegrunn ved denne type flyttinger. De "urbaniserende" flyttingene har spesielt heldige resultater når det gjelder endringer i serviceforholdene, men som vi så tidligere tillegges dette forhold svært liten vekt ved vurdering av flyttingen.

Som en kunne vente oppgir det store flertallet av flyttere at de i hvert fall ikke har fått det verre i og med flyttingen. På den annen side har også de fleste med bedring av de generelle levekår også hatt forverring når det gjelder enkelte komponenter som inngår i levekårene. Enkelte typer forbedringer (f.eks. forholdene for barn) ser ut til å henge nokså nær sammen med bestemte forverringer (i dette eksemplet serviceforholdene). Det er stort sett samsvar mellom motivfordelingen innen de ulike flyttetyper og de endringene som finner sted, men til tross for dette kommer flyttingene fra større til mindre steder fram som de klart mest vellykkede.

4.3. Endringer i arbeidssituasjon og lønnsforhold for de som har skiftet arbeid

På grunnlag av svarene fra de som har flyttet og samtidig skiftet enten arbeid, arbeidsgiver eller arbeidssted i og med flyttingen har Foss (1975) foretatt en meget inngående analyse av denne gruppens endringer i arbeids- og leveforhold. Gruppen kalles i det følgende arbeidskraftsflyttere, og utgjør 31 prosent av flytterne. En del av Foss' sammendragskapittel gjengis her, (Foss 1975 side 87 - 89.):

"NOEN HOVEDRESULTATER

i) For hele flyttegruppa skjer det omfattende endringer m.h.t flytternes yrkesdeltaking. Flyttingene er for noen sammenfallende med inntreden i inntektsgivende arbeid, mens den for andre faller sammen med et mer eller mindre permanent opphold fra inntektsgivende arbeid. Det siste gjelder i hovedsak gifte kvinner eller kvinner som flytter i tilknytning til inngåelse av ekteskap. Blant de sysselsatte flytterne er kvinnene mer mobile enn menn både med hensyn til endring av arbeidsstyrkestatus og skifte av arbeid.

ii) Omlag halvparten av arbeidskraftflytterne oppnådde en forbedring av lønnsnivået ved flyttingen slik de selv vurderer det.

Andelen med forbedring er imidlertid noe større blant personer som begrunnet flyttingen med henvisning til arbeidsforholdene enn blant personer som hadde andre grunner til flyttingen.

Omlag 15 prosent sier at lønnsnivået etter flyttingen er dårligere enn før.

Det er de yngste som i størtst grad har oppnådd å forbedre sitt lønnsnivå og andelen synker med stigende alder. Menn har oppnådd forbedring relativt hyppigere enn kvinner. Det ser ut som om det bare er de yngste (16 - 24 år) som får lønnsforbedring i større grad når de flytter til steder som er mer urbanisert enn fraflyttingsstedet enn ved flytting i andre "retninger". Blant alle arbeidskraftflytterne med "arbeidsforhold" som flyttegrunn opplever de relativt hyppigst lønnsforbedring som flyttet til steder som er mindre urbanisert enn fraflyttingsstedet.

Både alder, kjønn, flyttegrunn og "urbaniseringsretning" ser m.a.o. ut til å påvirke sannsynligheten for å oppnå lønnsforbedring slik vi har målt den.

iii) Arbeidskraftflytternes inntektsendringer i perioden fra før flyttingen til intervjutidspunktet kan skyldes andre faktorer enn endringer i arbeidslønn.

Hele gruppa økte sin gjennomsnittlige disponible inntekt med ca. 14 prosent. Størrelsen på endringene varierte imdilertid betydelig mellom de gruppene vi delte materialet inn i.

Størst inntektsøkninger oppnådde menn, ungdom, de som begrunnet flyttingen med "arbeidsforhold" og personer som flyttet til steder som ikke var "mer urbaniserte" enn fraflyttingsstedet.

Blant de øvrige gruppene var det flere som hadde en inntektsutvikling som gjør det lite rimelig å tro at ønske om inntektsøkning var en særlig betydningsfull drivkraft bak skiftene.

Det er en interessant forskjell mellom dem som oppgav at de "ble uten arbeid" på forrige bosted og dem som begrunnet flyttingen med "andre arbeidsforhold". Den første nevnte gruppa oppnådde mindre økning i sin gjennomsnittsinntekt enn den siste nevnte. Denne forskjellen er størst blant de yngste.

iv) Arbeidssituasjonen og den øvrige livssituasjonen bør ikke sees isolert fra hverandre. Dette understrekes også klart ved at over halvparten av arbeidskraftflytterne[1] begrunnet flyttingen med forhold utenfor arbeidet. Skiftene fører med seg endringer både i arbeidsforhold og andre forhold, og de ulike endringene griper inn i hverandre og utgjør til sammen den totale levekårsendring.

Det viser seg at det overveiende er en meget svak sammenheng mellom vurdert endring i lønnsnivå og vurdert endring i andre forhold både i og utenfor arbeidssituasjonen. Vi skal kommentere noen unntak.

Blant de målte endringene i arbeidsforhold viser endring i utsiktene til lønnsopprykk i framtida forholdsvis sterkt positivt samsvar med vurdert umiddelbar lønnsendring. Endring i ansettelsesvilkår viser en moderat positiv sammenheng med lønnsendring. Endring i miljøet på arbeidsplassen og muligheter for stillingsopprykk viser en svakere positiv sammenheng med lønnsendring, men også her er det klart at for noen grupper har endring i de to faktorene en tendens til å variere sammen med endring i lønn. Sammenhengen mellom lønnsendring og andre endringer varierer i ulik grad med alder.

---

1) De som samtidig med flyttingen skiftet enten arbeid, arbeidsgiver eller arbeidssted.

En forsøksvis konklusjon kan være at slike faktorer som har betydning for en økonomisk vurdering av arbeidsforholdet, viser en sterkere positiv sammenheng med lønnsendring enn andre forhold (kanskje med ett unntak for det vi har kalt "miljø på arbeidsplassen").

Sammenhengen mellom egen lønnsendring og vurdert endring av arbeidsforholdene totalt er moderat (her kan det også være tatt med vurderinger av andre husholdningsmedlemmers arbeidsforholdsendringer).

Blant endringer utenfor intervjuobjektets arbeidssituasjon viser endringer i husholdningens totale økonomi sterk positiv sammenheng med intervjuobjektets lønnsendring.

Det er ellers en neglisjerbar sammenheng mellom vurderte endringer i den øvrige livssituasjon og vurderte endringer i intervjuobjektets lønnsnivå."

4.4. Endringer i arbeidsreise

Alle yrkesaktive flyttere som ikke har skiftet arbeid, må ha fått forandringer i arbeidsreisen, i likhet med flertallet blant dem som har skiftet arbeid. Siden arbeidsreisen er en lett målbar faktor, og fordi den i enkelte deler av landet er en vesentlig sosial og økonomisk kostnad, skal vi se litt nærmere på forskjeller i arbeidsreise før og etter flytting.

Tabell 73 viser de endringene som er skjedd for alle flyttere under ett. Blant de som var yrkesaktive før og etter flytting, var det tilnærmet samme andel innen de enkelte reisetidsgrupper før og etter flytting. Omtrent 2/3 hadde arbeidsreise som tok om lag ett kvarter eller mindre, 1/12 reiste om lag en time eller mer, mens 3 prosent hadde varierende frammøtested. Det var en viss tendens til at flytterne kom i samme gruppe etter flyttingen som de var i før. Av de som før flytting hadde kortest arbeidsreise, kom 73 prosent i denne gruppen også etter flytting, mot 55 prosent av de som hadde lengst reise før flytting. Målt i absolutte tall, utgjøres flertallet av de som har lengst arbeidsreise etter flyttingen av slike som hadde kortest før flytting. Tabell 73 viser altså at det er en gruppe som flytter fra lang til kort arbeidsreise og en annen som flytter fra kort til lang. Andelen som etter flyttingen beholder sin lange arbeidsreise, er forholdsvis liten.

Det viser seg at de gruppene som har store forskjeller i type strøk for bostedet fra før til etter flyttingen, også får betydelige endringer i sin arbeidsreise (tabell 75). De som flytter til et mye større sted enn det de bodde på før flyttingen får en klar bedring i arbeidsreisen; andel med kort reise øker fra under 1/2 til 2/3, mens andelen med lang reise avtar fra 17 prosent til 3 prosent. For de som flytter til et mye mindre sted, er forandringen nøyaktig motsatt.

4.5. Endringer ved boligen

Det er lettere å finne objektive mål for boligforhold enn for arbeidsforhold, og det er vel også trolig at den subjektive vurderingen av boligforholdene er nokså uproblematiske. En del av de forbehold mot sammenlikninger som ble tatt innledningsvis i dette kapitlet, gjelder i mindre grad boligforholdene, fordi de ikke gjennomgår slike forandringer som f.eks. lønnsforholdene.

Ved flytting skjer det ingen forandring i den samlede andelen bosatt i enebolig, andelen som er bosatt i andre småhus går opp, andel blokkbeboere går litt ned og det er en klar nedgang i andelen bosatt i andre hustyper (internat, brakke osv.).

Disse forholdsvis beskjedne forandringene dekker over store forskjeller mellom flyttere med forskjellig motiv (tabell 83). Det er om lag 35 prosent som er bosatt i enebolig (ikke vånings hus på gårdsbruk) både før og etter flyttingen. De som flyttet av hensyn til boligforholdene eller bosteds- og miljøforholdene lå under dette gjennomsnittet før flytting og klart over etterpå. Alle de øvrige gruppene har hatt en klar forverring i sine boligforhold, dersom en regner enebolig som god hustype og blokk som dårlig. Andelen bosatt i andre småhustyper har økt innen alle motivgrupper. I de aller fleste mindre tettsteder er det slike hus som er tilgjengelige for innflyttere, blokker bygges i liten utstrekning utenom de mere sentrale deler av storbyområdene. Om lag 1/5 av flytterne bodde i blokk både før og etter flytting. Andelen ble halvert, fra om lag 30 til om lag 15 prosent, for bolig- og miljøflytterne, mens det var en moderat økning innen de øvrige grupper. Det er også en relativt stor del av flytterne, 1/7, som før flytting bor i andre hustyper som brakke, internat og kombinerte bolig- og forretningsbygg. Denne andelen synker klart, spesielt for de som flytter av hensyn til familieforholdene. Som kjent består denne gruppen i hovedsak av unge kvinner som flytter samtidig med inngåelse av ekteskap. Flyttingen skjer da ofte fra internat eller annen arbeidsgiverbolig til familieleilighet av slik art at ugifte kan skaffe seg den (blokk i storbyer og annet småhus enn enebolig på mindre steder).

I kapittel 2.7. ble det pekt på at kjennemerket disposisjonsforhold til boligen viser store forskjeller mellom flyttere og ikke-flyttere. Tabell 4.4. viser disposisjonsforhold før og etter flytting for flyttere fra kommuner i hvert av de fire handelsfelt. I alt er det en klar oppgang i andelen som eier boligen, fra 22 prosent til 28 prosent, og en tilsvarende nedgang i andelen med mer usikkert disposisjonsforhold; tjenestebolig, internat eller framleie. Selv om flytterne oppnår en viss bedring, så har de fremdeles langt usikrere disposisjonsforhold enn ikke-flytterne (kapittel 2.7. og tabell 2.5.).

Tabell 4.4. Flyttere i forskjellige handelsfelt før flyttingen, etter disposisjonsforhold til boligen før og etter flyttingen. Prosent

Handelsfelt før flyttingen		Disposisjonsforhold til boligen						Tallet på personer som svarte
		Eier av boligen	Vanlig leieforhold	Tjenestebolig, internat eller framleie	Annet disposisjonsforhold	Uoppgitt	I alt	
Østre handelsfelt	før flytting	19	51	26	4	0	100	1 616
	etter flytting	30	51	17	2	0	100	1 616
Vestre handelsfelt	før flytting	21	52	17	10	0	100	625
	etter flytting	28	53	13	5	1	100	625
Midtre handelsfelt	før flytting	30	44	20	5	1	100	349
	etter flytting	23	53	20	3	1	100	349
Nordre handelsfelt	før flytting	30	30	26	5	1	100	286
	etter flytting	24	52	21	2	1	100	286
Uoppgitt	før flytting	:	:	:	:	:	100	18
	etter flytting	:	:	:	:	:	100	18
Alle	før flytting	22	50	23	5	0	100	2 894
	etter flytting	28	52	16	3	1	100	2 894

Kopi av tabell 84 i Statistisk Sentralbyrå 1974a.

Av tabell 4.4. ser vi at det bare er flyttere fra kommuner i Østre og Vestre handelsfelt som i vesentlig grad får bedre disposisjonsforhold. Andelen som eier boligen synker fra 30 prosent til under 25 prosent i de to nordligste handelsfelt. Her øker andelen med vanlig leieforhold sterkt. Denne nedgangen i andel selveiere og økning i andel leietakere i Midtre og Nordre handelsfelt må være utslag av at en del her må forlate sin bolig i spredtbygde områder og søke seg bolig og arbeid i landsdelenes større byer eller utenfor landsdelen. (Tabell 101 og kapittel 5). Innflyttere til å overta det hus som forlates vil ofte ikke kunne finnes. Dette er ett av de ytterst få områder hvor Flyttemotivundersøkelsens materiale viser at det finnes dramatiske flyttinger.

Heller ikke når det gjelder botetthet har flyttingen skapt særlig store forandringer med flyttegruppen under ett. Kjennemerket botetthet er definert på side 12 i Statistisk Sentralbyrå 1974a, og har sitt utgangspunkt i forholdet mellom tallet på personer i husholdningen og tallet på rom i boligen. Ved flyttingen synker andelen som bor svært trangt og trangt fra henholdsvis 6 prosent og 17 prosent til 3 prosent og 13 prosent, mens andelen som bor svært romslig synker fra 3 prosent til 1 prosent. Vi får derfor en økning for de med normal botetthet og for de som bor romslig (tabell 85). Det er en svak tendens til å ha samme botetthet etter flyttingen som før, men sammenhengen er ikke sterkere enn at andel med normal botetthet etter flyttingen varierer mellom 63 prosent og 70 prosent for grupper med ulik tetthet før flyttingen.

Også for dette kjennemerket er det langt større forskjeller for de enkelte grupper flytterne deles inn i. I tabell 86 er flytterne delt inn etter forskjell i type strøk for bostedet. Denne tabellen viser et meget klart mønster. Det er bare for den gruppen som har flyttet til et mye større sted en har økning i andelen som bor trangt.

Andelen som bor svært trangt er forøvrig liten og avtagende innen alle strømmer. Andelen som bor romslig eller svært romslig avtar med 12 prosentpoeng for de som flytter til et mye større sted og øker med 11 for de som flytter til et mye mindre sted. Endringen er 5 prosentpoeng hver vei for de som har liten forandring i type strøk og i praksis ingen forskjell for de som har samme type strøk for bostedet før og etter flytting. Innen alle strømmer er det økning i andelen med normal botetthet.

Et annet kjennemerke som antyder at de som flytter til større steder får dårligere boligforhold, er forekomsten av støyproblemer i boligen (tabell 88). Andelen med støyproblemer i boligen synker fra 34 prosent før flytting til 25 prosent etter flytting. For de som flytter til et større eller mye større sted er imidlertid andelen økende, henholdsvis med 9 og 15 prosentpoeng. De som flytter til et mindre sted, får bedret sine støyforhold meget betydelig; andelen med støyproblemer synker fra 40 prosent til 18 prosent for de som flytter til et mindre sted og fra 57 prosent til 13 prosent for de som flytter til et mye mindre sted.

Hvordan gir så disse meget klare forskjeller for urbaniseringsretning seg utslag for vurdering av boligforholdene? Til tross for en forverring langs flere dimensjoner for de som har flyttet til et mye større sted, er det dog flere også i denne gruppen som har fått større enn mindre råderett over boligen (tabell 87 viser henholdsvis 40 prosent og 22 prosent). Flertallet med økende råderett blir stadig større jo mindre sted en er flyttet til, for de som bor på et mye mindre sted enn før flytting, er tallene 60 prosent mot 8 prosent.

Også når det gjelder boligstandard generelt er det flere med bedring enn forverring i alle grupper for endring i type strøk for bostedet. Forholdstallet mellom andel med bedring og andel forverring går fra 1,4 for de sterkest urbaniserende strømmer til 5,6 for de sterkest desentraliserende.

4.6. Oppsummering

En vesentlig vanskelighet ved en analyse av endringene ved flytting med den metode vi bruker, er at det i alle fall vil ha skjedd vesentlige forandringer i perioden mellom flyttingen og intervjuet, også for de som ikke har flyttet. Noen rendyrking av flyttingens effekt kan vi derfor aldri få. For i noen grad å unngå feilslutninger har vi forsøkt å konsentrere oss om stabile forhold, forhold som i liten grad påvirkes av endringer blant de som ikke flytter. Støyproblemer kan nevnes som eksempel på stabile forhold, mens f.eks. inntektsforholdene forandres så pass mye på 1 - 2 år at en ikke uten videre kan sammenlike situasjoner før og etter flytting[1]. Dette forbehold gjelder spesielt for objektive sammenlikninger, men også for flytternes subjektive vurderinger av forskjeller mellom forholdene før og etter flytting. Når et flertall oppgir at det har vært en generell bedring i levekårene, kan dette ha sammenheng med at de fleste grupper i samfunnet hadde slik bedring i 1971 - 1972. Bedringen trenger ikke nødvendigvis ha sammenheng med flyttingen, selv om vi i spørsmålsformuleringen har forsøkt å presisere det. Opplysningene om endringer kan i hvert fall brukes til å si noe om forskjeller for ulike grupper av flyttere. Selv om flertallet har opplevd bedring i levekårene, så varierer dette flertallet sterkt mellom grupper som flytterne kan deles inn i. Generelt vil det være en synkende andel forbedringer når en går fra flyttestrømmer med stor flytteintensitet til strømmer med lav intensitet.

I sum er det relativt små forandringer for samlingen av alle flyttere, marginale prosentfordelinger for flytterne før og etter flytting likner mye på hverandre. Det er imidlertid mye større forandringer når flytterne grupperes etter personlige kjennemerker, kjennemerker ved til- og fraflyttingsstedene eller ved selve flyttingen.

Det er en meget klar sammenheng mellom det motivet som ligger bak flyttingen og de viktigste forandringer den har ført med seg. En kan derfor si at flytterne flest oppnår det de ønsker seg ved flyttingen. Det er også en nær sammenheng mellom de motiv som gis og de ulemper som oppleves. Denne sammenhengen virker slik at flytterne ved sin flytting må bestemme seg for på hvilken arena de vil ha forbedringer. F.eks. oppnår en meget sjelden forbedringer av både service- og kulturtilbudet og boligforholdene. Flytterne prioriterer hvilke endringer som er viktige, og velger flyttemål ut fra dette.

Alt i alt er det flytterne fra større til mindre steder som er best fornøyd med flyttingen sin, og som får størst framgang for forhold som av flytterne regnes som de mest vesentlige.

---

1) Dette vil i noen grad gjelde også om inntekten regnes i faste kroner.

5. STRUKTURENDRINGER I SAMFUNNET SOM FØLGE AV FLYTTING

5.1. Innledning

De endringer som er beskrevet i forrige avsnitt, er alle betraktet på individnivået. De vil imidlertid alle sammen også ha som konsekvens at fordelingen på aggregatnivå forandres. Når flertallet av flyttere opplever bedringer i levekårene, er resultatet at levekårene i landets befolkning under ett også blir bedre. Med bestemte overganger mellom næringer, vil næringsstrukturen kunne bli påvirket. Når flytterne får bedre boliger, må flytting kunne betraktes som et middel til å bedre befolkningens boligstandard. Vi har også sett at flytting får betydning for den regionale fordeling av egenskaper knyttet til befolkningen. Dette kan virke både utjamnende og føre til at regionale forskjeller forsterker seg.

En utvalgsundersøkelse er ikke egnet for studiet av det geografiske mønster i flyttingene, til det egner den løpende flyttestatistikk på grunnlag av alle flyttemeldinger seg bedre. Denne statistikken er nærmere kommentert i Østby (1975). Her skal vi derfor legge vekt på kjennemerker som ikke registreres i den løpende statistikk og ikke ta med kjennemerker som kan bygges opp på grunnlag av kommunenummeret. Vi kommer til å gå nærmere inn på hvordan flyttingene omfordeler folk mellom steder av ulik størrelse og sentralitet, og se hvordan fordelingen mellom næringer påvirkes. Vi skal i dette kapittel også kommentere nærmere tabeller som inneholder flytteavstand.

Den løpende statistikk blir mye brukt til å kommentere omfordelingen av befolkningen, på grunnlag av både netto og brutto flyttetall. Konsekvensene for strukturendringene i befolkningen er viet langt mindre oppmerksomhet til tross for at et balansert flyttemønster kan dekke over til dels store nettobevegelser for de ulike grupper for alder og kjønn. I hovedsak har en et mønster hvor sentrale områder, større byer og tettsteder, har en nettoinnflytting av unge folk (15 - 24 år) som søker seg arbeid og utdanning, og nettoutflytting i de andre gruppene. Nettoutflyttingen er særlig sterk for små barn og deres foreldre (0 - 4 år og 25 - 34 år), men den finnes også i de fleste andre aldersgrupper. Utkantstrøk, i hvert fall om vi regner hele fylker som utkant, har nokså konsekvent det motsatte nettoflyttemønster.

5.2. Endringer i bosetningsmønsteret

En av de viktigste problemstillinger i diskusjonen av bosetningsmønsteret, er i hvilken grad flyttingene virker sentraliserende. Den klare tendensen til konsentrasjon om Oslofjordområdet og noen få andre storbyregioner som vi så fram til 1970, er snudd fra 1971 (Østby 1975). Intervjuobjektene er bedt om å vurdere hva slags type strøk bostedet før og etter flyttingen lå i, etter en skala fra spredtbygd strøk via mindre og større tettsteder til storby. Denne inndelingen er altså frigjort fra administrative grenser, og skal i utgangspunktet følge den vanlige tettstedsdefinisjon. Fordi vi har bygd på folks egen oppfatning, har vi avvik fra Folketellingen 1970 når det gjelder fordeling etter tettstedets størrelse, mens andelen i tettsteder er lik. Tabell 5.1. viser at fordelingen av flytterne på type strøk for bostedet er omtrent identisk før og etter flytting. Andelen bosatt i spredtbygde strøk har faktisk øket noe. Dette trenger ikke være uttrykk for en reell desentralisering, men kan også skyldes at perifere forstadsområder ofte er spredtbygde strøk. Den relativt store forskjellen for "Liten by" kan godt skyldes tilfeldige forskjeller, den er ikke stor nok til å være signifikant på 95-prosentnivået.

Tabell 5.1. Flyttere i forskjellige grupper for type strøk for bostedet, etter type strøk for bostedet etter flyttingen. Prosent

Type strøk for bostedet før flyttingen	Type strøk for bostedet etter flyttingen						I alt	Tallet på personer som svarte	
	Spredt-bygd	Mindre tett-sted	Liten by	Større by	Stor by med for-steder	Uopp-gitt			Pst.
Spredtbygd	33	31	14	9	12	1	100	553	19
Mindre tettsted (200 - 2 000 innbyggere)	22	33	17	12	16	0	100	831	29
Liten by (2 000 - 20 000 innbyggere) ...	16	30	24	13	17	0	100	648	22
Større by (20 000- 100 000 innbyggere) ..	19	30	21	9	21	-	100	302	11
Stor by (over 100 000 innbyggere) med for-steder	17	31	17	11	23	1	100	504	17
Uoppgitt	11	14	16	12	38	9	100	56	2
Alle	21	31	18	11	18	1	100	2 894	100

Kopi av tabell 101 i Statistisk Sentralbyrå 1974a.

Den samme tabellen som 5.1. er også kjørt separat for hvert handelsfelt. Det viser seg her at det bare er på Østlandet at tettsteder over 20 000 innbyggere har nedgang. I de øvrige landsdeler har denne stedstype en klar tilvekst. Disse landsdelene har til gjengjeld en tilbakegang i andelen bosatt i mindre tettsteder og småbyer. Det er bare på Østlandet at det er tilvekst for den spredte bosetning. I de andre landsdelene har andelen i spredt bosetning holdt seg svært konstant. Det er altså ikke i materialet noen tendens til at flyttingen skjer til større steder med det mål på stedsstørrelse som vi kan bruke.

Tabell 5.2. Flyttere i forskjellige grupper for kjønn og alder, etter endring i type strøk for bostedet. Prosent

Kjønn/alder	Bostedet etter flyttingen sammenliknet med før, er:						I alt	Tallet på per-soner som svarte
	mye mer urbani-sert	litt mer urbani-sert	like urbani-sert	litt mindre urbani-sert	mye mindre urbani-sert	Uopp-gitt		
Begge kjønn:								
16 - 19 år	13	31	27	19	9	1	100	336
20 - 24 "	9	25	30	25	10	1	100	918
25 - 39 "	7	23	29	29	11	1	100	1 244
40 - 54 "	8	23	29	29	11	-	100	248
55 - 74 "	10	29	25	26	10	-	100	148
Alle	8	25	29	27	10	1	100	2 894
Menn:								
16 - 19 år	11	33	27	19	10	-	100	112
20 - 24 "	9	26	30	24	9	2	100	363
25 - 39 "	7	23	29	29	10	2	100	680
40 - 54 "	6	23	27	29	15	-	100	137
55 - 74 "	7	35	27	22	9	-	100	71
Alle	8	25	29	27	10	1	100	1 363

Tabell 5.2. (forts.). Flyttere i forskjellige grupper for kjønn og alder, etter endring i type strøk for bostedet. Prosent

Kjønn/alder	Bostedet etter flyttingen sammenliknet med før, er: mye mer urbanisert	litt mer urbanisert	like urbanisert	litt mindre urbanisert	mye mindre urbanisert	Uoppgitt	I alt	Tallet på personer som svarte
Kvinner:								
16 - 19 år	14	30	26	19	9	2	100	224
20 - 24 "	9	24	30	26	10	1	100	555
25 - 39 "	7	23	28	29	12	1	100	564
40 - 54 "	10	23	33	29	5	-	100	111
55 - 74 "	13	23	23	29	12	-	100	77
Alle	9	24	29	27	10	1	100	1 531

Kopi av tabell 109 i Statistisk Sentralbyrå 1974a.

Selv om flyttingene under ett ikke får noen sentraliserende virkning på bosetningsmønsteret, gjelder ikke dette for alle aldersgrupper. Tabell 5.2. fordeler flytterne i de enkelte grupper for kjønn og alder på urbaniseringseffekt. Begge kjønn har omtrent det samme mønster. Det er bare for de aller yngste (16 - 19 år) at en har en klart sentraliserende tendens (overvekt på om lag 15 prosentpoeng i retning av mer urbaniserte bosteder for begge kjønn). I den neste gruppen (20 - 24 år) er det balanse, og klart desentraliserende flyttinger for de neste aldersgruppene. Andelen som flytter til mer urbaniserte strøk øker igjen for de eldre (over 55 år). At menn og kvinner over 40 år har noe forskjellig fordeling, kan tilskrives at det her er relativt få flyttere med i utvalget. En medvirkende årsak til at de eldste flytter til større steder vil være at motivet "helseforhold" har en viss betydning. Mulighetene for spesialisert behandling og pleie er bedre på store enn på små steder, og dette forhold vil i noen grad lede flyttingene til de som flytter for å få tilgang på bedre helsetjenester.

I lys av det som er sagt foran, er det ikke overraskende at det er flyttere fra kommuner i Østre handelsfelt som skaper overskuddet i retning av mindre urbaniserte bosteder. Vestre og Midtre handelsfelt har omtrent balanse, mens det er en meget klar overvekt (19 prosentpoeng) i retning av mer urbaniserte bosteder for flyttere fra kommuner i Nordre handelsfelt. Etter de antydninger som tabell 5.1. gir, skjer dette spesielt på bekostning av mindre og mellomstore tettsteder i Nord-Norge. Når disse likevel neppe taper innbyggere i særlig utstrekning, er det nærliggende å tro at det samtidig skjer en lokal sentralisering innen de kommuner som har slike tettsteder. Denne type flyttinger får vi jo som kjent ikke med i utvalget.

Heller ikke om vi ser på endringer i bostedets sentralitet innen kommunen kommer det fram særlige nettoeffekter (tabell 103). Andelen som har om lag 20 minutters reisetid eller mindre til kommunesenteret, er noe større etter flyttingen enn den var før. Andelen bosatt i ekstrem utkant i forhold til kommunesenteret er blitt mindre som følge av flyttingen i 1971. Det er videre verdt å merkse seg at tilflyttingsstedenes fordeling på de enkelte avstandssoner fra kommunesenteret er nokså uavhengig av flytternes avstand fra kommunesenteret før flytting.

Som nevnt innledningsvis omfatter vårt utvalg av flyttere bare personer som har flyttet fra én kommune til en annen. Dette vil trolig ha spesielt stor betydning for endringen i sentralitet innen kommunen. Det kan synes rimelig at nettoeffekten av de intrakommunale flyttingene har en klarere sentraliserende virkning. Ut over dette har ikke flyttingene særlig sentraliserende virkning på bosetningsmønsteret.

5.3. Endringer i næringsstrukturen

Når det gjelder endringene i næringsstruktur, er det enda mindre forskjeller enn for bosetningsmønsteret. I tabell 70 blir flytterne gruppert etter næring før og etter flytting. Det viser seg der at blant de som er yrkesaktive før og etter flytting, er det et stort flertall som beholder samme næring. Prosentfordeling før og etter flytting er lik for alle grupper unntatt tertiærnæringen. Vi har også fått en betydelig gruppe uoppgitt etter flytting. Det kan være grunn til å tro at dette er feil, og at de skulle vært fordelt forholdsmessig mellom de andre næringene. Er dette riktig, vil det heller ikke være forandringer av betydning for noen næringsgruppe. Antallet som før flytting var tilknyttet primærnæringen var så lite at næringsfordeling for disse etter flytting er svært usikker. Når andelen ikke yrkesaktive blir relativt høy etter flytting for de som var tilknyttet primær- og tertiærnæringene, skyldes nok dette alderen for de førstnevnte og at mange nygifte kvinner trer ut av yrkeslivet for de sistnevnte.

Næringsfordelingen før og etter flytting er tabellert for handelsfelt og flyttestrømmer (tabell 71 og 72). Heller ikke her er det noen signifikante forskjeller. De som flytter til mye større steder og de som flytter til mye mindre steder enn de bodde på før flytting, skiller seg ikke vesentlig fra hverandre når det gjelder endringen i næringstilknytning.

5.4. Flytteavstand

Vi har i kapittel 3 sett at de oppgitte grunner til flytting varierer sterkt med flytteavstanden. Også i de fleste andre sammenhenger er flytteavstand et meget viktig kjennemerke. Vi skal i det følgende se hvordan fordelingen på flytteavstand er innen grupper for kjønn og alder, utdanning og type strøk for bostedet før flytting.

Tabell 5.3. viser at de enkelte flyttegrunner fører til svært forskjellig avstandsfordeling. De mest utpregede langveisflyttingene er slike som skjer av hensyn til utdanningen. Med kjennskap til de høyere læresteders fordeling, er dette et ventet resultat. Vi skal seinere i dette avsnittet også se at flytteavstanden øker med utdanningstidens lengde. Også flytting av hensyn til arbeidsforholdene skjer over forholdsvis lange avstander, nesten halvdelen av disse flyttingene skjer over lenger avstand enn 20 mil.

Naturlig nok vil flyttinger p.g.a. boligforholdene skje over svært korte avstander, nesten 3/4 av disse har kortere avstand enn 5 mil. Boligflyttingens andel utgjør over 50 prosent av flyttingene i denne avstandsgruppe, mot vel 10 prosent av de øvrige flyttingene. Flyttere som oppgir familieforhold som flyttegrunn, har også forholdsvis høyt innslag av korte flyttinger. Dette vil som nevnt i kapittel 3 ofte være unge kvinner som flytter til sin tilkommende ektefelle, og avstanden vil derfor i noen grad tilsvare den geografiske avstand mellom de parter som inngår ekteskap.

Tabell 5.3. Flyttere med forskjellig viktigste grunn til flytting, etter flytteavstand. Prosent

Viktigste oppgitte grunn	Flytteavstand: Mindre enn 5 mil	5 - 19 mil	20 mil eller lenger	Uoppgitt	I alt	Tallet på personer som svarte
Ble uten arbeid på stedet	15	37	47	1	100	172
Andre arbeidsforhold	23	32	44	1	100	846
Familieforhold	47	24	27	2	100	344
Boligforhold	73	16	10	1	100	766
Bosteds- og miljøforhold	28	28	42	2	100	225
Utdanningsforhold	12	27	60	1	100	269
Andre grunner	16	28	36	2	100	267
Uoppgitt	-	-	-	-	-	5
Alle	37	26	36	1	100	2 894

Bygger på tabell 108 i Statistisk Sentralbyrå 1974a.

Tabell 5.4. Flyttere i forskjellige grupper for kjønn og alder, etter flytteavstand. Prosent

Kjønn/alder	Flytteavstand: Mindre enn 5 mil	5 - 19 mil	20 mil eller lenger	Uoppgitt	I alt	Tallet på personer som svarte
Begge kjønn:						
16 - 19 år	30	38	31	1	100	336
20 - 24 "	37	25	36	2	100	918
25 - 39 "	38	24	37	1	100	1 244
40 - 54 "	39	25	33	3	100	248
55 - 74 "	41	30	28	1	100	148
Alle	37	26	36	1	100	2 894
Menn:						
16 - 19 år	23	40	36	1	100	112
20 - 24 "	35	25	39	1	100	363
25 - 39 "	39	23	37	1	100	680
40 - 54 "	45	23	29	3	100	137
55 - 74 "	46	30	24	-	100	71
Alle	38	25	36	1	100	1 363

Tabell 5.4. (forts.). Flyttere i forskjellige grupper for kjønn og alder, etter flytteavstand. Prosent

Kjønn/alder	Flytteavstand				I alt	Tallet på personer som svarte
	Mindre enn 5 mil	5 - 19 mil	20 mil eller lenger	Uoppgitt		
Kvinner:						
16 - 19 år	33	36	30	1	100	224
20 - 24 "	38	25	35	2	100	555
25 - 39 "	38	24	37	1	100	564
40 - 54 "	31	29	37	3	100	111
55 - 74 "	37	30	32	1	100	77
Alle	36	28	35	1	100	1 531

Bygger på tabell 104 i Statistisk Sentralbyrå 1974a.

I tabell 5.4. kommer det fram en del klare forskjeller etter alder, forskjeller som dels er annerledes enn det var grunn til å anta på forhånd. Forskjellene etter kjønn er også betydelige. Begge deler skal her kommenteres noe nærmere. Marginalfordelingen for avstandsgruppene er svært like for menn og kvinner, det er når en ser på de ulike aldersgrupper for hvert kjønn at forskjellene kommer fram. For de yngste flytterne er det langt flere kvinner enn menn som flytter kort (4 mil eller kortere). Imidlertid vokser andelen kortveisflyttinger blant menn fra 23 til 46 prosent når en går fra yngste til eldste aldersgruppe, mens den for kvinner holder seg på omkring 1/3 for alle aldersgrupper. For begge kjønn har de yngste og eldste størst andel med midlere flytteavstander (mellom 5 og 19 mil). Når det gjelder langveisflyttinger, er denne andelen mye mindre for eldre enn yngre menn, mens andelen blant kvinnene er relativt lik innen alle aldersgrupper.

Forskjellene vil i noen grad være et uttrykk for de ulike prosesser som ligger bak menns og kvinners flyttinger, og som også kan avleses på fordelingen av mange andre kjennemerker. Unge kvinner flytter oftere enn menn for å inngå ekteskap, og slike flyttinger skjer over kortere avstand enn andre flyttinger, boligmotiverte flyttinger unntatt. Unge kvinner er underrepresentert blant utdanningsflytterne, og dette er overveiende langveisflyttinger.

Myten om de unge kvinners eventyrlyst og utferdstrang som grunnlag for flytting avkreftes i analysen om flyttemotivene (kapittel 3), og det synes fra tabell 5.2. at de når de flytter, dessuten velger forholdsvis nærliggende flyttemål.

For å se i hvilken grad forskjellene i tabell 5.4. skyldes forskjellige motivfordeling i de ulike aldersgrupper, har vi beregnet hvordan fordelingen på avstandsgruppene ville blitt dersom alle med samme motiv hadde samme avstandsfordeling. En slik standardisering av motivfordelingen innen hver avstandsgruppe gir relativt små avvik fra prosentfordelingen i tabell 5.4., og skal derfor ikke gjengis her. Når det ikke blir vesentlig forskjeller, må det skyldes at en innen de enkelte motivgrupper har omtrent samme sammenheng mellom alder og flytteavstand.

Tradisjonelt tillegges også utdanning stor vekt når de ulike gruppers flytteavstand skal forklares. Tabell 105 bekrefter i noen grad at en slik forklaring er riktig. Andelen som flytter helt kort (kortere enn to mil) er lik for alle flyttere, uansett utdanningsnivå. Disse helt korte flyttinger skyldes i hovedsak boligforhold. Det er rimelig å vente at når folk flytter for å få bedre boligforhold, så vil det bli korte flyttinger, uten hensyn til flytternes utdanning. For flyttere over lengre avstander kommer andre motiv inn, deriblant slike som har nær sammenheng med utdanning. Forskjellen er klarest for langveisflyttingene (50 mil eller mer). Hele 35 prosent av flyttere med mer enn 1½ års utdanning etter eksamen artium flytter så langt, mot bare 13

prosent av flyttere uten utdanning ut over folkeskolenivå. Dette avspeiler i noen grad forskjeller i motivstruktur for de to gruppene, med størst innslag av motiv som fører til lange flyttinger hos de med høyest utdanning. Denne avstandsfordelingen sier også noe om hvordan arbeidstilbudene er fordelt for folk med høy og lav utdanning. Akademikere er utdannet for yrker som kan utøves på et forholdsvis begrenset antall steder, i hovedsak tilknyttet våre få storbyer. Når disse først flytter og skifter arbeidssted, så vil dette bli en lang flytting. De fleste ikke-akademikere vil ha et arbeidstilbud med langt større geografisk spredning, og dermed bedre muligheter for flytting innen alle avstandsgrupper.

Når en snakker om virkelig problematiske flyttinger, så vil det ofte være flyttinger over meget lange avstander en tenker på. En er imidlertid som regel ikke villig til å inkludere godt utdannede personers flyttinger i denne gruppen, trolig fordi deres langveisflyttinger i større grad oppfattes som frivillig. Grunnlaget for tabell 105 viser at om lag halvdelen av alle langveisflyttinger (lenger enn 50 mil) utføres av personer med utdanning på artiumsnivå eller høyere, mens denne gruppe utgjør 1/3 av de øvrige flyttingene.

Andelen kort- og langveisflyttinger varierer også mellom landsdelene (tabell 106). Når andelen kortveisflyttinger er svært lav i Midtre og Nordre handelsfelt, skyldes dette i vesentlig grad deres meget spredte bosetning og de store kommunene; de fleste som bytter bostedskommune må flytte lenger enn to mil. At det også er reelle forskjeller i flytteavstand ser vi på avstandsfordelingen for de som flytter noe lenger. Av de som flytter fra en kommune i Nordre handelsfelt, og som flytter lenger enn 10 mil, er det hele 2/3 som også flytter lenger enn 50 mil. Denne andelen er 1/3 på Østlandet og 1/2 i Vestre og Midtre handelsfelt. Uavhengig av kommunestørrelse og bosetningsmønster ser det altså ut til at når folk i Nord-Norge flytter, så flytter de svært langt. Dette har selvfølgelig også sammenheng med at flytterne fra kommuner i Nord-Norge oftere enn andre flyttere har arbeidsforhold som flyttemotiv (kapittel 3.5.3). Fra andre kilder (f.eks. Østby 1975) vet vi dessuten at mobiliteten i Nord-Norge er høyere enn i andre deler av landet. Disse to ting tyder på at selv om Nord-Norge har oppnådd omtrent flyttebalanse, så er det fortsatt sider ved flyttingene her som gjør mobiliteten mer problematisk enn i de øvrige landsdeler.

Flytterne er også fordelt etter type strøk for bostedet før flytting og flytteavstand (tabell 107). Om vi fortsatt snakker om korte (mindre enn 5 mil), mellomlange (5 - 19 mil) og lange (over 20 mil) flyttinger, er det slående at andelen korte flyttinger er nokså lik for alle stedstyper. Dette forklares med at korte flyttinger fra småstedene ofte er flytting til et annet sted av samme type, en vil ofte ha tendens til å flytte til steder og miljøer en har noe kjennskap til. Korte flyttinger fra større steder vil i stor grad være boligmotiverte forstadsflyttinger. Når flyttere fra storbyer flytter til liknende stedstyper, så vil flyttingen måtte bli lang fordi de fleste større byer ligger i lang avstand fra hverandre. For flyttere fra disse stedstyper blir det derfor mindre aktuelt å flytte over mellomlange strekninger. Med synkende stedsstørrelse kan en finne mange steder av den type en kjenner også innen kortere avstand. Andelen mellomlange flyttinger er derfor høyere for flyttere fra småsteder og spredtbygde områder. Andelen langveisflyttinger blir derimot relativt liten fordi fjerntliggende steder ofte betraktes som uaktuelle som flyttemål, dersom det finnes mere nærliggende, likeverdige alternativ. Dette er en grunnleggende tanke i Stouffers teori om "intervening opportunities" (Stouffer 1940).

Forskjellen i type strøk for bostedet før og etter flytting er omtrent den samme for alle avstandsgrupper. For alle flyttere under ett, er andelen som har flyttet til et mindre urbanisert sted 4 prosentpoeng større enn andelen flyttet til et mer urbanisert sted. Innen de seks avstandsgruppene vi bruker, varierer denne forskjellen mellom 0 og 6 prosentpoeng (tabell 111). Med det antall observasjoner vi har, er ikke forskjellen mellom 0 og 6 prosentpoeng signifikant på 95-prosentnivået. For gruppen som har flyttet nokså langt (10 - 49 mil) er forskjellen 0, den er størst for de som har flyttet 2 - 4 mil. De som flytter fra storbyene ut til de fjerneste

forstadsområdene kommer ofte i denne gruppen. Konklusjonen på denne tabell er altså noe overraskende at flyttingen i de ulike avstandsgrupper har omtrent samme effekt på bosetningsmønsteret. Det har tidligere vært vanlig å anta at spesielt lange flyttinger fra spredtbygde områder vil gå til store steder. Dette har blant annet vært begrunnet med at det bare er store steder som er så godt kjent over lange avstander at folk kan tenke på å flytte dit. Når dette ikke viser seg å holde stikk i praksis, kan tilbakeflytting være en del av forklaringen.

5.5. Oppsummering

De flyttingene som skjedde i 1971 hadde liten betydning for bosetningsmønsteret og næringsstrukturen. Det regionale flyttemønster var mer balansert enn det hadde vært på lenge (Østby 1975, s 44-49), og det skjedde små forskyvninger mellom de ulike tettstedstypene. Det var på Østlandet en klar utflytting fra storbyene til spredtbygde strøk (forstadsdannelse), mens det i de andre handelsfelt skjedde en viss tilvektst til de største tettstedene på bekostning av de små og mellomstore. Noen sentraliserende virkning mellom regioner, stedstyper eller innen kommuner kunne ikke påvises. Næringsstrukturen var svært lik for flytterne før og etter flytting, det gjelder både alle flyttere under ett og innen de grupper vi så på.

Ut fra de kommentarene til flytteavstand som er gitt her og i kapittel 3, er det klart at avstand er et meget viktig kjennemerke når en flytting skal beskrives. De aller fleste kjennemerker vil vise god samvariasjon med avstand, og avstand er en meget god tilleggsopplysning når en bestemt type flytting skal gis en normativ vurdering i planleggingssammenheng. De største forskjeller når en grupperer etter avstand har vi ved viktigste oppgitte grunn til flytting, og denne forskjellen er lik for de enkelte aldersgrupper. Med lik motivstruktur vil altså unge og eldre flytte like langt. Noen effekt av eventyrlyst kan ikke måles hverken for flyttemotiv eller -avstand.

Flyttere fra kommuner i Nord-Norge skiller seg klart ut med lange flyttinger, også innen avstandsgrupper hvor kommunestørrelsen ikke kan ha noe å si. Også for dette kjennemerket får altså flytterne fra Nord-Norge større andel problematiske flyttinger enn flyttere fra kommuner i Sør-Norge. Type strøk for bostedet før flytting ser derimot ut til å ha liten sammenheng med flytteavstand, med det unntak at flyttere fra storbyer har større andel langveisflyttinger enn andre flyttere. Heller ikke forskjell i type strøk for bostedet viser noen samvariasjon med avstand, flyttingene i de ulike avstandsgrupper får tilnærmet lik effekt på bosetningsmønsteret.

6. VIDEREFLYTTING

6.1. Innledning

I dette avsnittet skal planene om framtidig flytting behandles. Slike planer er kartlagt gjennom spørsmål 53 - 58 for flytterne (vedlegg 1A) og spørsmål 26 - 31 for ikke-flytterne (vedlegg 1B). Det er tre sider ved den framtidige flytting som skal stå sentralt: i) Hvem blant flytterne er det som fortsatt regner med å flytte? ii) Hvilke motiver finnes for framtidig flytting, og hvordan atskiller de seg fra grunnene til gjennomført flytting? iii) Hvordan fordeler tendensen til videreflytting seg i grupper av befolkningen?

Av flytterne er det 36 prosent som svarer ja, helt sikkert og 20 prosent ja, antakelig på spørsmålet om de tror de kommer til å flytte fra dette stedet. Vi vil derfor si at det er en videreflyttefrekvens på 56 prosent blant flytterne. Det er 27 prosent som mer eller mindre sikkert tror de ikke kommer til å flytte, mens 17 prosent svarer vet ikke. Av de som regner med å flytte igjen i framtida, er det 37 prosent som regner med at det vil skje i løpet av 0 - 1 år, 28 prosent i løpet av 2 - 4 år, 8 prosent tror det vil ta minst 5 år, mens 27 prosent ikke vet. Vi har ikke gjort noen oppfølgingsundersøkelse i utvalget, men etter hva vi ellers vet om flytting, ser tallet 37 prosent ut til å være rimelig, eller eventuelt litt lavere enn hva en kunne vente. Om vi slår flytterne sammen med ikke-flytterne (se slutten av dette kapittel) finner vi at 8 prosent av befolkningen venter å flytte i løpet av 0 - 1 år, et tall som stemmer bra med de observerte flyttefrekvenser.

Det vil naturlig nok knytte seg en viss usikkerhet til forholdet mellom svar på hypotetiske spørsmål og faktisk atferd. Bruken av hypotetiske spørsmål er analysert av f.eks. Dolven (1965) og Foss (1974). Det er bare under meget spesielle betingelser at svarene på slike spørsmål har prediksjonsverdi, men de kan likevel brukes f.eks. til sammenlikninger mellom grupper.

Svarene på våre hypotetiske spørsmål vil kunne gi et relativt godt bilde av de faktiske flyttingene for store grupper. For små grupper er nok avvikene langt større, og til å forutsi individenes flytteatferd er svarene neppe særlig verdifulle.

6.2. Hvem er det som ønsker å flytte igjen?

I utgangspunktet vil vi gå ut fra at de som har hatt forverring av levekårene eller av viktige levekårskomponenter vil ha en sterkere tilbøyelighet enn andre til å regne med flere flyttinger. Vi vil også tro at det samme gjelder for de som har flyttinger som kan oppfattes som tvungne. En hypotese som vi ikke kan belyse gjennom dette materialet, er at en flytting kan vise seg så vellykket at den positive erfaring i seg selv kan motivere nye flyttinger; suksessen skal forfølges. En betydelig del av flyttingene vil være ett ledd i en lengre planlagt kjede med flyttinger, f.eks. med utdannings- eller rene karriereformål. De som flytter med slik bakgrunn, vil alltid regne med å flytte igjen i framtida uavhengig av utfallet ved det tilfeldige leddet i flyttekjeden som vi intervjuer om. Begge de to siste flyttetypene vil "ødelegge" testen av de to hypotesene vi nevnte innledningsvis, fordi de faller utenfor den type flyttinger som ligger til grunn for hypotesene.

Vi ser i tabell 6.1. at den første del av den første hypotesen blir meget klart støttet i vårt materiale; de som har hatt forverring i levekårene har sterk tendens til å planlegge videreflytting. Spesielt gjelder dette for den kategorien som helt sikkert vil flytte. Hele 61 prosent av de som har fått generell forverring av levekårene regner helt sikker med å flytte igjen i framtida. Denne andel er dobbelt så stor som for de som har fått en generell levekårsbedring. Selv om det er en relativt liten gruppe som har fått forverring av levekårene er denne forskjellen meget klart signifikant.

Tabell 6.1. Flyttere med forskjellig vurdering av husholdningens samlede levekårsendring, etter om de tror de kommer til å flytte igjen. Prosent

Mener at husholdningen stort sett har det:	Tror de kommer til å flytte						I alt	Tallet på personer som svarte
	Helt sikkert	Antakelig	Vet ikke	Antakelig ikke	Helt sikkert ikke	Uoppgitt		
dårligere enn før flyttingen	61	12	13	10	3	1	100	142
omtrent som før flyttingen	41	19	17	15	8	0	100	1 060
bedre enn før flyttingen	32	20	17	18	13	0	100	1 672
Uoppgitt	:	:	:	:	:	:	100	20
Alle	36	20	17	17	10	0	100	2 894

Kopi av tabell 118 i Statistisk Sentralbyrå 1974a.

Når vi ser på noen enkelte sider ved levekårene, er ikke forskjellene på langt nær så klare. Tendensen til å si at en vil flytte igjen i framtida er uavhengig av endringer i arbeidsforhold. Den forskjellen i andel helt sikre videreflyttere som tabell 113 viser mellom de med forverrede arbeidsforhold og de andre, kan med 15 prosents sannsynlighet skyldes tilfeldigheter, uten å gjenspeile reelle forskjeller. Heller ikke for endringer i husholdningens økonomiske forhold er det klare forskjeller. Når det gjelder endringer i boligstandard (tabell 117) er forskjellene i videreflytteplaner nesten de samme som for endringer i samlede levekår. Dette er igjen et tegn på at endringene i boligforholdene tillegges størst vekt når virkningen av flyttingen skal bedømmes (se også tabell 4.2. og 4.3.).

Sammenhengen mellom tvungne flyttinger (flyttebeslutninger tatt i en tvangssituasjon), og videreflytteplaner lar seg ikke teste like lett, fordi vi ikke kan si med sikkerhet om en flytting er tvungen eller frivillig (se diskusjonen av tvang i kapittel 3.4.). Vi har imidlertid noen kjennemerker som hver for seg kan brukes til å si noe om tvang eller frivillighet.

Vi vil regne at de som flyttet fordi de ble uten arbeid på stedet, har vært i en tvangssituasjon. Ved hjelp av grunnlagsmaterialet for tabellpublikasjonen har vi regnet ut andelen som vil flytte videre for hver motivgruppe (tabell 6.2.).

Tabell 6.2. Andelen som tror at de helt sikkert eller antakelig kommer til å flytte igjen i grupper for forskjellig viktigste grunn til flyttingen. Prosent

Viktigste oppgitte grunn	Videreflyttefrekvens
Ble uten arbeid på stedet	67
Andre arbeidsforhold	60
Familieforhold	51
Boligforhold	49
Bosteds- og miljøforhold	42
Andre grunner	65
Alle flyttere	56

Tabell 6.2. viser at de som ble uten arbeid på stedet har høyest videreflyttefrekvens; hele 2/3 regner med å flytte i framtida mot 2/5 blant de som har flyttet av hensyn til bostedsog miljøforhold. Også blant de som hadde bolig som motiv for flyttingen, er det relativt få som regner med å flytte igjen. De mest vellykkede flyttingene kan en derfor regne med å finne innen disse to motivgruppene. I gruppen "Andre grunner" må en regne med at utdanningsflyttere vil trekke flyttefrekvensen opp.

Tabell 115 står tilsynelatende noe i strid med resultatene i tabell 6.2. Den viser helt lik andel videreflyttere for de som har og de som ikke har vært arbeidsledige de siste to årene før flyttingen. Nå vil nok de som oppgav "Ble uten arbeid på stedet" relativt sjelden ha vært arbeidsledige, men ha greidd å gjøre noe med sin arbeidssituasjon før den er blitt helt prekær. De som går arbeidsledige vil ofte være slike som har sterke bånd til stedet eller som har små muligheter til arbeid andre steder. Disse tabellene sammen med tabell 12, synes å antyde at flytting har forholdsvis liten betydning for de arbeidslediges muligheter til å få sysselsetting.

De som har flyttet til et sted som de ikke hadde godt kjennskap til på forhånd må i noen grad ha opplevet en form for tvang, og de stod i hvert fall i fare for å flytte til et sted hvor de ikke kan tenke seg å bo. Tabell 121 viser da også klart høyere videreflyttefrekvens blant de som ikke var kjent på tilflyttingsstedet enn blant de som var noe eller godt kjent. Dette målet vil være sterkt avhengig av flytteavstanden, og tabell 119 viser at langveisflyttere har høyere videreflyttefrekvens enn kortveisflytterne. Forskjellen ville blitt enda klarere om en hadde kunnet holde tilbakeflytterne utenom tabellen. Det er imidlertid ikke forskjeller for de som har flyttet kortere enn 20 mil, til tross for at tabeller kommentert i kapittel 5.4. viser til dels betydelige forskjeller innenfor denne gruppen.

Endring i type strøk for bostedet tillegges i dette notat stor vekt ved forklaringen av de aller fleste aspekter ved flytting. Tabell 120 viser at 2/3 av de som har fått et mye mer urbanisert bosted regner med å flytte igjen i framtida, mot 1/2 av de som har flyttet til et mindre sted. Dette er klart mindre utslag enn det type strøk for bostedet gir (kapittel 6.7.), forholdene etter flyttingen gir altså sterkere utslag enn selve flyttingen.

6.3. Grunnene til framtidig flytting

Når vi sammenlikner motivfordeling for videreflyttere med flytternes motiv, må vi huske at spørsmålet om videreflytting ikke begrenser seg til flytting mellom kommuner, men gjelder alle flyttinger "her fra stedet". For definisjoner av sted se side 16 Statistisk Sentralbyrå 1974a. Når det i tabell 6.3. kommer fram at boligmotiver blir antatt som grunn for 34 prosent av alle framtidige flyttinger, mot 27 prosent av alle registrerte flyttinger, så vil forklaringen bl.a. være at de framtidige flyttingene har med langt flere kortveisflyttinger. Det viktigste ved tabellen er at den viser sammenhengen mellom tidligere grunn og antatt framtidig flyttegrunn på individnivå.

Det er en klar stabilitet for de fleste grunners vedkommende. De som har en flytting motivert i arbeidsforholdene bak seg, har større sannsynlighet for å tro på en arbeidsmotivert flytting i framtida enn andre flyttere. Sammen med tabell 6.2., viser dette at de som blir uten arbeid i liten grad har muligheter til å velge blant gode arbeidsplasser når de må flytte. Stabiliteten i motiv er særlig sterk for boligforhold, hvor 55 prosent av de som har flyttet på grunn av forhold ved boligen og som regner med å flytte igjen, gjør det nok en gang av hensyn til boligforholdene. Vi har tidligere sett at det er en relativt lav videreflyttefrekvens i denne gruppen, og de som flytter igjen gjør det altså i stor utstrekning fordi at boligforholdene tross flyttingen ikke ble gode nok eller stabile nok eller fordi de venter endring i sitt boligbehov i framtida. For grupper med små ressurser vil boligmarkedet ofte være så vanskelig at flytting ikke kan gi noen permanent løsning av boligproblemene. Blant de som har

Tabell 6.3. Flyttere med forskjellig viktigste grunn til flyttingen, og som tror de kommer til å flytte igjen, etter grunn til videreflytting. Prosent

Viktigste oppgitte grunn	Oppgitt grunn til videreflytting							I alt	Tallet på personer som svarte	
	Blir uten arbeid på stedet	Andre arbeidsforhold	Familieforhold	Boligforhold	Bosteds- og miljøforhold	Andre grunner	Uoppgitt			Pst.
Ble uten arbeid på stedet	4	36	4	18	19	19	-	100	115	7
Andre arbeidsforhold	4	30	5	26	16	18	1	100	503	31
Familieforhold	3	15	4	49	13	15	1	100	175	11
Boligforhold	2	17	4	55	12	9	1	100	378	23
Bosteds- og miljøforhold	1	19	4	38	19	19	-	100	95	6
Andre grunner	5	22	5	18	14	35	1	100	350	22
Uoppgitt ...	:	:	:	:	:	:	:	100	3	0
Alle	3	23	4	34	15	20	1	100	1 619	100

Kopi av tabell 122 i Statistisk Sentralbyrå 1974a.

flyttet med motiv som angår familieforhold (særlig inngåelse av ekteskap) er naturlig nok boligmotivet dominerende blant videreflytterne. Disse flytterne tilhører ofte nystiftede familier eller familier som søker etter en varig bopel, og begge grupper vil ha en nokså høy mobilitet. Familieforhold er den eneste motivgruppe for framtidig flytting som er helt jevnt fordelt mellom gruppene for viktigste oppgitte grunn til den foretatte flyttingen. Dette motivet kunne en selvfølgelig ikke vente skulle holde seg ved flere flyttinger.

Som vi ser er det altså en sammenheng mellom den foretatte og forventede flytting når det gjelder flyttegrunn. Også på andre måter er det sammenheng mellom ventet grunn til videreflytting og den foregående flytting. De som flytter videre på grunn av boligforholdene, er spesielt de som valgte tilflyttingssted fordi det var det eneste eller nærmeste stedet med brukbare bolig- arbeids- eller skoletilbud (tabell 123). Disse har altså hatt relativt liten sjanse for å få brukbare boligforhold. Heldigst i så måte ser de ut til å være som har valgt bosted ut fra rene tilfeldigheter. Tilfeldighetene vil ofte ligge i det at "det var her vi fikk tomt", eller "godt tilbud på leilighet"; det er altså ofte at ønsket om god bolig har vært dominerende, og selve stedsvalget av underordnet betydning. Det er da rimelig at disse flytterne sjeldnere enn andre vil ha rene boligmotiv for sin framtidige flytting. Gruppen består også av slike som er beordret eller forflyttet, og svært mange av disse må nok også regne med framtidige beordringer. Andel som regner med å flytte av hensyn til arbeidsforholdene er derfor stor.

Det legges stor vekt på sammenhengen mellom forskjell i type strøk for bostedet og oppgitt grunn til flytting (se f.eks. tabell 5 i Østby, 1974). De som har flyttet til et mye større sted, gjorde dette ofte av hensyn til arbeid og utdanning, sjelden av hensyn til bolig- og miljøforhold. Deres videreflyttinger antas derfor å skulle skje spesielt for å bedre bolig- og miljøforholdene (2/3 av videreflytterne) og sjelden av hensyn til arbeidsforholdene. De som flyttet til et mye mindre sted oppgav ofte bolig- og miljøforhold som grunn, sjelden arbeids- eller utdanningsforhold. For videreflyttingene er forholdet også her det motsatte, arbeid gis ofte som grunn og bolig sjelden. Dette viser altså at når det oppstår planer om videreflytting, så skjer det for på en eller annen måte å oppheve negative konsekvenser av den forrige flyttingen: De som har flyttet til et mye større sted får samme fordeling av videreflyttemotiv som motivfordelingen til de som flyttet til et mye mindre sted, og vice versa.

Det er en viss, men ikke spesielt sterk sammenheng mellom de viktigste forbedringer og forverringer og videreflyttemotiv (tabell 125 og 126 viser denne sammenhengen). Mange tenker seg å flytte for å rette på den viktigste forverring, f.eks. regner 43 prosent av de med arbeidsforhold som viktigste forverring å flytte av hensyn til disse arbeidsforholdene, mot 23 prosent blant alle som tenker seg å flytte videre. Boligforholdene blir antatt som framtidig flyttegrunn av 34 prosent av videreflytterne, mot 55 prosent blant de med boligforhold som viktigste forverring. Også blant de som har arbeidsreisen som viktigste forverring, er det mange som vil flytte igjen av hensyn til boligforholdene. Dette må i noen grad tolkes som uttrykk for at boligforhold og arbeidsforhold henger nøye sammen i folks bevissthet, særlig i storbyområdene hvor boligtilbudene blir flere når avstanden fra bykjernen, og dermed arbeidsreisen, blir lenger.

Den viktigste forandring til det bedre har ikke så god sammenheng med motivene for videreflytting. Det er nokså lik fordeling på videreflyttegrunner for grupper med ulike forbedringer. Særlig skal nevnes at de med arbeidsforhold som viktigste forbedring har gjennomsnittlig andel arbeidsmotiverte videreflyttinger, i likhet med at de som har sin viktigste forbedring i boligforholdene like ofte som de øvrige regner med å flytte av hensyn til boligforholdene.

Ved antatt årsak til framtidig flytting ser det altså ut til at folk legger langt større vekt på de forverringene de har opplevd ved forrige flytting, enn de legger på forbedringene.

6.4. Grunnene til å bli boende

Motivene for å bli boende på et sted kan ikke grupperes slik at de blir direkte sammenliknbare med flyttemotiv, fordi det ofte er helt forskjellige forhold som påvirker flytting og bofasthet. Av de som tror de ikke skal flytte igjen, oppgav 11 prosent tilknytning til stedet med følelsesbånd, 32 prosent var bundet med eiendom, 17 prosent hadde et godt og trygt arbeid som grunn til ikke å flytte og 27 prosent oppgav miljøforhold eller generell tilfredshet med stedet. Til sammenlikning kan nevnes at de tilsvarende tall for ikke-flytterne uten framtidige flytteplaner var 24 prosent, 24 prosent, 16 prosent og 12 prosent. De to gruppene atskiller seg altså særlig ved at flytterne oppgir at de er bundet av økonomiske bånd, mens ikke-flytterne oftere nevner følelsesbånd.

Av de som hadde arbeidsforhold som flyttegrunn, blir 1/3 bofaste p.g.a. at de har fått et trygt og godt arbeid, mot om lag 1/10 av de øvrige flytterne. De som flyttet av hensyn til familie- eller boligforhold blir ofte boende fordi de er bundet til eiendom, gjerne en tilgiftet eller kjøpt bolig (tabell 128).

De få som foretrekker å bli boende til tross for at flyttingen har forverret levekårene, gjør dette ut fra at de er bundet til stedet med investeringer eller på annen måte (tabell 130). Ingen i denne gruppen føler generell tilfredshet med å bo på stedet.

Om flyttingen har gått til et større eller mindre sted, har også mye å si for motivene for å bli boende. Tabell 131 viser at det blant de relativt få flytterne til større steder som vil bli boende, er arbeidet av større betydning enn for de øvrige. Få av disse er bundet av investeringer, slik tilfellet er for de som har flyttet til like stort eller mindre sted. Særlig blant de som har flyttet til et mye mindre sted, er det få som er bundet av trygt arbeid. Dette er naturlig, siden arbeidsforholdene sjelden er motiv ved slike flyttinger, og fordi disse stedene sjeldnere enn andre steder gir sikre arbeidstilbud.

6.5. Videreflytting for flyttere og ikke-flyttere

I dette avsnittet skal vi sammenlikne andelene som tror/ikke tror at de kommer til å flytte i framtida, for grupper av flyttere og ikke-flyttere. For å forenkle tabellene og kommentarene er de helt sikre og de mere tvilende slått sammen i en gruppe.

Blant flytterne er det 56 prosent som tror og 27 prosent som ikke tror de kommer til å flytte i framtida, mot henholdsvis 22 prosent og 67 prosent blant ikke-flytterne. Dette er meget klare forskjeller, og for alle de grupper som flytterne og ikke-flytterne kan deles inn i, er troen på flytting i framtida mye sterkere blant flytterne enn blant ikke-flytterne. At det vil være slik også for faktiske flyttinger, er vist ved kommentarene til tidligere flyttinger i kapittel 2.4. En annen indikasjon på at det eksisterer en sammenheng for store grupper av individer mellom faktisk of forventet flytting er at de mobilitetsforskjeller en kan se for de forventede flyttingene i de fleste tilfeller også gjenfinnes for de observerte flyttingene. Vi skal i det følgende gjøre merknader ved de tilfeller hvor det ikke er noen slik sammenheng.

Tabell 132 viser hvordan troen på flytting i framtida varierer mellom grupper for kjønn og alder. For de aller yngste (16 - 24 år) er det relativt små forskjeller mellom flyttere og ikke-flyttere, henholdsvis 67 prosent og 54 prosent i denne aldersgruppen regner med å flytte i framtida. Det er noe fler menn enn kvinner i denne aldersgruppen som venter å flytte, men forskjellen er ikke større enn at det er om lag 15 prosents sannsynlighet for at den skyldes tilfeldigheter. For flytterne avtar den forventede mobilitet mye langsommere med stigende alder enn den gjør hos ikke-flytterne. Den eldste gruppe av flyttere (55 - 74 år) og den nest yngste av ikke-flyttere (25 - 39 år) har samme andel framtidige flyttere.

Sammenhenger mellom alder og mobilitet er i noen grad påvirket av type strøk for bostedet. Tabell 133 viser forholdet mellom alder og framtidig flytting separat for de som bor på store steder (over 2 000 innbyggere) og de øvrige. Både for flyttere og ikke-flyttere er framtidig mobilitet høyere i "byene", som en kunne vente. Det mest interessante ved denne tabellen er kanskje forskjellen mellom "by" og "land" for de to gruppene. Både for flyttere og ikke-flyttere har vi den klart største forskjell i aldersgruppen 25 - 39 år, f.eks. blant ikke-flytterne er det her 40 prosent av de bosatte på steder med fler enn 2 000 innbyggere som tror de kommer til å flytte, mot 17 prosent av de som bor spredt eller på småsteder. Det ser derfor ut til at den viktigste mobilitetsforskjellen ligger i at ungdomsmobiliteten holder seg lenger på de større stedene.

I kapittel 2.3. har vi vist at den faktiske mobilitet er mye høyere for de med høyere utdanning enn i befolkningen ellers. Spesielt gjelder dette for personer over 25 år. Noe av det samme mønsteret gjelder også for framtidig flytting. Tabell 6.4. viser at også troen på framtidig flytting øker med utdanningsnivået. Selv blant flytterne med bare folkeskoleutdanning er det langt flere som ikke tror de skal flytte enn som tror de skal flytte igjen. Andelen videreflyttere øker med utdanningens lengde slik at den blant de med utdanning på artiumsnivå og over er om lag 2/3. Også for ikke-flytterne er denne sammenhengen sterk, blant de med høyere utdanning er andelen flyttere i framtida lik andelen som regner seg som bofaste. Dette bildet av entydig sammenheng mellom videreflytting og utdanningsnivå nyanseres noe om vi også tar alderen med i

Tabell 6.4. Flyttere og ikke-flyttere i forskjellige grupper for alder og utdanning, etter om de tror de kommer til å flytte i framtida. Prosent

Alder/ utdanning	Flyttere					Tallet på personer som svarte	Ikke-flyttere					Tallet på personer som svarte
	Tror de kommer til å flytte	Vet ikke	Tror ikke de kommer til å flytte	Uoppgitt	I alt		Tror de kommer til å flytte	Vet ikke	Tror ikke de kommer til å flytte	Uoppgitt	I alt	
Alle aldersgrupper												
Folkeskolenivå ...	31	25	44	-	100	252	12	9	79	-	100	436
Framhaldskolenivå.	47	18	35	0	100	829	20	11	69	-	100	401
Realskolenivå	50	18	22	-	100	695	29	14	57	-	100	230
Artiumsnivå	66	14	20	0	100	637	37	10	53	-	100	169
Høyere nivå	69	14	17	-	100	442	47	7	46	-	100	59
Uoppgitt	46	8	38	8	100	39	20	15	65	-	100	20
Alle	56	17	27	0	100	2 894	22	11	67	-	100	1 315
16 - 29 år:												
Folkeskolenivå ...	39	26	35	-	100	65	39	35	26	-	100	23
Framhaldskolenivå.	54	18	28	-	100	580	31	16	53	-	100	110
Realskolenivå	62	19	19	-	100	606	50	18	32	-	100	102
Artiumsnivå	73	13	14	0	100	491	68	10	22	-	100	72
Høyere nivå	78	12	10	-	100	294	:	:	:	-	100	16
Uoppgitt	62	10	28	-	100	21	:	:	:	-	100	6
Alle	64	16	20	0	100	2 057	48	16	36	-	100	329
30 - 74 år:												
Folkeskolenivå ...	28	25	47	-	100	187	10	8	82	-	100	413
Framhaldskolenivå.	32	18	49	1	100	249	16	9	75	-	100	291
Realskolenivå	40	12	48	-	100	89	13	10	77	-	100	128
Artiumsnivå	42	19	38	1	100	146	15	9	76	-	100	97
Høyere nivå	49	19	32	-	100	148	39	5	56	-	100	43
Uoppgitt	:	:	:	:	100	18	:	:	:	:	100	14
Alle	37	19	43	1	100	837	14	9	77	-	100	986

Kopi av tabell 135 i Statistisk Sentralbyrå 1974a.

betraktning. Flytterne over 30 år og under 30 år har ganske lik sammenheng mellom utdanning og framtidig flytting. De under 30 år har selvfølgelig noe høyere mobilitet i alle grupper, og forskjellen blir større med økende utdanning. Det er altså i gruppen av de som både er unge og har høy utdanning at vi finner de som lettest kan tenke seg å flytte i framtida også. Forskjellen mellom flyttere og ikke-flyttere er svært liten akkurat for denne gruppen. Blant de eldre ikke-flytterne (30 år og over) har utdanning svært lite å si for flytting i framtida, det er bare de med den aller høyeste utdanning som skiller seg fra gjennomsnittet. Om vi for de eldre betrakter andelen som tror de ikke kommer til å flytte igjen, er den stabil for de tre laveste utdanningsgrupper blant flytterne og de fire laveste for ikke-flytterne.

Konklusjonen på det tabell 6.4. forteller oss, sammen med det som sies om alder og utdanning i kapittel 2, kan være følgende: Det er nær sammenheng mellom utdanning og mobilitet, som virker slik at med økende utdanning så øker lengden på den mobile periode, og den mobile periode begynner først når utdanningen er avsluttet. For de som er unge og som har høyere utdanning, er det liten forskjell på flyttere og ikke-flyttere når det gjelder planer om flytting i framtida, og denne forskjellen holder seg liten for de med den aller høyeste utdanning. Det vil være for de med lav og midlere utdanning at tidligere flytting har stor betydning, de med høyest utdanning vil regne med å flytte i alle fall.

Vi så i kapittel 2 at folk med tilknytning til primærnæringene hadde lav mobilitet, og det gjelder også for framtidig flytting. Selv blant flytterne i primærnæringene er andelen som regner med å flytte i framtida bare halvparten av andelen som regner med å bli boende (tabell 136). Ikke-flytterne i servicenæringene og flytterne i primærnæringene mener det samme om sjansene for framtidig flytting. Dette gir en antydning om hvor forskjellig flytting blir oppfattet innen de to gruppene.

Sammenhengen mellom framtidig flytting og type strøk for bostedet er som vi kunne vente, men kanskje noe svakere (tabell 142). For både flyttere og ikke-flyttere vokser andelen videreflyttere jevnt og likt når vi går fra spredtbygd strøk til storby. Andelen videreflyttere blant flyttere bosatt i spredtbygde områder er større enn andelen blant ikke-flytterne i storbyene, slik at tidligere flytting tross alt gir større utslag enn type strøk for bostedet.

Når det gjelder den faktiske mobilitet, var den høyere i Nordre handelsfelt enn i de øvrige. (Tall for fylker og landsdeler er presentert i Østby 1975.) Tabell 139 viser flytternes og ikke-flytternes tro på framtidig flytting i de ulike landsdeler. Andelen blant flytterne som regner med å flytte i framtida gir samme rangordning av handelsfeltene som faktisk mobilitet gjør. For ikke-flytterne derimot er andelen framtidige flyttere minst i Nordre handelsfelt, mens det vel kan være grunn til å anta at de faktisk vil flytte minst like ofte som folk i de andre delene av landet. Denne forskjellen mellom ventet og faktisk flytteatferd kan sikkert være en medvirkende årsak til at flytterne fra kommuner i Nord-Norge er de som oftest er misfornøyd med flyttingen.

6.6. Flytteplaner for hele befolkningen

Vi har til nå hele tiden kommentert flytterne og ikke-flytterne hver for seg. Våre utvalg er representative for hver sin gruppe, og fordi vi kjenner begge univers, er det mulig å regne seg fram til prosenttall som er representative for hele befolkningen. Flytterne og ikke-flytterne er trukket med forskjellig sannsynlighet for å få flere flyttere med i undersøkelsen enn vi ville fått ved å trekke utvalg som er representativt for hele befolkningen. For å få tall for hele befolkningen, må observasjonene i de to utvalg veies slik at flytternes bidrag i tabellene kommer i overensstemmelse med deres andel av befolkningen.

Tallene i de tabellene som gjelder hele befolkningen er beregnet etter formelen:

$$X_{ij} = \frac{\frac{1}{p_1} \cdot u_{ij} + \frac{1}{p_2} v_{ij}}{\frac{1}{p_1} \cdot U_i + \frac{1}{p_2} V_i},$$

der X_{ij} er prosenttall i tabellcelle ij (i-te linje, j-te kolonne) for hele befolkningen
p_1 er netto utvalgsbrøk for flyttere = 2894/142666
p_2 er netto utvalgsbrøk for ikke-flyttere = 1315/2569895
u_{ij} er antall observasjoner i tabellcelle ij (i-te linje, j-te kolonne) for flytterne
U_i er basistall i tabellens i-te linje for flytterne
v_{ij} er antall observasjoner i tabellcelle ij (i-te linje, j-te kolonne) for ikke-flytterne, og
V_i er basistall i tabellens i-te linje for ikke-flytterne.

De aller fleste beregnede tall ligger nokså nær de tall som ikke-flytterne har, fordi det er langt flere ikke-flyttere enn flyttere i de fleste befolkningsgrupper.

Det viser seg at 23 prosent av befolkningen regner med å flytte i framtida, 66 prosent regner ikke med det mens 11 prosent er usikre. Den samme aldersavhengighet som er beskrevet i forrige avsnitt finner vi selvfølgelig her. Blant de yngste (16 - 24 år) regner 59 prosent av mennene og 51 prosent av kvinnene med å flytte i framtida. For de eldre aldersgruppene er det større likhet, 29 og 28 prosent 25 - 39 år, 17 og 16 prosent 40 - 54 år og henholdsvis 8 prosent og 10 prosent for menn og kvinner mellom 55 og 74 år.

Det er videre et flertall som tror de skal flytte i framtida blant enslige personer under 45 år, blant personer med høyere utdanning og blant de unge (under 30 år) som har utdanning på realskolenivå og over.

I den norske befolkning er troen på framtidig flytting ganske skjevt fordelt. Vi skal bare kort nevne hvordan forholdstallet mellom andel som ikke tror og andel som tror de skal flytte i framtida, forandrer seg med type strøk for bostedet (tabell 150). I spredtbygde områder er dette forholdstallet 5,5; d.v.s. at andelen som tror de blir boende er 5 - 6 ganger større enn andelen som tror de skal flytte. For tettstedene mellom 200 og 100 000 innbyggere ligger tallet mellom 3 og 2, mens det i storbyene bare er en overvekt på 25 prosent av slike som tror de blir boende. Ganske vesentlige forskjeller mellom disse stedstypene vises på denne måten.

6.7. Oppsummering

Avsnittet om videreflytting viser i hovedtrekkene god konsistens med det vi har fått vite om flyttingen, og der hvor det er avvik, er årsakene lette å forstå. Dette antyder at svar på hypotetiske spørsmål av denne type i mange sammenhenger kan tillegges en viss utsagnskraft. Dette gjelder særlig når en skal sammenlikne svarene for ulike grupper. Det er mer usikkert om en kan feste særlig lit til de absolutte tall som kommer fram.

Den egenskap som sier mest om sannsynligheten for videreflytting er tydeligvis om en har flyttet i fortida. Selv med vår på mange måter uhensiktsmessige definisjon av flyttere og ikke-flyttere, er denne forskjellen helt klar i praktisk talt alle grupperinger vi foretar. Dette er for øvrig også i god overensstemmelse med det som kom fram i kapittel 2.4. Dette indikerer at flytting lettere framstår som et mulig alternativ til å løse tilpasninsproblemer av ulik karakter for den del av befolkningen som har erfaring med å flytte.

For hele befolkningen er det beregnet at om lag 1/4 vil flytte i framtida. For flytterne og ikke-flytterne er tallene henholdsvis 56 prosent og 22 prosent. Det er 1/4 av flytterne og 2/3 av ikke-flytterne som regner med å bli boende, for hele befolkningen er andelen litt i underkant av 2/3.

På samme måte som ved flytting, er det en nær sammenheng mellom videreflytting og alder/utdanning. Blant de aller yngste er det et flertall i begge utvalg som tror de kommer til å flytte igjen, og videreflyttefrekvensen avtar raskere med alderen for ikke-flytterne enn for flytterne. Dette skyldes at flytterne gjennomgående har lenger utdanning enn ikke-flytterne. Innenfor de enkelte utdanningsgrupper er forskjellen i videreflyttefrekvens mellom flyttere og ikke-flyttere spesielt stor for de unge (under 30 år) med lav utdanning og for de eldre med lav og middels utdanning. Spesielt liten er forskjellen for de med høyere utdanning, dette gjelder både eldre og yngre.

Det er stort sett de samme grupper som har høy mobilitet og ofte tro på framtidig flytting. Ett unntak er ikke-flytterne bosatt i Nordre handelsfelt. Den observerte mobiliteten er her større enn i resten av landet, og det er også flytternes tro på framtidig flytting. En mulig forklaring kunne være at flytterne i Nord-Norge flytter mange flere ganger enn flytterne ellers i landet, men alene kan ikke dette være forklaringen. Nord-norske ikke-flyttere vil nok faktisk få flere uønskede flyttinger enn andre.

Blant flytterne er det de som alt i alt er mest fornøyde eller som er godt fornøyd med forandringer i viktige forhold som blir de mest bofaste. Det er også verdt å merke at jo mindre vesentlige forhold de viktigste forbedringer angår, jo større er tendensen til videreflytting. Det er også slik at jo mere tvungen en flytting gir inntrykk av å være, jo større er sannsynligheten for videreflytting.

Motivene for å flytte videre likner i stor utstrekning motivene for den faktiske flytting, med de avvik en kan vente. Det er også en klar stabilitet i motivene; f.eks. er sannsynligheten for at en videreflytter som før hadde boligmotiv, også gir boligen som motiv for den neste flyttingen, hele 55 prosent. Motiv som familieforhold viser ingen stabilitet. Blant motivene for å bli boende, dominerte ulike arter bindinger til stedet og miljøforhold. Grunner til foregående flytting hadde ofte betydning for grunnen til å bli boende ved at forbedringer nettopp på det området som ble gitt som flyttemotiv også ble årsak til bofasthet. Grunnene til framtidig flytting ser ut til å ha langt sterkere sammenheng med viktigste forverring enn med viktigste forbedring. Når en skal vurdere hvilke forandringer som er vesentlige, må en altså legge vekt på slike som har høy videreflyttefrekvens for viktigste forverring og lav for viktigste forbedring.

7. Avsluttende oppsummering og konklusjoner

Flyttemotivundersøkelsen 1972 hadde som formål å gi grunnlag for analyse av flyttingenes bakgrunn og virkninger. Den bygger på representative utvalg av flyttere og ikke-flyttere i 1971. Utvalgene bestod av personer i alderen 16 - 74 år; 3 672 personer som hadde fått registrert flytting mellom to norske kommuner i 1971 og 1 562 personer som ikke hadde skiftet bostedskommune i 1971.

Det er en viss fare for at vi fordi vi har en individrettet undersøkelsesplan, kan komme til å få lagt for stor vekt på individuelle forklaringsfaktorer på bekostning av årsaker knyttet til de rammer som storsamfunnet setter for individenes atferd. (For diskusjon av dette problem, se Foss et.al. 1974, særlig s. 11 - 12.) Andre vesentlige begrensninger ved undersøkelsen ligger i at den bare bygger på et lite utvalg av flytterne, og i tolkningen av holdningsspørsmål og hypotetiske spørsmål. Særlig forsiktig bør en være med sammenlikninger mellom flyttere og ikke-flyttere. Slike sammenlikninger er imidlertid et viktig hjelpemiddel i kartleggingen av hvem som flytter, og dermed indirekte hvorfor de flytter. På individnivået vil årsakene til at flyttingene skjer, bli belyst også med analysen av de grunnene som flytterne selv gir for flyttingen.

Sammenlikninger mellom flyttere og ikke-flyttere viser at det i de fleste tabeller er klare forskjeller mellom de som har flyttet i 1971 og de som ikke har flyttet dette året. Flytterne er som gruppe langt mindre etablerte enn ikke-flytterne, også innen hver aldersgruppe. En kan likevel ikke si om de er mindre etablerte fordi de ønsker å holde muligheten til flytting åpen, eller om de flytter fordi de ikke har greidd å bli etablerte på stedet. Forskjellene er særlig klare for familiestatus, flytterne har relativt ofte en liten, nystiftet familie. De har heller ikke noe fast disposisjonsforhold til den boligen de flytter fra. Dette er kanskje den aller tydeligste forskjellen mellom de to gruppene. Mobiliteten øker med utdanningstidens lengde, og også mange andre kjennemerker ved flytteatferden viser god samvariasjon med utdanning. Dette kommer vel både av at de som har høyt spesialisert arbeid sjeldnere enn andre kan skifte arbeid uten å flytte, og av at de med høyere utdanning ofte vil ha en annen preferansestruktur enn den øvrige befolkningen.

Lav mobilitet får vi på den andre siden for personer som er bundet til et sted, spesielt gjelder dette om yrket er stedbundet, f.eks. de som driver eget jordbruk. Dette er personer som flytter bare når de "må", f.eks. når utkommet blir for dårlig. Også de som har et biyrke ved siden av sin viktigste kilde til livsopphold, vil ofte være stabile fordi det er vanskelig å beholde eller få nytt biyrke ved flytting. Det er trolig de samme prosesser som bidrar til at yrkesaktiviteten for gifte kvinner synker betraktelig ved flytting.

De viktigste grunnene som ble oppgitt til flyttingen var følgende:

Arbeidsforhold: 35 prosent

Av disse oppgav 40 prosent at de måtte flytte for å få eller beholde en jobb; tre grupper, hver på 15 prosent, oppgav henholdsvis forfremmelse, ønske om kortere arbeidsreise og forskjellige former for misnøye med arbeidet. De fleste med "arbeidsforhold" flyttet altså på negative indikasjoner

Boligforhold: 27 prosent

Herav 2/3 med ønske om bedre eller egen bolig som flyttegrunn.

Familieforhold: 12 prosent

For 60 prosent av disse ble inngåelse av ekteskap oppgitt som grunn. Det var spesielt vanlig at unge kvinner flyttet i forbindelse med giftermålet.

Utdanning: 9 prosent

Herav oppgav 60 prosent dårlige eller ingen utdanningsmuligheter på fraflyttingsstedet.

Bosteds- og miljøforhold: 8 prosent

Ønske om å bo på et bestemt sted eller stedstype ble oppgitt av halvparten av disse.

Utdanningsforhold er sannsynligvis noe underrepresentert som oppgitt grunn fordi mange som reelt flytter for å ta utdanning, ikke skal få registrert flytting følge Lov m.v. om folkeregistrering. Klimaforhold og service- og kommunikasjonsforhold nevnes av mindre enn én prosent av flytterne. Særlig serviceforhold blir tillagt stor vekt av myndighetene når tiltak for å opprettholde den spredte bosetning blir vurdert. Dersom dette er viktig for bosetningen, må forklaringen være at ønsket nivå for grunnleggende service er svært lavt (f.eks. daglig tilgang til én landhandel). Flytting for å oppnå slik servicedekning kan en lett tenke kan skje innenfor kommuner, og altså falle utenfor vårt utvalg.

De oppgitte grunnene til flytting varierte innen de fleste grupper vi delte flytterne inn i. Det viktigste unntaket er inntekt. I vårt materiale er både mobilitet og motivfordelingen omtrent den samme i alle inntektsgrupper. Forskjellen mellom de ulike yrkesgrupper var klar både for mobilitet og motivfordeling. Dette er forskjeller som henger sammen med arbeidets art og muligheter til identifikasjon med arbeidsstedet.

Arbeidsforhold ble oppgitt som grunn for halvparten av flytterne fra kommuner i Midtre og Nordre handelsfelt, mot en tredjedel av flytterne fra Østre og Vestre handelsfelt. Boligforhold betydde spesielt mye for flytterne fra kommuner i Østre handelsfelt. Dette har i noen grad sammenheng med at mange av flyttingene på Østlandet vil være korte flyttinger innenfor en byregion, men det avspeiler også reelle ulikheter i arbeidsmulighetens fordeling over landet. Flytting fra mindre til større steder omfatter relativt sett flere flyttinger av hensyn til arbeid og utdanning, mens flytting fra større til mindre steder relativt ofte angår bolig- og miljøforhold.

Flyttere i de forskjellige grupper for kjønn og alder hadde nokså ulik andel av de enkelte motivgrupper. Det er dessuten store forskjeller i mobilitet for de disse demografiske grupperingene. Dersom en regner mobiliteten for de enkelte motivgruppene forandres derfor bildet nokså mye. Ser en bare på mobiliteten, er ikke forskjellene mellom kjønnene så stor. Forskjellen i samlet mobilitet kommer av at kvinner oftere enn menn flytter av hensyn til familieforholdene. Mye av forskjellen mellom kjønnene i de enkelte aldersgrupper skyldes også forskjeller i forbindelse med inngåelse av ekteskap, og dessuten at unge kvinner må flytte oftere enn menn for å få ufaglært arbeid.

Boligforhold ble naturlig nok nevnt oftest av de flytterne som før flytting bodde dårligst, og disse fikk da også bedring av sine boligforhold. Dette er et generelt resultat av undersøkelsen; de aller fleste oppnådde bedring for det forhold som ble oppgitt som grunn til flyttingen.

De forandringer som skjedde ved flyttingen ble forsøkt kartlagt på flere måter. I dette notatet har vi konsentrert oss om de vurderingene som flytterne gir av de endringer som er skjedd med levekårene, og om de mer objektive endringer som er skjedd i arbeids- og boligforhold. Slike vurderinger sier imidlertid lite om hvordan det hadde gått dersom flytting ikke hadde funnet sted.

Om en går ut fra at flytting skjer for å oppnå forbedring eller unngå forverring av de alminnelige levekår, så vil en vente at flertallet av flytterne virkelig får forbedring, eller i hvert fall ikke forverring. Dette er da også resultatet, bare 5 prosent av flytterne oppgir at levekårene er dårligere etter flyttingen enn før.

Den minste andel med forbedringer har en i de gruppene som har lavest mobilitet. Ut fra dette antas det at det er en sammenheng mellom sterk motstand mot flytting og dårlig utbytte av flyttingen. Flyttinger som går fra store til små steder har størst andel med levekårsbedring, og det er for disse det hyppigst er bedring for forhold som flytterne regner som vesentlige. Ser en på flytteavstanden, er de som har flyttet kortere enn 5 mil klart bedre fornøyd enn de som har flyttet lengre. Blant familier med små barn er det også stor grad av tilfredshet med de forandringer som flyttingen har ført med seg.

Ved å sammenlikne andelen med bedring av de alminnelige levekår mellom grupper med forskjellige levekårskomponenter som sin viktigste forandring til det bedre/verre, kan en si noe om hvilke forhold som er viktige ved en samlet vurdering av flyttingene. Boligforholdene og til dels arbeidsforhold er viktige komponenter ved vurdering av levekårsendring, mens endringer i servicetilbud og arbeidsreise har liten betydning.

Det ser videre ut til at de færreste flyttere kan få forbedringer av flere viktige forhold samtidig, og at forbedringer av enkelte forhold (f.eks. for barn) henger sammen med forverringer av andre (i dette tilfelle serviceforhold).

De som samtidig med flyttingen skiftet arbeid, arbeidssted eller arbeidsgiver er analysert nærmere av Foss (1975): Det er de yngste blant disse som får bedringer av lønnsnivå ved flyttingen, og andelen med bedring i lønnsnivå er større blant personer som begrunnet flyttingen med arbeidsforhold enn blant personer som hadde andre grunner til flyttingen. Det er imidlertid liten sammenheng mellom vurdering av lønnsendringene og vurdering av endringene i de alminnelige levekår.

Flytterne som gruppe viste omtrent samme fordeling for de fleste kjennemerker før og etter flytting. Deres fordeling mellom f.eks. ulike boligtyper blir lite forandret ved flyttingen, mens det innen de enkelte motivgrupper skjer store forandringer. Det samme gjelder for f.eks. arbeidsreisetid, det er mange flyttere som får forandret arbeidsreisetid ved flyttingen, men marginalfordelingene er like.

Nettoeffekten av de endringene som er beskrevet foran er i de fleste tilfelle liten. Det samme gjelder om vi måler strukturendringer i samfunnet av flyttingene. Flyttingene i 1971 hadde forholdsvis liten innvirkning på den regionale fordeling av befolkningen, nesten alle store regioner hadde omtrent like mange flyttere inn og ut (Østby 1975). Det sammen gjelder om vi ser på type strøk for bostedet. Det var en svak tilvekst for den spredt bosatte befolkning. Denne tilveksten skjedde bare i Østre handelsfelt, i de andre landsdelene var andelen bosatt i spredtbygde strøk konstant før og etter flyttingen. Det var også bare i Østre handelsfelt at tettstedene med over 20 000 innbyggere hadde tilbakegang. Endringene i Østre handelsfelt må i en viss utstrekning skyldes forstadsdannelse i områder som er spredt bosatt. I de andre handelsfelt er det de mellomstore tettstedene (200 - 20 000 innbyggere) som har tapt ved flytting. Siden disse stedene likevel kan antas å være i vekst, må tilveksten skyldes lokal konsentrasjon innen den enkelte kommune. Sammenlikninger mellom fra- og tilflyttingsstedet viser at flyttere fra kommuner i Nordre handelsfelt har en klar tendens i retning av flytting til større steder, mens det omvendte er tilfelle for Østre handelsfelt.

Det er bare de aller yngste flytterne (16 - 19 år) som har klar overvekt av flyttinger til større steder enn de bodde på før flyttingen. De to kjønn har en lik prosentfordeling, men vi vet jo at det er langt flere kvinner enn menn som flytter ved slutten av tenåra.

For næringsfordelingen var det enda mindre forandringer. En stor del av de som var yrkesaktive før og etter flytting beholdt sin næring, og de forandringer som skjedde fikk meget liten nettoeffekt. Heller ikke for enkelte grupper av flyttinger kunne det påvises særlige endringer i næringstilknytningen.

Flytteavstand kommer fram som et meget viktig kjennemerke for mange forhold i tilknytning til flytting, og analyser av flytteavstand kan gi innsikt i hvilke prosesser som skaper de ulike typer av flyttinger. Det bør derfor vurderes om flyttelengde registrert på grunnlag av en avstandsmatrise for kommunene, bør inn i den løpende flyttestatistikk.

Noe overraskende viste det seg at flyttingene i de ulike avstandsgrupper har omtrent samme virkning på bosettingsmønsteret. Langveisflyttinger er vanligvis antatt å skje til større steder. Denne antakelsen bygger på den vanlige feilslutningen å se bort fra "motstrømmen", som i dette tilfelle i stor grad består av tilbakeflyttere. Avstandsfordelingen er lik for kvinner og menn når alle aldersgrupper behandles under ett. Når en ser på enkelte aldersgrupper, kommer det fram at andelen som flytter langt blant flytterne øker med økende alder for menn, mens den er stabil for kvinner. Innenfor de enkelte motivgrupper er det omtrent samme samvariasjon mellom

alder og flytteavstand. Det er altså ikke slik at unge kvinner som sier de flytter av hensyn til arbeidsforholdene, flytter lenger enn andre flyttere med den samme flyttegrunn. Heller ikke her kan altså eventyrlyst og utferdstrang spores som grunnlag for flytting.

Det vil ofte være problemer forbundet med de lengste flyttingene; de er dyrest og representerer ofte store forskjeller i livsmiljø og tilpasning. Selv tilbakeflyttingene vil neppe være uproblematiske. Slik sett består flyttingene fra kommuner i Nord-Norge av større andel problematiske flyttinger enn flyttingene fra de øvrige deler av landet. Også om en ser bort fra flytteavstander hvor kommunenes størrelse kan ha virkning, er forskjellen stor. Sammen med fordelingen etter tilfredshet med flyttingen, viser dette at problemene ved flytting fra Nord-Norge ikke er løst selv om nettoutflyttingen opphører.

Denne konklusjonen underbygges også av analyser over svarene på spørsmål om planer for flytting i framtida. Ikke-flytterne bosatt i Nordre handelsfelt har noe lavere andel som tror de vil flytte i framtida enn andre ikke-flyttere. Hva vi ellers vet om mobiliteten tilsier at de nok vil få minst like mange flyttinger som andre ikke-flyttere og dermed få en større andel av uønskede flyttinger. Vi har i kapittel 4 begrunnet påstanden om at jo større innslag av uønskede flyttinger en gruppe har, jo større blir andelen som ikke er tilfreds med resultatene av flyttingen.

I den lille gruppen som hadde forverring av levekårene ved flytting, var det over 60 prosent som helt sikkert ville flytte igjen, mens denne andelen var bare halvparten så stor for de som hadde hatt levekårsbedring. Videreflyttefrekvensen varierer mellom de ulike motivgrupper slik at den er høyest for de grupper som én antar har de dårligste valgmuligheter ved flyttingen. Fordi at mobilitet og videreflyttefrekvens er lik for de som har og ikke har vært arbeidsledige før flyttingen, og at videreflyttefrekvensen er høyest for de som måtte flytte fordi de ble uten arbeid, mener vi at flytting ikke har særlig betydning for å bedre de arbeidsløses sysselsettingssituasjon.

De antatte grunene for flytting i framtida peker også i denne retning. Det er en klar tendens til at de som tror de kommer til å flytte, antar at de gjør det med samme grunn som for den gjennomførte flyttingen. Det ser ut til å være en sammenheng mellom flytting og videreflytting som er slik at folk flytter videre for å oppheve de negative virkningene av den forrige flyttingen, og ikke for å forsterke de positive virkningene.

Spørsmålet om flytting i framtida er et rent hypotetisk spørsmål, og svarene må tolkes med varsomhet. Vi går imidlertid ut fra at de kan brukes til sammenlikning av videreflyttefrekvens for grupper av flyttere og ikke-flyttere. Blant flytterne var det 56 prosent og blant ikke-flytterne 22 prosent som oppgav at de trodde at de kom til å flytte i framtida.

For nesten alle grupper materialet deles inn i, er skillet flytter - ikke-flytter meget klart. De aller fleste forskjeller i videreflyttefrekvens gjenfinnes også som mobilitetsforskjeller ved faktisk flytting. For flytterne avtar videreflyttefrekvensen langsomt med stigende alder. Spesielt gjelder dette flyttere som etter flyttingen er bosatt i tettsteder med over 2 000 innbyggere. Med økende utdanning blir forskjellene i forventet mobilitet mellom flyttere og ikke-flyttere mindre. For de med høyere utdanning er det også blant de litt eldre (over 30 år) liten forskjell i videreflyttefrekvens mellom de to grupper. Også for dette området er flytteatferden for personer med høyere utdanning anderledes enn andre personers flytteatferd.

Etter det som er sagt i dette notatet, er det klart at alle flyttinger ikke kan behandles under ett som resultat av én og samme prosess. F.eks. har det jo vist seg at personer med høyere utdanning for de fleste områder har en flytteatferd som atskiller seg betydelig fra andre personers flytting. Vi har også sett klare forskjeller mellom flyttingene for unge og gamle, for familier med og uten barn, for personer bosatt i de ulike landsdeler osv. Flyttingene er også forskjellig avhengig av om de går kort eller langt, oppover eller nedover i tettstedshierarkiet osv. Alle disse typer vil ha forskjellige årsaker og konsekvenser, avhengig av de egenskaper

flyttingene og flytterne deles inn etter. En bør derfor først si hva slags flyttere og flyttinger som betraktes før en sier hvorfor flytting oppstår eller hvilke virkninger flytting har. Slike resonnement bør bygge på så homogene grupper som mulig. Det vil som regel ikke være riktig å ta konklusjoner bygd på observasjoner av slike grupper av flyttere eller flyttinger og si at disse gjelder for alle flyttinger. Spesielt lett er det å anvende erfaringer for sin egen gruppe og fra sine egne flyttinger for å forklare flytteprosessen.

Materialet støtter de antakelser som tidligere er satt fram, om at en for mobilitet kan dele befolkningen i to grupper; en stor gruppe som flytter én - to ganger i ungdomsåra og en liten gruppe som holder seg mobil langt oppover i voksen alder. En har altså ikke et generelt høy mobilitetsnivå, men én liten gruppe som godt kan trives med å skifte bosted, og en stor gruppe bofaste som kvier seg for å flytte. Vi har sett at konsekvensene av flytting er forskjellig for mobile og stabile grupper, og at de mobiles positive erfaring ikke bør brukes for de stabile.

LITTERATURLISTE

Arnljot, H. A., 1969 — Hægebostad, en sosiologisk undersøkelse. NIBR-rapport nr. 14. Oslo

Aubert, V. og E. Karlsen, 1965 — Flytting fra utkanten. Tidsskrift for Samfunnsforskning nr. 6, side 182 - 212.

Brox, O., 1966 — Hva skjer i Nord-Norge? Pax Forlag. Oslo

Brox, O., 1971 — Avfolkning og lokalsamfunnsutvikling i Nord-Norge. Sosialantropologisk institutt. Bergen

Dolven, A., 1965 — Aurskog-Høland, en sosiologisk undersøkelse. NIBR-rapport nr. 1. Oslo

Dolven, A., 1968 — Aurskog-hølendinger i Oslo. NIBR-rapport nr. 10. Oslo

Dolven, A., 1974 — Miljøkvaliteter. NIBR-rapport nr. 35. Oslo

Foss, O., 1974 — Holdninger og atferd. Noen synspunkter på problemet med prediksjon av handlinger på grunnlag av utsagn. Statistisk Sentralbyrå. Metodehefte nr. 13, ANO IO 74/25. Oslo

Foss, O., 1975 — Flytting og levekår. En studie av noen endringer i levekårene ved arbeids- og bostedsskifte. Flyttemotivundersøkelsen 1972. Rapport nr. 5 Statistisk Sentralbyrå ANO IO 75/42

Foss, O., R. Salomon, E. Stordahl og L. Østby, 1974 — Teori og metode. Flyttemotivundersøkelsen 1972. Rapport nr. 2. Statistisk Sentralbyrå ANO/IO 74/43.

Gehl, I., 1971 — Bomiljø. Statens byggforskningsinstitut. Rapport nr. 71. København.

Gerger, T., 1969 — Den svenska flyttningen i mitten av 1960-talet - med särskild hänsyn til storstadsregionernas roll. Urbaniseringsprocessen 20. Stockholm

Hägerstrand, T., 1970 — Tidsanvänding och omgivningsstruktur. Bilag 4. SOU 1970: 14. Stockholm

Jakosson, A., 1969 — Omflyttningen i Sverige 1950-60. Medd. från Lund Univ. Geogr. inst. Avh. 59.

Kommunal- og arbeidsdepartementet, 1967 — Stortingsmelding nr. 87 (1966- 1967). Om distriktsplanlegging.

Kommunal- og arbeidsdepartementet, 1968 — Stortingsmelding nr. 45 (1968 - 1969). Om arbeidsmarkedspolitikken.

Kommunal- og arbeidsdepartementet, 1972 — Stortingsmelding nr. 27 (1971 - 1972). Om regionalpolitikken, og lands- og landsdelsplanlegging.

Kristensen, H., 1971 — Levevilkårene i Nordjylland, bilag V. Landsplanudvalgets sekretariat. København.

Lee, E. S., 1969 — A theory of migration. S. 282 - 297 i Jackson, J. A. (ed.), Migration. The University Press. Cambridge.

Mann, P., 1968 — An Approach to Urban Sociology. Kegan and Routledge, London.

Martinussen, W., 1973 — Samsvar mellom flytteønsker og flytting i befolkningen. Stensil. Institutt for Samfunnsforskning, Oslo.

Neymark, E., 1961 — Selektiv rørlighet. Flyttetendenser och yrkesval i relertion till utbildning, begåvning och härkomst. Stockholm.

LITTERATURLISTE (forts.)

Rossi, P. F., 1955 — Why Families Move? A Study in Social Psychology of Urban Residential Mobility. Free Press of Glencoe. Illinois

Rundblad, B. et.al. 1969 — Kvarvarande och avflyttade. Sociologiska institution, Gøteborg universitet.

Salomon, R., 1969 — Ytre Senja, en sosiologisk undersøkelse. NIBR-rapport nr. 12. Oslo

Sinnets helse nr. 5. 1975 — Utgitt av Mental Barnhjelp, Oslo

Solstad, K. J., 1968 — Seleksjon ved flytting fra utkantstrøk. Tidsskrift for samfunnsforskning 9. side 291 - 310

Sosialdepartementet, 1971 — Menneske og miljø i Nord-Norge. Universitetsforlaget, Oslo

Statistisk Sentralbyrå, 1968 — Boligundersøkelsen 1967. Rapport nr. 3 fra Kontoret for intervjuundersøkelser. Oslo

Statistisk Sentralbyrå, 1973 — Folkemengdens bevegelse 1972. NOS A 586

Statistisk Sentralbyrå, 1974a — Flyttemotivundersøkelsen 1972. NOS A 617

Statistisk Sentralbyrå, 1974b — Boforholdsundersøkelsen 1973. NOS A 673

Statistisk Sentralbyrå, 1974c — Arbeidsmarkedsstatistikk 1973. NOS A 629

Stordahl, E., 1975 — Flytting til og fra 121 Askim/Mysen handelsdistrikt i 1971. En prøveundersøkelse for Flyttemotivundersøkelsen 1972. Rapport nr. 4. Statistisk Sentralbyrå ANO/IO 75/30.

Stouffer, S. A., 1940 — Intervening opportunities: A theory relating mobility and distance. Am. Soc. Rev. 5, side 845 - 867

Sundby, I. J. og Andresen, B. 1974 — Miljøundersøkelsen i Grenland. Grenlandregionenes sekretariat. Skien

Taylor, R. C., 1969 — Migration and Motivation. A study of determinants and types. In Jackson, J. A. Migration. The University Press, Cambridge.

Tetzschner, H., P. Gundelach, K. Hillestrøm og H. Brogaard, 1974 — Arbeidskraftens mobilitet 1. Teknisk forlag, København.

Østby, L., 1970 — Geografisk mobilitet, en gjennomgåelse av dens teoretiske grunnlag og behandling av flyttingene i Norge 1966 - 1967. Medd. Geogr. Inst. Universitetet i Oslo. Kulturgeografisk serie nr. 4, 2. bd.

Østby, L., 1974 — Hvem flytter i Norge? Tendenser i flyttegruppens sammensetning etter 1950. Statistisk Sentralbyrå. Artikler nr. 73.

Østby, L., 1975 — Flyttingene i Norge 1971 og 1949 - 1973. Flyttemotivundersøkelsen 1972. Rapport 3. Statistisk Sentralbyrå, Statistiske Analyser 13.

Vedlegg 1A og 1B

Vedleggene er en presentasjon av spørreskjemaene og frekvensfordeling av svarene på de enkelte spørsmålene. En antar at det vil være av en viss interesse å se disse enkle svarfordelingene, selv om de har en begrenset anvendelse. Særlig ved sammenlikning mellom svarfordelingene for flyttere og ikke-flyttere, må en ta i betraktning at disse to gruppene er svært forskjellige når det gjelder alder og andre grunnleggende kjennemerker.

For enkelte svar vil det være små avvik fra de tallene som presenteres ellers i notatet og i tabellpublikasjonene. Disse avvikene vil skrive seg fra at tallene i tabellene er avrundet for å få 100 prosent i sum for hver fordeling. I spørreskjemaene er det ikke skjedd slik avrunding, og enkelte små svarkategorier er utelatt i noen spørsmål.

VEDLEGG 1 A

Statistisk Sentralbyrå
Kontoret for intervjuundersøkelser
Oslo-Dep., Oslo 1
Tlf. 41 38 20, 41 36 60

UNDERGITT TAUSHETSPLIKT

			Kol.
Prosjektnr.	5	6	1- 2
Utvalgsområdenr.			3- 5
IO nr.			6- 8
Korttype	0	1	9-10
		0	11

SPØRRESKJEMA MED SVARFORDELINGER

FLYTTEMOTIVUNDERSØKELSEN 1972

FLYTTERE

IO's navn _____

Adresse _____

	Fødselsdag,-mnd.,-år	Personnummer	
For Byrået			12-22

Intervjuet ble foretatt: Dato _____/_____ 1972

Intervjutid fra kl. _____ til kl. _____, i alt antall minutter: ___ 23-25

I alt ble IO oppsøkt antall ganger: ___ 26

Intervjuer nr. _____ Intervjuerens navn _____

RA - 8033

ORIENTERING

I denne undersøkelsen vil vi se spesielt på den siste flyttingen De har foretatt mellom to kommuner. Det gjelder flyttingen hit til

_____ kommune fra Deres forrige bostedskommune

som var _____ kommune

(SPØR IO HVILKEN KOMMUNE HAN/HUN FLYTTET FRA.)

Gjennom hele undersøkelsen vil vi særlig søke opplysninger om tre forhold: Situasjonen umiddelbart før flyttingen, selve flyttingen og situasjonen der De bor nå. Før vi går løs på dette, vil vi først stille noen spørsmål om Deres oppvekst.

Tilflyttingskommune _____

For Byrået [ ][ ][ ][ ] (27-30)

Fraflyttingskommune _____

For Byrået [ ][ ][ ][ ] (31-34)

IO's OPPVEKST (INNTIL FYLTE 16 AR)

1. Hvor bodde De det meste av tiden før De fylte 16 år?

   Sted _____

   Kommune _____

   For Byrået [ ][ ][ ][ ] (35-38)

2. (VIS KORT NR. 1)

   Hva slags sted var dette bostedet da De vokste opp der? (39)

   1 [38] Spredtbygd
   2 [29] Mindre tettsted (200-2 000 innb.)
   3 [16] Liten by (2 000-20 000 innb.)
   4 [7] Større by (20 000-100 000 innb.)
   5 [10] Stor by (over 100 000 innb.) med forsteder
   9 [ ] Vet ikke

3. Hvor mange steder hadde De bodd på før De fylte 16 år? (40)

   [DERSOM IO HAR BODD FLERE GANGER PÅ SAMME BOSTED, TELLES HVER GANG SOM ETT BOSTED. FERIEOPPHOLD O.L. REGNES IKKE MED.]

   1 [63] Bare ett sted
   2 [22] To steder
   3 [8] Tre steder
   4 [6] Fire eller flere steder

4. Hvilket yrke hadde Deres hovedforsørger under mesteparten av Deres oppvekstid?

   Yrke Tekn., hum., adm., kontor: 18%, Handel: 6%, Jord, skog, fiske: 27%, Industri, bygg og anl. m.v.: 32%, Service: 15%

5. Hadde Deres hovedforsørger noen utdanning utover vanlig folkeskole? (43)

   1 [45] Ja
   2 [52] Nei

BOSTEDER ETTER FYLTE 16 AR

Vi ønsker et par opplysninger om noen av Deres bosteder etter at De fylte 16 år.

6. Kan vi først få vite hvor mange bosteder De i alt har hatt etter at De fylte 16 år? (44)

   [DERSOM IO HAR BODD FLERE GANGER PÅ SAMME BOSTED, TELLES HVER GANG SOM ETT BOSTED. FERIEOPPHOLD, VERNEPLIKTTJENESTE O.L. REGNES IKKE MED]

   1 [14] To bosteder
   2 [26] Tre bosteder
   3 [22] Fire bosteder
   4 [25] Fem eller seks bosteder
   5 [8] Sju til ni bosteder
   6 [4] Ti eller flere bosteder

7. (VIS KORT NR. 1)

   Hva slags sted bor De på nå? (45)

   1 [21] Spredtbygd
   2 [31] Mindre tettsted (200-2 000 innb.)
   3 [18] Liten by (2 000-20 000 innb.)
   4 [11] Større by (20 000-100 000 innb.)
   5 [18] Stor by (over 100 000 innb.) med forsteder
   9 [ ] Vet ikke

8. Når flyttet De hit? Oppgi måned og år

   [ ][ ] Måned nr. (46-47)

   19 [ ][ ] Årstall (48-49)

9. Hvor bodde De før De flyttet til Deres nåværende bosted?

   Sted _____

   Kommune _____

   For Byrået [ ][ ][ ][ ] (50-53)

10. [VIS KORT NR. 1]

    Hva slags sted var Deres forrige bosted? (54)

    1 [19] Spredtbygd
    2 [29] Mindre tettsted (200-2 000 innb.)
    3 [22] Liten by (2 000-20 000 innb.)
    4 [11] Større by (20 000-100 000 innb.)
    5 [19] Stor by (over 100 000 innb.) med forsteder
    9 [ ] Vet ikke

11. Når flyttet De til Deres forrige bosted? Oppgi måned og år

    [ ][ ] Måned nr. (55-56)

    19 [ ][ ] Årstall (57-58)

    [ ] Født på stedet

12. DERSOM DET ER SVART "TO BOSTEDER" PÅ SPØRSMÅL 6: → 20
    ELLERS: → 13

13. Hvor hadde De Deres tredje siste bosted?

    Sted _____

    Kommune _____

    For Byrået [ ][ ][ ][ ] (59-62)

14. [VIS KORT NR. 1]

Hva slags sted var Deres tredje siste bosted? (Slik det var da De bodde der.)

63

1	14	Spredtbygd
2	20	Mindre tettsted (200-2 000 innb.)
3	16	Liten by (2 000-20 000 innb.)
4	8	Større by (20 000-100 000 innb.)
5	17	Stor by (over 100 000 innb.) med forsteder
9		Vet ikke

25% ikke fått spm.

15. Når flyttet De dit? Oppgi måned og år

64-65 [ ][ ] Måned nr.

66-67 19[ ][ ] Årstall

[ ] Født på stedet

16. DERSOM DET ER SVART "TRE BOSTEDER" PÅ SPØRSMÅL 6: → 20
ELLERS: → 17

17. Hvor hadde De Deres fjerde siste bosted:

Sted _____

Kommune _____

68-71

For Byrået [ ][ ][ ][ ]

18 [VIS KORT NR. 1]

Hva slags sted var Deres fjerde siste bosted? (Slik det var da De bodde der.)

72

1	10	Spredtbygd
2	14	Mindre tettsted (200-2 000 innb.)
3	10	Liten by (2 000-20 000 innb.)
4	6	Større by (20 000-100 000 innb.)
5	12	Stor by (over 100 000 innb.) med forsteder
9		Vet ikke

49% ikke fått spm.

19. Når flyttet De dit? Oppgi årstallet

73-74 19[ ][ ] Årstall

[ ] Født på stedet

HUSHOLDNINGEN

Vi vil nå stille noen spørsmål om den husholdningen De tilhører i dag og den De tilhørte i forrige bostedskommune.

20. Først vil vi gjerne vite om De selv var gift, tidligere gift eller ugift like før De flyttet, og om De er det samme i dag.

	75 Før	76 I dag	
1	55	68	Gift
2	3	5	Tidligere gift
3	41	27	Ugift

21. Hvor mange personer var det i husholdningen i forrige bostedskommune og hvor mange er det i den husholdningen De tilhører i dag? (TIL HUSHOLDNINGEN REGNES VANLIGVIS DE PERSONER SOM BOR I SAMME LEILIGHET OG VANLIGVIS SPISER SAMMEN)

	77 Før	78 I dag	
1	24	19	Bare IO
2	17	20	To personer
3	22	27	Tre personer
4	18	20	Fire personer
5	11	10	Fem personer
6	5	4	Seks personer
7	2	1	Syv personer
8	1	0	Åtte personer
9	1	0	Ni eller flere persone

22. Til intervjueren:

ER DET PÅ SPM. 21 SVART "BARE IO" BÅDE I DAG OG FØR FLYTTING?
Ja → 26
Nei → 23

23. Kan vi få vite de forskjellige husholdningsmedlemmenes slektskapsforhold til Dem. (FOR EGNE HJEMMEBOENDE BARN: SPØR OGSÅ OM ALDER. FØR OPP I RUTENE TALLET PÅ BARN SOM FALLER I HVER ALDERSGRUPPE)

Korttype 020 Kol. 9-11

Pst. av IO som hadde i familien:

	Før	I dag	
IO's far	17	9	12-13
IO's mor	19	10	14-15
Ektefelle	52	67	16-17
Ektefelles far (svigerfar)	1	1	18-19
Ektefelles mor (svigermor)	1	1	20-21
~~Tallet på egne~~ egne, hjemmeboende barn 16 år og over	6	5	22-23
~~Tallet på egne~~ egne, hjemmeboende barn 7-15 år	14	15	24-25
~~Tallet på~~ egne, hjemmeboende barn 3-6 år	19	24	26-27
~~Tallet på~~ egne, hjemmeboende barn 0-2 år	20	31	28-29
~~Tallet på IO's~~ hjemmeboende søsken	13	7	30-31
Andre (~~antall~~)	5	5	32-33

24. Til intervjueren:

ER DET PÅ SPM. 21 SVART "BARE IO" ENTEN I DAG ELLER FØR FLYTTING?
SVART "BARE IO" I DAG → 25
SVART "BARE IO" FØR FLYTTING → 26

FLYTTEMOTIVER

I en del spørsmål framover skal vi ta for oss den flyttingen vi nevnte innledningsvis. Det gjelder altså flyttingen fra

_____ kommune til _____ kommune

25. Skyldtes flyttingen forhold som angikk bare Dem personlig, som angikk hele husholdningen eller som angikk bare andre husholdningsmedlemmer og ikke Dem selv?

34

1	25	Forhold som bare angikk Dem personlig
2	42	Forhold som angikk hele husholdningen
3	5	Forhold som angikk bare andre husholdningsmedlemmer og ikke Dem selv

26. Hva var de viktigste grunnene til at De/husholdningen besluttet å flytte fra

_____ (kommunenavn)

	Viktigst	Nest viktigst
Arbeidsforhold:	35	9
Boligforhold:	26	10
Familieforhold:	12	3
Utdanning:	9	2
Bosted/miljø:	8	7

27. (DERSOM SVARET PÅ SPØRSMÅL 26 ER UPRESIST ELLER LITE UTFYLLENDE)
Kan De forklare dette litt nærmere?

Helseforhold:	2	1
Andre forhold:	7	2

Nevnt bare ett forhold: 67

(BE IO PEKE UT DET ALLER VIKTIGSTE BLANT SVARENE PÅ SPM. 26 OG 27. DETTE SVARET SKAL DE STREKE UNDER!)

35-46

For Byrået [ ][ ][ ][ ][ ][ ][ ][ ][ ][ ][ ][ ]

Til intervjuer:

28. (FINN UT OM SVARENE PÅ SPØRSMÅL 26 OG 27 DIREKTE ELLER INDIREKTE BERØRER NOEN AV FORHOLDENE I LISTEN VED SIDEN AV. KRYSS AV FOR ALLE DE FORHOLD SOM SVARENE BERØRER. STILL DERETTER DE SPØRSMÅLENE DET ER HENVIST TIL FRA DE FORHOLD SOM ER KRYSSET AV.

NB! NÅR ALLE DE AKTUELLE SPØRSMÅLENE ER STILT, GÅ TIL SPØRSMÅL 37)

- [ ] Arbeidsforhold ⟶ 29
- [ ] Utdanningsforhold ⟶ 30
- [ ] Boligforhold ⟶ 31
- [ ] Bosteds-, miljøforhold ⟶ 32
- [ ] Familieforhold ⟶ 33
- [ ] Service- og kommunikasjonsforhold ⟶ 34
- [ ] Helseforhold ⟶ 35 og 36

29. (VIS KORT NR. 2)

De har vært inne på arbeidsforhold som flyttegrunn. På dette kortet er det ført opp noen mulige flyttegrunner som har med arbeidsforhold å gjøre. Flyttet De/dere på grunn av noe av det som står på kortet?
Dersom det er flere grunner som passer, kan De nevne inntil tre, og vi vil gjerne vite hvilken De selv mener er den viktigste, den nest viktigste og den 3. viktigste.

	47-48 Viktigste grunn	49-50 Nest viktigste	51-52 3. viktigste	
01	2,5	0,2	0,1	Arbeidsplassen ble flyttet, nedlagt
02	0,9	0,1	—	Ble oppsagt/permittert/forflyttet p.g.a. rasjonalisering/innskrenkning
03	2,5	0,2	—	Ble oppsagt/permittert/forflyttet av andre grunner
04	6,4	1,6	0,3	Ble forfremmet, fikk tilbud om bedre arbeid på tilflyttingsstedet
05	2,6	1,7	0,9	Var misfornøyd med lønnsforholdene, vanskelig å oppnå bedre lønnsforhold på stedet
06	2,7	1,9	0,5	Var misfornøyd med andre sider ved arbeidsforholdene
07	2,2	2,2	1,0	Var vanskelig å avansere/arbeidet var ikke forenlig med ønskene for framtida
08	6,0	1,8	0,7	Ønsket å få kortere/lettere arbeidsreise
09	5,6	2,4	0,6	Flytting var eneste mulighet for å få brukbart arbeid
10	0,4	0,0	—	Ble pensjonert
11	5,3	1,0	0,4	Begynte i arbeid etter avsluttet skolegang
12	1,1	0,1	—	Startet egen virksomhet
13	0,6	0,2	—	Overtok slektningers virksomhet
14	4,1	0,7	0,3	Annet (spesifisér):
Ingen:	55,7	85,9	95,1	

(GÅ TILBAKE TIL SPM. 28 FOR VIDERE INSTRUKS)

30. (VIS KORT NR. 3)

De har vært inne på utdanningsforhold som flyttegrunn. På dette kortet er det ført opp noen mulige flyttegrunner som har med utdanningsforhold å gjøre. Flyttet De/dere på grunn av noe av det som står på kortet? Dersom det er flere grunner som passer, kan De nevne inntil tre, og vi vil gjerne vite hvilken De selv mener er den viktigste, den nest viktigste og den 3. viktigste.

	53 Viktigste grunn	54 Nest viktigste	55 3. viktigste	
1	2,5	0,7	0,2	Var for dårlige utdanningsmuligheter på stedet
2	4,6	0,6	0,1	Var ingen utdanningsmuligheter på stedet
3	0,9	0,8	0,3	Ønsket kortere eller lettere vei til utdanningsstedet
4	1,9	1,5	0,4	Tilflyttingsstedet har spesielt gode skoler
5	2,0	0,3	0,1	Annet (spesifisér):
Ingen:	87,8	96,1	98,9	

(GÅ TILBAKE TIL SPM. 28 FOR VIDERE INSTRUKS)

31. (VIS KORT NR. 4)

De har vært inne på boligforhold som flyttegrunn. På dette kortet er det ført opp noen mulige flyttegrunner som har med boligforhold å gjøre. Flyttet De/dere på grunn av noe av det som står på kortet?
Dersom det er flere grunner som passer, kan De nevne inntil tre, og vi vil gjerne vite hvilken De selv mener er den viktigste, den nest viktigste og den 3. viktigste

	56-57 Viktigste grunn	58-59 Nest viktigste	60-61 3. viktigste	
01	4,7	0,6	0,1	Ble oppsagt fra boligen, tidsbegrenset leiekontrakt
02	0,3	0,1	—	Boligen brant, ble kondemnert
03	5,8	3,7	1,7	Boligen var for liten
04	0,3	0,1	0,1	Boligen var for stor
05	1,3	0,9	0,5	Boligen var for dyr
06	2,4	2,3	1,3	Boligen var umoderne, dårlig
07	1,0	1,8	1,2	Ønsket å bo i en annen hustype
08	3,2	2,8	1,7	Fikk tilbud om bedre bolig på tilflyttingsstedet
09	12,6	3,3	1,3	For å få egen leilighet/hus
10	1,4	2,2	1,7	Boligen var lite egnet for barn
11	0,3	0,3	0,1	Dårlig forhold til huseier
12	1,5	1,0	0,6	Bodde i tjenestebolig/arbeidsgivers bolig
13	1,3	2,4	1,9	Var ikke mulig å få bolig på stedet
14	1,4	0,5	0,3	Annet (spesifisér):
Ingen:	62,5	77,8	87,6	

(GÅ TILBAKE TIL SPM. 28 FOR VIDERE INSTRUKS)

32. (VIS KORT NR. 5)

De har vært inne på bosteds- og miljøforhold som flyttegrunn. På dette kortet er det ført opp noen mulige flyttegrunner som har med bosteds- og miljøforhold å gjøre. Flyttet De/dere på grunn av noe av det som står på kortet?
Dersom det er flere grunner som passer, kan De nevne inntil tre, og vi vil gjerne vite hvilken De selv mener er den viktigste, den nest viktigste og den 3. viktigste.

	62-63 Viktigste grunn	64-65 Nest viktigste	66-67 3. viktigste	
01	2,1	0,7	0,4	Ønsket å bo mer sentralt
02	0,9	0,3	0,5	Ønsket å bo mindre sentralt
03	0,8	0,9	0,6	Ønsket bedre/flere fritidsmuligheter
04	2,0	1,2	0,2	Ønsket bedre muligheter for lek og utfoldelse for barn
05	0,5	0,8	0,4	Farlige trafikkforhold på stedet
06	0,6	1,0	0,6	Mye støy og forstyrrelser på stedet
07	0,6	0,4	0,3	Sterk forurensning på stedet
08	0,3	0,5	0,2	Dårlig klima på stedet
09	0,4	0,2	0,3	Dårlig miljø på stedet
10	0,3	0,4	0,3	Dårlig miljø på stedet spesielt for barna
11	0,3	0,5	0,3	Kjente ikke folk på stedet
12	1,3	1,3	0,6	Trivdes ikke i bolig-området/på stedet
13	2,3	0,9	0,7	Ønsket miljøforandring, ønsket å prøve noe nytt
14	5,2	1,7	1,3	Ønsket å bo nærmere familie eller venner
15	0,9	1,1	1,5	Ønsket å bo i et roligere strøk
16	0,7	0,2	0,0	Annet (spesifisér):
Ingen:	80,6	87,9	91,8	

(GÅ TILBAKE TIL SPM. 28 FOR VIDERE INSTRUKS)

33. (VIS KORT NR. 6)

De har vært inne på familieforhold som flyttegrunn. På dette kortet er det ført opp noen mulige flyttegrunner som har med familieforhold å gjøre. Flyttet De/dere på grunn av noe av det som står på kortet?
Dersom det er flere grunner som passer, kan De nevne inntil tre, og vi vil gjerne vite hvilken De selv mener er den viktigste, den nest viktigste og den 3. viktigste.

	68 Viktigste grunn	69 Nest viktigste	70 3. viktigste	
1	9,6	0,1	0,0	Giftermål
2	1,0	0,9	0,1	Familieforøkning
3	0,1	0,1	—	Barna/noen av barna flyttet hjemmefra
4	0,5	0,9	0,0	Flyttet selv hjemmefra
5	1,3	0,0	—	Skilsmisse/separasjon
6	1,4	0,0	0,0	Dødsfall
7	0,4	0,2	—	Uoverensstemmelse i familien
8	2,6	0,4	0,0	Flyttet etter andre familiemedlemmer
9	2,0	0,3	0,0	Annet (spesifisér):
Ingen:	80,9	97,0	99,7	

(GÅ TILBAKE TIL SPM. 28 FOR VIDERE INSTRUKS)

34. (VIS KORT NR. 7)

De har vært inne på service- og kommunikasjonsforhold som flyttegrunn. På dette kortet er det ført opp noen mulige flyttegrunner som har med service- og kommunikasjonsforhold å gjøre. Flyttet De/dere på grunn av noe av det som står på kortet? Dersom det er flere grunner som passer, kan De nevne inntil tre, og vi vil gjerne vite hvilken De selv mener er den viktigste, den nest viktigste og den 3. viktigste.

	71 Viktigste grunn	72 Nest viktigste	73 3. viktigste	
1	1,7	0,6	0,2	Ønsket å bo mer sentralt
2	0,2	0,4	0,3	Dårlig servicetilbud på stedet
3	–	0,1	0,1	Farlige trafikkforhold på stedet
4	0,2	0,1	0,2	Langt til nødvendige kontor eller forretninger
5	0,2	0,2	0,2	Langt til nærmeste offentlige kommunikasjonsmiddel (båt, buss, tog o.l.)
6	1,1	0,8	0,3	Dyre eller ubehagelige reiser
7	0,3	0,5	0,5	Sjeldne ruteavganger
8	0,3	0,2	0,2	Dårlige eller ingen veiforbindelse
9	0,2	–	0,0	Annet (spesifisér):
Ingen:	95,9	97,1	98,0	

(GÅ TILBAKE TIL SPM. 28 FOR VIDERE INSTRUKS)

35. (VIS KORT NR. 8)

De har vært inne på helseforhold som flyttegrunn. På dette kortet er det ført opp noen mulige flyttegrunner som har med helseforhold å gjøre. Flyttet De/dere på grunn av noe av det som står på kortet? Dersom det er flere grunner som passer, kan De nevne inntil tre, og vi vil gjerne vite hvilken De selv mener er den viktigste, den nest viktigste og den 3. viktigste.

	74 Viktigste grunn	75 Nest viktigste	76 3. viktigste	
1	0,2	0,2	–	Dårlig helsetjeneste på stedet
2	0,4	0,2	–	Kunne ikke få behandling på stedet
3	0,8	0,2	0,1	Ønsket å skifte klima av helsemessige grunner
4	0,4	–	–	Skulle pleie/hjelpe syke familiemedlemmer på tilflyttingsstedet
5	0,9	0,1	–	Måtte bytte arbeid p.g.a. helsen
6	0,2	0,2	0,0	Måtte bytte bolig p.g.a. helsen
7	0,6	0,0	0,1	Annet (spesifisér):
Ingen:	96,1	99,0	99,8	

(NB! ALLE SOM HAR FÅTT SPM. 35 SKAL OGSÅ HA SPM. 36)

36. Mener De at flyttingen har ført til forbedring eller forverring med hensyn til helseforholdene?

(LES OPP SVARMULIGHETENE)

	77	
1	1,1	Sterk forbedring
2	1,3	Forbedring
3	0,1	Både forbedring og forverring
4	0,0	Forverring
5	0,0	Sterk forverring
6	0,7	Ingen forandring
9	0,5	Vet ikke
Ingen:	96,1	

MOTIVER FOR STEDSVALGET

37. (VIS KORT NR. 9)

Vi har nå fått vite hvorfor De/dere besluttet å flytte. På kortet har vi listet opp noen mulige grunner til at De/dere valgte å flytte nettopp hit til dette stedet. Kan De si hvilken grunn som passer best.

Korttype 030 Kol. 9-11

	12-13	
01	16	Eneste eller nærmeste stedet det var mulig å skaffe brukbar bolig
02	9	Bedre boligtilbud her enn andre steder
03	5	Eneste eller nærmeste stedet med brukbare arbeidsmuligheter
04	9	Bedre arbeidsmuligheter her enn andre steder
05	3	Eneste eller nærmeste stedet med brukbare skoletilbud
06	2	Bedre skoletilbud her enn andre steder
07	4	Ble beordret eller forflyttet hit
08	14	Nær slekt og venner/gode muligheter for kontakt med andre
09	17	Har selv/ektefelle har tidligere bodd på stedet
10	0,2	Kulturtilbudet (kino, teater etc.)
11	0,1	Tilbudet av butikker og annen service
12	3	Klimaet/omgivelsene
13	7	Rene tilfeldigheter (spesifisér):
14	11	Andre grunner (spesifisér):

38. Var det noen gang på tale å flytte andre steder enn hit?

	14	
1	29	Ja
2	69	Nei

39. (VIS KORT NR. 10)
Hvordan fikk De/dere den kunnskapen om dette stedet som gjorde at det kom på tale å flytte hit?
Dersom det er flere måter, nevn bare den viktigste.

	15	
1	40	Gjennom slekt og venner på stedet
2	18	Gjennom arbeidsgiver, firma eller forretningsforbindelser på stedet
3	0,1	Gjennom radio/TV
4	14	Gjennom annonser
5	4	Gjennom aviser, blader
6	1	Gjennom arbeidsformidlingen
7	4	Fikk kunnskap på annen måte (spesifisér):
	12	Bodd her før
	4	Vært på besøk

40. Var De godt kjent, litt kjent eller ikke kjent i det hele tatt med dette stedet før De kom hit?

	16	
1	42	Godt kjent
2	30	Litt kjent
3	28	Ikke kjent i det hele tatt

41. Kan De angi omtrent hvor stor avstand det er mellom Deres bosted i dag og Deres bosted før flyttingen?
Angi avstand i mil langs vei.

	17	
1	19	Mindre enn to mil
2	18	2 - 4 mil
3	13	5 - 9 mil
4	13	10 - 19 mil
5	13	20 - 49 mil
6	23	50 mil eller mer
9	1	Vet ikke

ØKONOMISK STØTTE

42. Fikk De/husholdningen noen form for økonomisk støtte i forbindelse med flyttingen?

	18		
1	14	Ja	→ 43
2	85	Nei	→ 44

43. Hvem fikk De/husholdningen denne støtten gjennom?
Dersom De har fått støtte fra flere hold, er vi bare interessert i den De selv mener er den viktigste.

	19	
1	1	Gjennom familie eller slektninger
2	10	Gjennom arbeidsgiver
3	2	Gjennom offentlig arbeidsformidling
4	1	Gjennom andre organisasjoner enn 2 og 3
5	1	Gjennom andre (spesifisér):

Ingen: 86

OPPLEVELSE AV FLYTTINGEN

44. Vi vil gjerne vite hva De synes om noen sider ved flyttingen. Kan De si om noe av det følgende var problemfylt, ikke problemfylt eller både og:

	1 Problemfylt	2 Både og	3 Ikke problemfylt	4 Ikke aktuelt	
- å finne noen til å overta den boligen De flyttet fra?	1	1	51	46	20
- å skaffe penger til å dekke utgiftene ved flyttingen?	5	5	81	8	21
- å løsrive Dem fra bostedet og miljøet der?	10	15	72	2	22
- forberedelsene og gjennomføringen av selve flyttingen?	8	11	78	2	23
- tilpasse Dem et nytt sted og nye miljøer?	7	12	73	7	24
- å ferdes i uferdig hus og omgivelser på tilflyttingsstedet?	5	5	26	62	25

VURDERING AV RESULTATENE AV FLYTTINGEN

45. Mener De at flyttingen har ført til at De/dere har fått det dårligere, omtrent som før eller bedre når det gjelder følgende forhold:
(LES OPP HELE LISTEN FOR IO)

		1 Dårligere	2 Som før	3 Bedre		Viktigste endringer til: verre	bedr
01	Arbeidsforhold	9	43	43	26	3	14
02	Egen/andres arbeidsreide	24	34	32	27	8	5
03	Økonomi	23	37	38	28	9	10
04	Råderett over bolig	14	38	47	29	3	10
05	Boligstandard	21	23	55	30	7	16
06	Familieforhold	5	64	28	31	1	7
07	Kontakt med slekt og venner	19	44	35	32	7	7
08	Omgivelser, klima	19	40	39	33	5	6
09	Muligheter for aktivitet og utfoldelse for barn	19	31	43	34	4	6
10	Muligheter for en rolig livsform	15	41	41	35	2	3
11	Kulturtilbud(kino, teater etc.)	33	28	38	36	6	3
12	Servicetilbud(butikker etc.)	32	28	39	37	7	2
13	Råderett over egen tid	13	55	30	38	3	4

Er det noe annet De vil nevne? (spesifisér):

14				39	
15				40	
16				41	
			Ingen eller en	31	1

(DERSOM DET ER KRYSSET I SPALTE 1, "DÅRLIGERE", FOR TO ELLER FLERE FORHOLD, STILLES SPM. 46. ELLERS GÅ TIL SPM. 47)

46. Hvilken av forandringene til det dårligere mener De er den viktigste?

42-43 [ ][ ] Forhold nr.

(DERSOM DET ER KRYSSET I SPALTE 3, "BEDRE", FOR TO ELLER FLERE FORHOLD, STILLES SPM. 47. ELLERS GÅ TIL SPM. 48)

47. Hvilken av forandringene til det bedre mener De er den viktigste? — 44-45 [ ][ ] Forhold nr.

48. Mener De at De/husholdningen stort sett har det bedre eller dårligere i dag enn før De/dere forlot forrige bostedskommune? — 46
1 [58] Bedre
2 [37] Omtrent som før
3 [5] Dårligere

49. Tror De at flyttingen ville kommet i stand dersom De kunne tatt hensyn til de erfaringene De har i dag? — 47
1 [76] Ja, helt sikkert → 51
2 [14] Ja, antakelig → 51
3 [4] Vet ikke → 52
4 [4] Nei, antakelig ikke → 50
5 [2] Nei, helt sikkert ikke → 50

50. Hvorfor ville De ikke ha flyttet? Dersom det er flere grunner, oppgi bare den viktigste. — 48
1 [1] Stiller andre krav til bostedet i dag enn da jeg/vi flyttet → 52
2 [3] Forventningene til dette stedet er ikke blitt oppfylt → 52
3 [1] Familiesituasjonen har endret seg siden jeg/vi flyttet → 52
4 [0] Det har skjedd forandringer på det stedet vi flyttet fra → 52
5 [2] Andre grunner, (spesifisér):

Ikke stilt: 94

→ 52

51. Tror De at De ville ha flyttet hit til dette stedet, til et annet sted i denne kommunen eller til en annen kommune? — 49
1 [71] Hit til dette stedet
2 [8] Til et annet sted i denne kommunen
3 [10] Til en annen kommune

10 Ville ikke flytte, vet ikke

52. Hvilket sted føler De Dem alt i alt sterkest knyttet til? — 50
1 [40] Nåværende bosted
2 [46] Annet sted:
Sted
Kommune
For Byrået 51-54 [ ][ ][ ][ ]
3 [8] Føler ingen sterk tilknytning til noe sted
9 [ ] Vet ikke

FRAMTIDIG FLYTTING

53. Alt tatt i betraktning, vil De i dag si at De er tilfreds med å bo her på stedet, eller ville De egentlig bodd på et annet sted? — 55
1 [68] Tilfreds med å bo her på stedet
2 [11] Både og
3 [19] Ville egentlig bodd på et annet sted
9 [2] Vet ikke

54. Tror De at De kommer til å flytte fra dette stedet? — 56
1 [37] Ja, helt sikkert → 56
2 [20] Ja, antakelig → 56
3 [17] Vet ikke → 59
4 [17] Nei, antakelig ikke → 55
5 [10] Nei, helt sikkert ikke → 55

55. Hva er det særlig som gjør at De regner med å bli boende på dette stedet? Dersom det er flere grunner, oppgi den viktigste.

3% følelsesbånd, 6% investeringer, 5% godt arbeid, 5% tilfreds, uspesifisert, 73% ikke fått spm. fordi skal flytte videre eller ikke vet. — For Byrået 57-58 [ ][ ] → 59

56. Hvorfor regner De med å flytte igjen? Dersom det er flere grunner, oppgi den viktigste

3% Familieforhold, 0% Helseforhold, 15% Arbeidsforhold, 19% Boligforhold, 8% Bosted/miljøforhold, 8% andre forhold. — For Byrået 59-60 [ ][ ]

44% ikke fått spm. fordi de ikke skal flytte videre eller ikke vet.

57. Hvor lenge tror De at De blir boende her på stedet før De flytter? — 61
1 [20] 0-1 år → 58
2 [16] 2-4 år → 58
3 [5] 5 år eller mer → 59
9 [15] Vet ikke → 59

44 flytter ikke, vet ikke

58. Har De faste planer om å flytte herfra? — 62
1 [23] Ja
2 [11] Nei
} Svar 1 og 2 på spm. 57

BOLIG OG BOSTED/FORRIGE BOSTEDSKOMMUNE

Vi vil nå stille noen spørsmål om boligforholdene og om bostedet Deres i forrige bostedskommune.

59. (VIS KORT NR. 11) Hva slags hustype bodde De i? [SVARMULIGHET 7 "KOMBINERT BOLIG- OG FORRETNINGSBYGG" KRYSSES AV BARE DERSOM INGEN AV SVARMULIGHETENE 1-6 PASSER] — 63
1 [9] Våningshus på gårdsbruk
2 [36] Frittliggende enebolig
3 [8] Kjedehus, rekkehus, inkl. vertikalt delt tomannsbolig
4 [13] To- til firemannsbolig, horisontalt delt
5 [6] Hus med 5-10 leiligheter (ikke rekke- eller kjedehus)
6 [15] Hus med 11 eller flere leiligheter
7 [5] Kombinert bolig- og forretningsbygg
8 [3] Annen hustype (spesifisér):

1 Brakke

5 Fellesbolig

60. Hvor mange rom disponerte De/husholdningen i boligen? (Regn ikke med kjøkken, bad, gang, kott, kjeller, loft o.l.)

64

1	26	Ett rom
2	20	To rom
3	17	Tre rom
4	17	Fire rom
5	10	Fem rom
6	5	Seks rom
7	2	Sju rom
8	2	Åtte eller flere rom

61. [VIS KORT NR. 12]

Hva slags eiendoms- eller leieforhold hadde De/husholdningen til boligen?

65

1	2	Bodde på internat
2	16	Hadde tjenestebolig
3	5	Bodde på framleie
4	38	Vanlig leieforhold uten innskudd
5	6	Andelseier i borettslag eller aksjeeier i boligselskap
6	6	Vanlig leieforhold med innskudd
7	2	Selveierleilighet
8	20	Eier av huset
9	1	Annet eie- eller leieforhold, (spesifisér):

3 Gratis

62. Fantes noe av det følgende i boligen?

[LES OPP SVARMULIGHETENE OG KRYSS AV DER DET SVARES "JA"]

001		Innlagt vann
002		Vannklosett
004		Varmtvannsanlegg
008		Bad eller dusj
016		Oppvarming med elektrisitet eller flytende brensel, event. sentralfyring
100		Kjøleskap
200		Vaskemaskin, vaskeri

53% har alt, 70% har de 5 første elementene

66-68

For Byrået

63. Ble De i noen særlig grad sjenert av støy i boligen?

69

1	19	Ja
2	81	Nei

64. Måtte De/dere selv ta særlige hensyn for ikke å forstyrre naboene?

70

1	24	Ja
2	76	Nei

65. Hva synes De alt i alt om de boligforholdene som De/husholdningen hadde før flyttingen?

71

1	21	Svært gode
2	41	Gode
3	25	Både og
4	9	Dårlige
5	4	Svært dårlige

66. Hvor lang tid tok det til vanlig å komme til nærmeste kolonialforretning?

72

1	37	0-3 minutter
2	33	Ca. 5 min. (4-7 min.)
3	15	Ca. 10 min. (8-12 min.)
4	7	Ca. 15 min. (13-17 min.)
5	3	Ca. 20 min. (18-24 min.)
6	3	Ca. ½ time
7	1	Ca. 3 kvarter
8	1	Ca. 1 time eller over

67. Hvor lang tid tok det til vanlig å komme til nærmeste barneskole?

73

1	11	0-3 minutter
2	21	Ca. 5 min. (4-7 min.)
3	27	Ca. 10 min. (8-12 min.)
4	18	Ca. 15 min. (13-17 min.)
5	10	Ca. 20 min. (18-24 min.)
6	8	Ca. ½ time
7	2	Ca. 3 kvarter
8	1	Ca. 1 time eller over

68. Hvor lang tid tok det til vanlig å komme til kommunesenteret?

[DERSOM DET ER FLERE SENTRA, VELGES DET NÆRMESTE. MED KOMMUNESENTER MENES HER ET STED I KOMMUNEN HVOR LIKNINGSKONTORET, TRYGDEKONTORET, FORMANNSKAPSKONTORET ELLER ANDRE KOMMUNALE KONTOR LIGGER]

74

1	3	0-3 minutter
2	11	Ca. 5 min. (4-7 min.)
3	21	Ca. 10 min. (8-12 min.)
4	22	Ca. 15 min. (13-17 min.)
5	16	Ca. 20 min. (18-24 min.)
6	17	Ca. ½ time
7	5	Ca. 3 kvarter
8	6	Ca. 1 time eller over

69. Hva syntes De alt i alt om kommunikasjonsforholdene på stedet; var de dårlige, ganske bra eller gode?

75

1	21	Dårlige
2	35	Ganske bra
3	43	Gode

70. Deltok De noen gang i lags- eller foreningsmøter i løpet av det siste året før De flyttet?

76

1	32	Ja	→ 71
2	68	Nei	→ 72

71. Hvor ofte deltok De i lags- eller foreningsmøter?

[LES SVARMULIGHETENE OVENFRA TIL DET SOM PASSER BLIR NEVNT]

77

1	6	Minst 2 ganger pr. uke
2	9	Minst 1 gang pr. uke
3	7	Minst 1 gang hver 14. dag
4	6	Minst 1 gang pr. måned
5	3	Minst 4 ganger pr. år
6	1	Sjeldnere

ARBEIDSFORHOLD FØR FLYTTINGEN

De spørsmålene som kommer nå gjelder noen sider ved Deres arbeidsforhold før De flyttet.

Korttype 040. Kol. 9-11

(VIS KORT NR. 13)

72. Hva var Deres viktigste gjøremål eller viktigste kilde til livsopphold umiddelbart før De flyttet?

12

1	64	Inntektsgivende arbeid (medregnet arbeid i egen bedrift)	→ 73
2	1	Arbeid som familiemedlem uten fast avtalt lønn i familiebedrift (f.eks. gårdsarbeid utført av gårdbrukers hustru)	→ 73
3	1	Vernepliktjeneste	→ 91
4	17	Husarbeid for egen familie	→ 84
5	12	Skolearbeid, studier	→ 86
6	2	Pensjonist, trygdet (ikke arbeidsledighetstrygd)	→ 91
7	2	Hjemmeværende	→ 91
8	0,7	Arbeidsledig, arbeidssøkende	→ 87

73. Hva slags virksomhet arbeidet De ved?

Virksomhetens art: 2% primær, 15% industri m.v., 5% bygg og anl., 42% service, 35% har ikke fått spm. [13-14] Næringskode

74. Hva var Deres hovedyrke?

Hovedyrke: 0-2 Tekn, hum, adm.: 29%, 3 Handel: 5%, 4 Primær: 2%, 5,7,8 Industri m.v.: 16%, 6 Transp.: 5%, 9 Service: 7%, 35% ikke fått spm. [15-16] Yrkeskode

75. Var De i Deres hovedyrke ansatt, selvstendig uten leid hjelp eller selvstendig med leid hjelp? (Familiemedlemmer uten fast avtalt lønn grupperes som ansatt)

[17]
1 [62] Ansatt
2 [2] Selvstendig uten leid hjelp
3 [1] Selvstendig med leid hjelp

35 ikke fått spm. (se spm. 72)

76. Lå arbeidsplassen i samme kommune som den De bodde i, eller lå den i en annen kommune?

[18]
1 [46] Lå i bostedskommunen
2 [18] Lå i en annen kommune (DERSOM IO ER I TVIL: FÅ OPPGITT STEDSNAVNET:

35 ikke fått spm.

_____)

[VIS KORT NR. 14]

77. Hvor lang tid brukte De vanligvis fra boligen til arbeidsplassen én vei? Regn tiden fra De dro hjemmefra til De begynte arbeidet, og regn med all ventetid og tidstap p.g.a. dårlig korrespondanse o.l. (DERSOM REISTIDEN VARIERTE MED ÅRSTIDEN ELLER MED FRAMKOMSTMIDDEL, REGNES DET MEST BRUKTE FRAMKOMSTMIDDEL OG VANLIGSTE REISETID I SOMMERHALVÅRET)

[19]
0 [11] Bodde på arbeidsstedet → 79
1 [17] 10 minutter eller mindre
2 [14] Ca. ett kvarter (11-22 min.) → 78
3 [11] Ca. en halv time (23-37 min.) → 78
4 [5] Ca. tre kvarter (39-52 min.) → 78
5 [3] Ca. en time (53-77 min.) → 78
6 [1] Ca. halvannen time → 78
7 [1] Ca. to timer eller mer → 78
8 [2] Varierende frammøtested → 78

35 ikke fått spm.

78. Hvor ofte tilbakela De vanligvis strekningen fra bolig til arbeidsplass?

[20]
1 [49] Hver arbeidsdag
2 [2] To-fire ganger pr. uke
3 [1] En gang pr. uke
4 [0] Sjeldnere
5 [1] Varierende

46 ikke fått spm.

79. Var det noen periode de to siste årene før De flyttet at De var helt eller delvis uten arbeid?

[21]
1 [10] Ja → 80
2 [55] Nei → 83

35 ikke fått spm.

80. Ønsket De arbeid/mer arbeid i denne tiden?

[22]
1 [5] Ja → 81
2 [5] Nei → 83

90 ikke fått spm.

(VIS KORT NR. 15)

81. Hva var grunnen til at De ikke hadde arbeid/mer arbeid i denne tiden?

Dersom det er flere grunner, nevn den viktigste.

[23]
1 [1] Driftsinnskrenkninger, rasjonalisering, arbeidsstans p.g.a. tekniske forhold eller værforhold
2 [2] Mangel på høvelig arbeidstilbud på stedet
3 [1] Egen sykdom eller skade
4 [0] Ventet (f.eks. etter avsluttet skolegang) på at søknader skulle avgjøres og jobben kunne overtas)
5 [1] Andre forhold (spesifisér):

95% ikke fått spm.

_____

_____

82. Hvor lang tid til sammen hadde De for lite arbeid/var De uten arbeid i løpet av de to siste årene før De flyttet?

[24]
1 [0] 1 - 4 uker
2 [1] 5 - 8 uker
3 [1] 9 - 16 uker
4 [2] 17 uker eller lenger

95% ikke fått spm.

83. Hadde De noe inntektsgivende arbeid ved siden av det De har oppgitt som hovedyrke?

[25]
1 [5] Ja → 85
2 [59] Nei → 91

35% ikke fått spm.

84. Hadde De noe inntektsgivende arbeid ved siden av husarbeidet?

[26]
1 [3] Ja → 85
2 [14] Nei → 91

83 ikke fått spm.

85. Hva slags virksomhet var dette?

Virksomhetens art: 0,6% primær, 0,8% industri m.v., 0,2% bygg og anlegg, 5,1% service [27-28] Næringskode

→ 91

86. Hva slags skole gikk De på før flyttingen?

Skoleslag: 3% Ungd.sk.nivå, 3% Gymnasnivå I-III, 5% Univ.- og høgskolenivå I-III, 88% ikke fått spm. [29-30] For Byrået

→ 91

87. Hva slags virksomhet hadde De arbeid ved før De ble arbeidsledig?

Virksomhetens art: 0,0% Industri m.v., 0,1% Bygg og anl., 0,3% Serviceyrker [31-32] Næringskode

99,3% ikke fått spm.

88. Hva var Deres yrke?

_____

_____ [33-34] Yrkeskode

(VIS KORT NR. 15)

89. Hva var grunnen til at De var uten arbeid?

Dersom det er flere grunner, nevn den viktigste.

35

1 0,1 Driftsinnskrenkninger, rasjonalisering, arbeidsstans p.g.a. tekniske forhold eller værforhold

2 0,3 Mangel på høvelig arbeidstilbud på stedet

3 0 Egen sykdom eller skade

4 0,1 Ventet (f.eks. etter avsluttet skolegang) på at søknader skulle avgjøres og jobben kunne overtas

5 0,1 Andre forhold (spesifisér):

90. Hvor mange uker til sammen var De uten arbeid i løpet av de to siste årene før flyttingen?

36

1 0 1 - 4 uker

2 0 5 - 8 uker

3 0,3 9 - 16 uker

4 0,2 17 uker eller lenger

91. Var det De selv eller andre som normalt hadde den største inntekten i husholdningen i forrige bostedskommune?

37

1 57 IO selv → 98

2 43 Andre → 92

(VIS KORT NR. 16)

92. Hva var viktigste gjøremål eller viktigste kilde til livsopphold rett før flyttingen for den som hadde størst inntekt i husholdningen?

38

1 40 Inntektsgivende arbeid (medregnet arbeid i egen bedrift) → 93

2 1 Verneplikttjeneste → 98

3 1 Skolearbeid, studier → 98

4 2 Pensjonist, trygdet (ikke arbeidsledighetstrygd) → 98

5 0 Arbeidsledig, arbeidssøkende → 93

6 0 Annet (spesifisér): → 98

57% ikke fått spm.

93. Hva slags virksomhet arbeidet han/hun ved?

Virksomhetens art: 4% primær, 11% industri m.v., 4% bygg og anlegg, 21% service

39-40 Næringskode

60% ikke fått spm.

94. Hva slags yrke hadde han/hun?

Yrke: 0-2 Tekn., hum., adm., kontor: 14%, 3 Handel: 3%, 4 Jord, skog, fiske: 2%, 5,7,8 Industri m.v.: 13%, 9 Service: 2%, Annet: 1%

60% ikke fått spm.

95. Var han/hun ansatt, selvstendig uten leid hjelp eller selvstendig med leid hjelp?

43

1 34 Ansatt

2 3 Selvstendig uten leid hjelp

3 3 Selvstendig med leid hjelp

60% ikke fått spm.

96. Hadde han/hun noe arbeid ved siden av det De har oppgitt som hovedyrke?

44

1 5 Ja → 97

2 35 Nei → 98

60% ikke fått spm.

97. Hva slags virksomhet var dette?

Virksomhetens art: 1% primær, 0% industri, 0% bygg og anlegg, 3% Service

45-46 Næringskode

95% ikke fått spm.

UTDANNING

Vi vil nå stille noen spørsmål om utdanning og utdanningsplaner.

98. Hvilken allmennutdanning har De fullført?

(MERK AV FOR HØYESTE UTDANNING IO HAR FULLFØRT)

47

1 16 Folkeskole

2 22 Framhaldsskole eller fortsettelsesskole

3 10 9-årig grunnskole (eventuelt med 10. frivillig år)

4 8 Folkehøgskole, ungdoms- eller fylkesskole

5 21 Real- eller middelskole

6 22 Artium eller økonomisk gymnas

99. Har De fullført noen annen utdanning?

48

1 68 Ja → 100

2 32 Nei → 101

100. Hvor lang tid varte denne utdanningen i alt? Angi nærmeste hele år.

49-50 Antall år

1 år: 42%
2 " : 18%
3 " : 14%
4 " : 11%
5 " : 6%
6 "+: 8%

101. Har De faste planer om videre utdanning?

51

1 23 Ja → 102

2 76 Nei → 103

102. Hva slags endelig eksamen tar De sikte på?

(NOTER KURSTYPE, LINJE ELLER FAGOMRÅDE OG EVENTUELT SKOLENS NAVN)

Ungdomsskolenivå 3%, Gymnasnivå I-III 6%, Univ.- og høgskolenivå 12%

52-53 For Byrået

Ikke faste planer, ubesvart: 78%

DAGENS BOSTED

Vi har tidligere spurt om forholdene på forrige bosted. Nå følger noen spørsmål om boligen Deres i dag og om en del forhold ved dette bostedet.

103. Til intervjueren:

HVILKEN HUSTYPE BOR IO I IDAG. MERK AV HUSTYPE DIREKTE. I TVILSTILFELLE, RÅDFØR DEM MED IO. [SVARMULIGHET 7 "KOMBINERT BOLIG- OG FORRETNINGSBYGG" KRYSSES AV BARE DERSOM INGEN AV SVARMULIGHETENE 1-6 PASSER]

54

1 8 Våningshus på gårdsbruk

2 35 Frittliggende enebolig

3 12 Kjedehus, rekkehus inkl. vertikalt delt tomannsbolig

4 17 To- til firemannsbolig, horisontalt delt

5 5 Hus med 5-10 leiligheter (ikke rekke- eller kjedehus)

6 14 Hus med 11 eller flere leiligheter

7 4 Kombinert bolig- og forretningsbygg

8 2 Annen hustype (spesifisér):

104. Hvordan skaffet De/husholdningen den boligen De/dere har i dag?

[HVIS IO NEVNER FLERE SVARMULIGHETER, KRYSS AV BARE VED DEN VIKTIGSTE]

55

1	11	Ved å bygge selv
2	5	Gjennom medlemskap i boligbyggelag
3	4	Gjennom eiendomsmegler eller advokat
4	28	Gjennom arbeidsgiver/arbeid
5	8	Bor hos foreldre/svigerforeldre
6	14	Gjennom slektninger
7	16	Gjennom kjente
8	11	Gjennom annonsering eller svar på annonse
9	5	På annen måte:

105. Hvor mange rom disponerer De/husholdningen i boligen?

[REGN IKKE MED KJØKKEN, BAD, GANG, KOTT, KJELLER, LOFT O.L.]

56

1	16	Ett rom
2	20	To rom
3	20	Tre rom
4	25	Fire rom
5	9	Fem rom
6	5	Seks rom
7	2	Sju rom
8	2	Atte eller flere rom

[VIS KORT NR. 17]

106. Hva slags eiendoms- eller leieforhold har husholdningen til boligen?

57

1	2	Bor på internat
2	12	Har tjenestebolig
3	3	Bor på framleie
4	38	Vanlig leieforhold uten innskudd
5	6	Andelseier i borettslag eller aksjeeier i boligselskap
6	8	Vanlig leieforhold med innskudd
7	3	Selveierleilighet
8	25	Eier av huset
9	3	Annet eie- eller leieforhold (spesifisér):

107. Finnes noe av det følgende i boligen?

[LES SVARMULIGHETENE]

001		Innlagt vann
002		Vannklosett
004		Varmtvannsanlegg
008		Bad eller dusj
016		Oppvarming med elektrisitet eller flytende brensel, event. sentralfyring
100		Kjøleskap
200		Vaskemaskin, vaskeri

63% har alt, 77% har de 5 første elementene.

58-60

For Byrået

108. Blir De i noen særlig grad sjenert av støy i boligen?

61

1	12	Ja
2	88	Nei

109. Må De/dere ta særlige hensyn for ikke å forstyrre naboene?

62

1	19	Ja
2	81	Nei

110. Hvor lang tid tar det til vanlig å komme til nærmeste kolonialforretning?

63

1	32	0-3 minutter
2	32	Ca. 5 min. (4-7 min.)
3	20	Ca. 10 min. (8-12 min.)
4	8	Ca. 15 min. (13-17 min.)
5	4	Ca. 20 min. (18-24 min.)
6	3	Ca. ½ time
7	0	Ca. 3 kvarter
8	1	Ca. 1 time eller over

111. Hvor lang tid tar det til vanlig å komme til nærmeste barneskole?

64

1	9	0-3 minutter
2	22	Ca. 5 min. (4-7 min.)
3	26	Ca. 10 min. (8-12 min.)
4	20	Ca. 15 min. (13-17 min.)
5	11	Ca. 20 min. (18-24 min.)
6	8	Ca. ½ time
7	2	Ca. 3 kvarter
8	1	Ca. 1 time eller over

112. Hvor lang tid tar det til vanlig å komme til kommunesenteret?

[DERSOM DET ER FLERE SENTRA, VELGES DET NÆRMESTE. MED KOMMUNESENTER MENES HER ET STED I KOMMUNEN HVOR LIKNINGSKONTORET, TRYGDEKONTORET, FORMANNSKAPSKONTORET ELLER ANDRE KOMMUNALE KONTOR LIGGER]

65

1	3	0-3 minutter
2	9	Ca. 5 min. (4-7 min.)
3	21	Ca. 10 min. (8-12 min.)
4	23	Ca. 15 min. (13-17 min.)
5	19	Ca. 20 min. (18-24 min.)
6	16	Ca. ½ time
7	5	Ca. 3 kvarter
8	4	Ca. 1 time eller over

113. Synes De dette stedet er så godt å bo på at De ville råde andre til å flytte hit?

66

1	64	Ja
2	18	Nei
9	15	Vet ikke

ARBEIDSFORHOLD ETTER FLYTTINGEN

I noen spørsmål framover skal vi snakke litt om Deres arbeidsforhold etter flyttingen.

(VIS KORT NR. 18)

114. Hva er Deres viktigste gjøremål eller viktigste kilde til livsopphold i dag?

67

1	61	Inntektsgivende arbeid (medregnet arbeid i egen bedrift)	→ 115
2	1	Arbeid som familiemedlem uten fast avtalt lønn i familiebedrift (f.eks. gårdsarbeid utført av gårdbrukers hustru)	→ 116
3	1	Vernepliktig	→ 137
4	23	Husarbeid for egen familie	→ 128
5	8	Skolearbeid, studier	→ 130
6	3	Pensjonist, trygdet (ikke arbeidsledighetstrygd	→ 137
7	2	Hjemmeværende	→ 137
8	1	Arbeidsledig, arbeidssøkende	→ 131

115. Til intervjueren: ER DET SVART INNTEKTSGIVENDE ARBEID PÅ SPM. 72?

68
1 51 Ja → 116
2 11 Nei → 117
39 ikke fått spm.

116. Har De skiftet enten arbeid, arbeidsgiver eller arbeidssted i og med flyttingen?

69
1 33 Ja → 117
2 18 Nei → 123
48 ikke fått spm.

[BESVARES MED JA SELV OM BARE EN AV DELENE ER SKIFTET.]

117. Hva slags virksomhet arbeider De ved nå?
(Spm. stilt bare til de som har skiftet arbeid, o.s.v.)
Virksomhetens art: Primær: 2%, Industri m.v.: 10%, Bygg og anl.: 3%, Service: 29%

70-71 [ ][ ] Næringskode
56% ikke fått spm.

118. Hva er Deres hovedyrke?

Hovedyrke: Tekn.,hum.,adm.,kontor: 22%, Handel: 3%, Primær: 4%, Transport: 3%, Industri m.v.: 10%, Service: 4%

72-73 [ ][ ] Yrkeskode
56% ikke fått spm.

119. Er De i Deres hovedyrke ansatt, selvstendig uten leid hjelp eller selvstendig med leid hjelp? (Familiemedlemmer uten fast avtalt lønn grupperes som ansatt)

74
1 42 Ansatt → 120
2 1 Selvstendig uten leid hjelp → 122
3 1 Selvstendig med leid hjelp → 122
56 ikke fått spm.

(GÅ TIL 123 DERSOM DET ER SVART FAMILIEMEDLEM (KODE 2) PÅ SPM. 114)

120. (VIS KORT NR. 19)
På hvilken måte skaffet De Dem det arbeidet De har i dag?

75
1 3 Gjennom offentlig arbeidsformidling
2 18 Svarte på annonse/oppslag
3 1 Egen annonse
4 11 Tok direkte kontakt med arbeidsgiveren
5 4 Arbeidsgiveren tok direkte kontakt med Dem
6 3 Gjennom familie, venner
7 1 På annen måte (spesifisér):
58 ikke fått spm.

[SPM. 121 STILLES IKKE DERSOM DET ER SVART "NEI" PÅ SPM. 115]

121. Hvis De sammenlikner Deres arbeidsforhold nå med arbeidsforholdene før De flyttet, vil De si at forholdene nå er bedre, dårligere eller omtrent de samme når det gjelder:

Korttype 050. Kol. 9-11

	1 Bedre	2 Samme	3 Dårligere	9 Vet ikke	
Ansettelsesvilkår (f.eks. oppsigelsestid, fast ansettelse kontra engasjement, åremålsansettelse, midlertidig ansettelse etc.)	10	17	2	1	12
Lønns- eller inntektsnivå	17	9	5	0	13
Muligheter for lønnsopprykk	12	14	3	2	14
Muligheter for stillingsopprykk (forfremmelse, avansement)	8	17	4	2	15

(forts.)

	1 Bedre	2 Samme	3 Dårligere	9 Vet ikke	
Muligheter for videreutdanning (opplæring, kurser etc.)	11	14	5	2	16
Arbeidstid (lengde, skiftarbeid, fast arbeidstid etc.)	11	15	5	0	17
Arbeidssituasjon (arbeid ute/inne, tempo, tyngde, arbeidstemperatur, forurensninger, helserisiko etc.)	11	15	5	1	18
Miljøet på arbeidsplassen (kontakt med arbeidskamerater, overordnede, underordnede, foreningsliv etc.)	12	15	4	1	19
Arbeidsreise (om reisen er lettere eller vanskeligere å gjennomføre, bruk av tid og penger på reisen)	11	10	10	0	20
Trygghet på arbeidsplassen (bedre eller dårliger muligheter til å kunne bli i arbeidet så lenge De ønsker)	9	18	2	1	21

(GÅ TIL SPM. 123)

69 pst. ikke yrkesaktiv før og/eller etter flytting, eller ikke skiftet arbeid m.v.

122. Hvis De vurderer dagens arbeid med tanke på framtida, vil De si at det er tryggere, mindre trygt eller omtrent like trygt som det arbeidet De hadde før flyttingen?

22
1 0,1 Tryggere
2 0,4 Omtrent like trygt
3 0,2 Mindre trygt
99 % ikke fått spm.

123. Ligger arbeidsplassen i samme kommune som den De bor i, eller ligger den i en annen kommune?

23
1 43 Ligger i denne kommune
2 18 Ligger i en annen kommune
(DERSOM IO FR I TVIL, FÅ OPPGITT STEDSNAVNET: _____)
38 ikke fått spm.

(VIS KORT NR. 20)

124. Hvor lang tid bruker De vanligvis fra boligen til arbeidsplassen én vei? (Regn tiden fra De drar hjemmefra til De begynner arbeidet, og regn med all ventetid og tidstap p.g.a. dårlig korrespondanse o.l. (DERSOM REISETIDEN VARIERER MED ÅRSTIDEN ELLER MED FRAMKOMSTMIDDEL, REGNES DET MEST BRUKTE FRAMKOMSTMIDDEL OG VANLIGSTE REISETID I SOMMERHALVÅRET)

24
0 7 Bor på arbeidsstedet → 126
1 19 10 min. eller mindre → 125
2 15 Ca. ett kvarter (11-22 min.) → 125
3 10 Ca. en halv time (23-37 min.) → 125
4 4 Ca. tre kvarter (38-52 min.) → 125
5 3 Ca. en time (53-77 min.) → 125
6 1 Ca. halvannen time → 125
7 1 Ca. to timer eller mer → 125
8 2 Varierende frammøtested → 125
38 ikke fått spm.

125. Hvor ofte tilbakelegger De vanligvis strekningen fra bolig til arbeidsplass?

25
1 51 Hver arbeidsdag
2 2 To-fire ganger pr. uke
3 1 En gang pr. uke
4 0 Sjeldnere
5 1 Varierende
45 ikke fått spm.

126. Vil De si at det arbeidet De har i dag er tilfredsstillende med hensyn til Deres ønsker for framtida? (26)
1 40 Ja
2 17 Nei
9 4 Vet ikke
38 ikke fått spm.

127. Har De noe inntektsgivende arbeid ved siden av det De har oppgitt som hovedyrke? (27)
1 5 Ja → 129
2 57 Nei → 137
38% ikke fått spm.

128. Har De noe inntektsgivende arbeid ved siden av husarbeidet? (28)
1 4 Ja → 129
2 19 Nei → 137
77% ikke fått spm.

129. Hva slags virksomhet er dette?

Virksomhetens art: 0,6% primær, 0,9% industri m.v., 0,1% bygg og anl., 6,6% service (29-30) Næringskode
92% ikke fått spm. → 137

130. Hva slags skole går De på?

Skoleslag: Ungdomssk.nivå 0,8%, Gymnasnivå I-III 2,2%, Univ.nivå 4,4% (31-32) For Byrået
92% ikke fått spm. → 137

131. Hvor mange uker har De vært uten arbeid etter flyttingen? (33)
1 0,3 1 - 4 uker
2 0,2 5 - 8 uker
3 0,2 9 - 16 uker
4 0,6 17 uker eller lenger
98,8% ikke fått spm.

132. Har De hatt inntektsgivende arbeid etter flyttingen? (34)
1 0,8 Ja → 133
2 0,5 Nei → 137

133. Hva slags virksomhet arbeidet De ved sist?

Virksomhetens art: 0,0% primær, 0,1% industri, 0,1% bygg og anlegg, 0,6% service (35-36) Næringskode
99% ikke fått spm.

134. Hva var Deres yrke?

(37-38) Yrkeskode

135. På hvilken måte kom De i forbindelse med denne arbeidsplassen? (39)
[DERSOM FLERE MÅTER ÅNGIS, KRYSSES BARE AV FOR DEN SOM HADDE STØRST BETYDNING]
1 0 Gjennom offentlig arbeidsformidling
2 0,3 Svarte på annonse/oppslag
3 0,3 Egen annonse
4 0,0 Tok direkte kontakt med arbeidsgiveren
5 0,1 Arbeidsgiveren tok direkte kontakt med Dem
6 0,1 Gjennom familie, venner
7 0,1 Annet (spesifiser):
99,2 ikke fått spm.

(VIS KORT NR. 21)

136. Hva er grunnen til at De nå er uten arbeid? (40)
Dersom det er flere grunner, nevn den viktigste.
1 0 Driftsinnskrenkning, rasjonalisering, arbeidsstans p.g.a. tekniske forhold eller værforhold
2 0,4 Mangel på høvelig arbeidstilbud på stedet
3 0,0 Egen sykdom eller skade
4 0,1 Venter på at søknader på nytt arbeid skal avgjøres, f.eks. etter avsluttet skolegang
5 0,2 Andre forhold (spesifisér):
99% ikke fått spm.

137. Er det De selv eller andre som normalt har den største inntekten i husholdningen i dag? (41)
1 57 IO selv → 144
2 43 Andre → 138

(VIS KORT NR. 22)

138. Hva er viktigste gjøremål eller viktigste kilde til livsopphold for den som har størst inntekt i husholdningen? (42)
1 39 Inntektsgivende arbeid (medregnet arbeid i egen bedrift) → 139
2 0 Vernepliktig → 144
3 1 Skolearbeid, studier → 144
4 2 Pensjonist, trygdet (ikke arbeidsledighetstrygd) → 144
5 0 Arbeidsledig, arbeidssøkende → 139
6 0 Annet (spesifisér): → 144
58% ikke fått spm.

139. Hva slags virksomhet arbeider han/hun ved?

Virksomhetens art: 1,9% primær, 11% industri, 4% bygg og anlegg, 2,2% service (43-44) Næringskode
60% ikke fått spm.

140. Hva slags yrke har han/hun?

Hovedyrke: 16% tekn., hum., adm., kontor, 3% handel, 2% primær, 4% transp., 12% industri m.v., 2% service (45-46) Yrkeskode
60% ikke fått spm.

141. Er han/hun ansatt, selvstendig uten leid hjelp eller selvstendig med leid hjelp? (47)
1 36 Ansatt
2 2 Selvstendig uten leid hjelp
3 1 Selvstendig med leid hjelp
61 ikke fått spm.

142. Har han/hun noe arbeid ved siden av det De har oppgitt som hovedyrke? (48)
1 3 Ja → 143
2 36 Nei → 144

143. Hva slags virksomhet er dette?

Virksomhetens art: 0,4% primær, 0,1% industri, 0,1% bygg og anl., 1,9% service (49-50) Næringskode
97% ikke fått spm.

ØKONOMISKE FORHOLD F Ø R FLYTTINGEN

144. Hvor stor var normalt Deres disponible inntekt pr. måned det siste året før flyttingen? Denne omfatter alle former for inntekt fratrukket direkte skatter. Som inntekt regnes f.eks. lønn, nettonæringsinntekt, alle former for naturalinntekt, mottatte renter og aksjeutbytte, trygder, pensjoner, utdanningsstipend, underholdsbidrag og annen stønad fra private. For uregelmessige inntekter, f.eks. ferieinntekter, skal det regnes et gjennomsnitt.

51-54 [ ][ ][ ][ ] Månedlig disponibel inntekt (OVERFØRES TIL SPM. 145 DERSOM IO VAR ALENE I HUSHOLDNINGEN, SPM. 21)

0000 [ ] Hadde ingen inntekt
0009 [ ] Vet ikke

145. Hvor stor var normalt husholdningens samlede disponible inntekt pr. måned det siste året før flyttingen? Ta også med eventuelle egne inntekter.

55-58 [ ][ ][ ][ ] Samlet månedlig disponibel husholdningsinntekt (OVERFØRES TIL SPØRSMÅL 149)

0000 [ ] Hadde ingen inntekt
0009 [ ] Vet ikke

DERSOM IO IKKE KAN GI SUMMEN DIREKTE, F.EKS. I NÆRMESTE 100 KR., SPESIFISERES DISPONIBEL INNTEKT FOR HVER PERSON OG SUMMERES AV INTERVJUER (OMTRENTLIGE TALL). SPØR IO OM SUMMEN SYNES TILNÆRMET RIKTIG. ETTER EVENTUELL JUSTERING FØRES BELØPET I SVARRUBRIKKEN FOR SPØRSMÅL 145.
MERK: VI ØNSKER ANSLAGSVISE GJENNOMSNITTSTALL PR. MÅNED.

Husholdningsmedlemmenes disponible inntekt
kr. _____
kr. _____
kr. _____

Felleshushold-ningsinntekter (f.eks. bostøtte, barnetrygd o.l.)
kr. _____

SUM kr. _____

146. Kan De anslå hvor store reiseutgifter husholdningen samlet hadde til skole- og arbeidsreiser pr. måned det siste året før flyttingen? Ta også med egne utgifter.

59-61 [ ][ ][ ] Samlede månedlige arbeidsreiseutgifter (OVERFØRES TIL SPØRSMÅL 149)

000 [ ] Ingen reiseutgifter
009 [ ] Vet ikke

147. Kan De anslå hvor mye De/husholdningen hadde i samlede boutgifter pr. måned. Ta med husleie, renter og avdrag på boliglån, brensel, elektrisk strøm og vedlikeholdsutgifter. For eneboliger også vann- og renovasjonsavgifter.

62-65 [ ][ ][ ][ ] Totale månedlige boutgifter. (OVERFØRES TIL SPØRSMÅL 149)

0000 [ ] Ingen boutgifter
0009 [ ] Vet ikke

148. Til intervjuer:
DERSOM DET ER SVART "VET IKKE" PÅ ETT ELLER FLERE AV SPØRSMÅLENE 145, 146 OG 147, GÅ TIL 150. ELLERS GÅ TIL 149.

149. Til intervjuer:
UTFØR REGNESTYKKET NEDENFOR. PLASSÉR SVARET DIREKTE I EN AV INNTEKTSGRUPPENE PÅ SPM. 150. MERK AV VED DEN GRUPPEN SOM PASSER BEST OG GÅ DERETTER TIL SPM. 151 UTEN Å STILLE 150.

Samlet disponibel husholdningsinntekt (OVERFØRT FRA SPØRSMÅL 145) kr. _____

Samlede reiseutgifter (OVERFØRT FRA SPØRSMÅL 146) kr. _____

Boutgifter (OVERFØRT FRA SPØRSMÅL 147) + kr. _____

÷ Sum fradrag = kr. _____ ÷ kr. _____

Til rådighet pr. måned når de ovenstående utgiftene var betalt = kr. _____

(VIS KORT NR. 23)

150. Et av beløpene vi er interessert i i denne undersøkelsen er det De/husholdningen hadde igjen pr. måned når boutgiftene og eventuelle utgifter til arbeidsreiser var trukket fra husholdningens disponible inntekt. Kan De si hvilken gruppe på kortet som passer best for dette beløpet for Deres husholdning i forrige bostedskommune?

MERK: VI ØNSKER ET ANSLAGSVIS GJENNOMSNITTSBELØP PR. MÅNED.

66-67

01	2	Under 250 kr.
02	2	250 - 499 kr.
03	5	500 - 749 kr.
04	7	750 - 999 kr.
05	22	1 000 - 1 499 kr.
06	18	1 500 - 1 999 kr.
07	12	2 000 - 2 499 kr.
08	8	2 500 - 2 999 kr.
09	4	3 000 - 3 499 kr.
10	3	3 500 - 3 999 kr.
11	3	4 000 - 4 999 kr.
12	2	5 000 kr. og over
13	10	Vet ikke
14	1	Nekter å oppgi

ØKONOMISKE FORHOLD E T T E R FLYTTINGEN

151. Hvor stor er normalt Deres disponible inntekt pr. måned i dag? Denne omfatter alle former for inntekt fratrukket direkte skatter. Som inntekt regnes f.eks. lønn, nettonæringsinntekt, alle former for naturalinntekt, mottatte renter og aksjeutbytte, trygder, pensjoner, utdanningsstipend, underholdsbidrag og annen stønad fra private. For uregelmessige inntekter, f.eks. ferieinntekter, skal det regnes et gjennomsnitt.

68-71 [ ][ ][ ][ ] Månedlig disponibel inntekt (OVERFØRES TIL SPØRSMÅL 152 DERSOM IO ER ALENE I HUSHOLDNINGEN, SPØRSMÅL 21)

0000 [ ] Har ingen inntekt
0009 [ ] Vet ikke

Korttype 060. Kol. 9-11

152. Hvor stor er normalt husholdningens samlede disponible inntekt pr. måned i dag? Ta også med eventuelle egne inntekter.

12-15 [ ][ ][ ][ ] Samlet månedlig disponibel husholdningsinntekt etter skatt (OVERFØRES TIL SPØRSMAL 156)

0000 [ ] Har ingen inntekt
0009 [ ] Vet ikke

DERSOM IO IKKE KAN GI SUMMEN DIREKTE, F.EKS. I NÆRMESTE 100 KR., SPESIFISERES DISPONIBEL INNTEKT FOR HVER PERSON OG SUMMERES AV INTERVJUER (OMTRENTLIGE TALL). SPØR IO OM SUMMEN SYNES TILNÆRMET RIKTIG. ETTER EVENTUELL JUSTERING FØRES BELØPET I SVARRUBRIKKEN FOR SPØRSMAL 152.

MERK: VI ØNSKER ANSLAGSVISE GJENNOMSNITTSTALL PR. MANED.

Husholdningsmedlemmenes disponible inntekt

kr. _____

kr. _____

kr. _____

Felleshushold-ningsinntekter (f.eks. bostøtte, barnetrygd o.l.)

kr. _____

SUM kr. _____

153. Kan De anslå hvor store reiseutgifter husholdningen samlet har til skole- og arbeidsreiser pr. måned? Ta også med egne utgifter.

16-18 [ ][ ][ ] Samlede månedlige arbeidsreiseutgifter (OVERFØRES TIL SPØRSMAL 156)

000 [ ] Ingen reiseutgifter
009 [ ] Vet ikke

154. Kan De anslå hvor mye De/husholdningen har i samlede boutgifter pr. måned. Ta med husleie, renter og avdrag på boliglån, brensel, elektrisk strøm og veldikeholds-utgifter. For eneboliger også vann- og renovasjonsavgifter.

19-22 [ ][ ][ ][ ] Totale månedlige boutgifter (OVERFØRES TIL SPØRSMAL 156)

0000 [ ] Ingen boutgifter
0009 [ ] Vet ikke

155. Til intervjuer:

DERSOM DET ER SVART "VET IKKE" PA ETT ELLER FLERE AV SPØRSMALENE 152, 153 OG 154, GA TIL 157. ELLERS GA TIL 156.

156. Til intervjuer:

UTFØR REGNESTYKKET NEDENFOR. PLASSÉR SVARET DIREKTE I EN AV INNTEKTSGRUPPENE PA SPM. 157. MERK AV VED DEN GRUPPEN SOM PASSER BEST OG GA DERETTER TIL SPM. 158 UTEN A STILLE 157.

Samlet disponibel husholdningsinntekt (OVERFØRT FRA SPØRSMAL 152) kr. _____

Samlede reiseutgifter (OVERFØRT FRA SPØRSMAL 153) kr. _____

Boutgifter (OVERFØRT FRA SPØRSMAL 154) + kr. _____

÷ Sum fradrag = kr. _____ ÷ kr. _____

Til rådighet pr. måned når de ovenstående utgiftene er betalt = kr. _____

(VIS KORT NR. 23)

157. Et av beløpene vi er interessert i i denne undersøkelsen er det De/husholdningen har igjen pr. måned når boutgiftene og eventuelle utgifter til arbeidsreiser er trukket fra husholdningens disponible inntekt. Kan De si hvilken gruppe på kortet som passer best for dette beløpet for Deres husholdning?

MERK: VI ØNSKER ET ANSLAGSVIS GJENNOMSNITTSBELØP PR. MANED.

	23-24	
01	2	Under 250 kr.
02	1	250 - 499 kr.
03	4	500 - 749 kr.
04	6	750 - 999 kr.
05	23	1 000 - 1 499 kr.
06	21	1 500 - 1 999 kr.
07	14	2 000 - 2 499 kr.
08	10	2 500 - 2 999 kr.
09	6	3 000 - 3 499 kr.
10	3	3 500 - 3 999 kr.
11	3	4 000 - 4 999 kr.
12	1	5 000 kr. og over
13	4	Vet ikke
14	1	Nekter å oppgi

158. Vi vil til slutt gjerne vite om det er forhold av betydning for Deres flytting eller for de forandringer som den har ført med seg som ikke har kommet godt nok fram under dette intervjuet?

	25	
1	86	Nei
2		Ja (spesifisér):

Arbeidsforhold: 2%

Bosted/miljø: 2%

Boligforhold: 2%

159. Til intervjuer:

BOR IO PA DEN ADRESSEN SOM IO-LISTEN ANGIR, ELLER BOR HAN/HUN PA EN ANNEN ADRESSE?

	26	
1		Bor på den adresse som IO-listen angir
2		Bor på annen adresse

V E D L E G G 1 B

UNDERGITT TAUSHETSPLIKT

Statistisk Sentralbyrå
Kontoret for intervjuundersøkelser
Oslo-Dep., Oslo 1
Tlf. 41 38 20, 41 36 60

Prosjektnr.	5	6	Kol. 1- 2
Utvalgsområdenr.			" 3- 5
IO nr.			" 6- 8
Korttype	0	1	" 9-10
		1	" 11

SPØRRESKJEMA MED SVARFORDELINGER

FLYTTEMOTIVUNDERSØKELSEN 1972

IKKE-FLYTTERE

IO's navn _____

Adresse _____

For Byrået — Fødselsdag,-mnd.,-år [ ][ ][ ][ ][ ][ ] — Personnummer [ ][ ][ ][ ][ ] Kol. 12-22

Intervjuet ble foretatt: Dato _____/_____ 1972

Intervjutid fra kl. _____ til kl. _____, i alt antall minutter: [ ][ ][ ] Kol. 23-25

I alt ble IO oppsøkt antall ganger: [ ] Kol. 26

Intervjuer nr. _____ Intervjuerens navn _____

RA - 8034

ORIENTERING

I denne undersøkelsen vil vi samle inn noen opplysninger om det stedet De bor på, om Deres arbeids- og boligforhold, og om hvordan De selv vurderer Deres/husholdningens leveforhold her på stedet.
Dersom De noen gang har flyttet, vil vi gjerne vite litt om dette.
Vi vil innledningsvis stille noen få spørsmål om tiden fram til De fylte 16 år.

IO's OPPVEKST (INNTIL FYLTE 16 ÅR)

1. Hvor bodde De det meste av tiden før De fylte 16 år?

Sted _____

Kommune _____

For Byrået [ ][ ][ ][ ] 27-30

(VIS KORT NR. 1)

2. Hva slags sted var dette bostedet da De vokste opp der?

	31	
1	52	Spredtbygd
2	20	Mindre tettsted (200-2 000 innb.)
3	12	Liten by (2 000-20 000 innb.)
4	7	Større by (20 000-100 000 innb.)
5	9	Stor by (over 100 000 innb.) med forsteder
9		Vet ikke

3. Hvor mange steder hadde De bodd på før De fylte 16 år?

[DERSOM IO HAR BODD FLERE GANGER PÅ SAMME BOSTED, TELLES HVER GANG SOM ETT BOSTED. FERIEOPPHOLD O.L. REGNES IKKE MED]

	32	
1	68	Bare ett sted
2	18	To steder
3	7	Tre steder
4	4	Fire eller flere steder

4. Hvilket yrke hadde Deres hovedforsørger under mesteparten av Deres oppvekstid?

Yrke *Tekn., hum., adm., kontor: 12%, Handel: 5%*
Primær: 39%, Industri m.v.: 32%, Service: 3%
Uoppgitt: 1%

[ ][ ] 33-34 Yrkeskode

5. Hadde Deres hovedforsørger noen utdanning utover vanlig folkeskole?

	35	
1	34	Ja
2	65	Nei

BOSTEDER ETTER FYLTE 16 ÅR

Vi ønsker et par opplysninger om Deres bosteder etter at De fylte 16 år.

6. Har De bodd andre steder enn her De bor i dag etter at De fylte 16 år?

	36		
1	68	Ja	→ 7
2	32	Nei	→ 21

7. Kan vi få vite hvor mange bosteder De i alt har hatt etter at De fylte 16 år?

[DERSOM IO HAR BODD FLERE GANGER PÅ SAMME BOSTED, REGNES HVER GANG SOM ETT BOSTED. FERIEOPPHOLD, VERNEPLIKTTJENESTE O.L. REGNES IKKE MED]

	37	
1	14	To bosteder
2	19	Tre bosteder
3	14	Fire bosteder
4	14	Fem eller seks bosteder
5	5	Sju til ni bosteder
6	2	Ti eller flere bosteder

(VIS KORT NR. 1)

8. Hva slags sted er nåværende bosted?

	38	
1	19	Spredtbygd
2	19	Mindre tettsted (200-2 000 innb.)
3	10	Liten by (2 000-20 000 innb.)
4	7	Større by (20 000-100 000 innb.)
5	13	Stor by (over 100 000 innb.) med forsteder
9		Vet ikke

De resterende 32% fordeles i spm. 21

9. Når flyttet De hit? Oppgi årstallet.

19 [ ][ ] 39-40 Årstall

10. Hvor bodde De før De flyttet til Deres nåværende bosted?

Sted _____

Kommune _____

For Byrået [ ][ ][ ][ ] 41-44

(VIS KORT NR. 1)

11. Hva slags sted var Deres forrige bosted?
(Slik det var da De bodde der)

	45	
1	20	Spredtbygd
2	16	Mindre tettsted (200-2 000 innb.)
3	11	Liten by (2 000-20 000 innb.)
4	7	Større by (20 000-100 000 innb.)
5	13	Stor by (over 100 000 innb.) med forsteder
9		Vet ikke

32% bodd bare på ett sted

12. Når flyttet De til Deres forrige bosted? Oppgi årstallet

19 [ ][ ] 46-47 Årstall
[ ] Født på stedet

13. DERSOM DET ER SVART "TO BOSTEDER" PÅ SPØRSMÅL 7: → 22
ELLERS: → 14

14. Hvor hadde De Deres tredje siste bosted?

Sted _____

Kommune _____

For Byrået [ ][ ][ ][ ] 48-51

[VIS KORT NR. 1]

15. Hva slags sted var Deres tredje siste bosted?
(Slik det var da De bodde der)

52

1	11	Spredtbygd
2	9	Mindre tettsted (200-2 000 innb.)
3	7	Liten by (2 000-20 000 innb.)
4	4	Større by (20 000-100 000 innb.)
5	10	Stor by (over 100 000 innb.) med forsteder
9		Vet ikke

16. Når flyttet De dit? Oppgi årstallet

53-54

19		Årstall
		Født på stedet

17. DERSOM DET ER SVART "TRE BOSTEDER" PÅ SPØRSMÅL 7: → 22
ELLERS: → 18

18. Hvor hadde De Deres fjerde siste bosted?

Sted _____

Kommune _____

For Byrået 55-58

[VIS KORT NR. 1]

19. Hva slags sted var Deres fjerde siste bosted?
(Slik det var da De bodde der)

59

1	8	Spredtbygd
2	7	Mindre tettsted (200-2 000 innb.)
3	5	Liten by (2 000-20 000 innb.)
4	3	Større by (20 000-100 000 innb.)
5	5	Stor by (over 100 000 innb.) med forsteder
9		Vet ikke

20. Når flyttet De dit? Oppgi årstallet

60-61

19		Årstall	→ 22
		Født på stedet	→ 22

[VIS KORT NR. 1]

21. Hva slags sted er Deres nåværende bosted?

62

1	14	Spredtbygd
2	7	Mindre tettsted (200-2 000 innb.)
3	4	Liten by (2 000-20 000 innb.)
4	3	Større by (20 000-100 000 innb.)
5	4	Stor by (over 100 000 innb.) med forsteder
9		Vet ikke

+ Svarene på spm. 8

22. Hvilket sted føler De Dem alt i alt sterkest knyttet til?

63

1	77	Nåværende bosted
2	18	Annet sted:
3	3	Føler ingen sterk tilknytning til noe sted
9	0	Vet ikke

Sted _____

Kommune _____

For Byrået 64-67

HUSHOLDNINGEN

Vi vil nå stille noen spørsmål om den husholdningen De tilhører i dag.

23. Først vil vi gjerne vite om De selv er gift, tidligere gift eller ugift.

68

1	73	Gift
2	10	Tidligere gift
3	18	Ugift

24. Hvor mange personer er det i den husholdningen De tilhører i dag?
(TIL HUSHOLDNINGEN REGNES VANLIGVIS DE PERSONER SOM BOR I SAMME LEILIGHET OG VANLIGVIS SPISER SAMMEN)

69

1	11	Bare IO	→ 26
2	24	to personer	→ 25
3	20	tre personer	→ 25
4	24	fire personer	→ 25
5	13	fem personer	→ 25
6	4	seks personer	→ 25
7	2	syv personer	→ 25
8	1	åtte personer	→ 25
9	0	ni eller flere personer	→ 25

25. Kan vi få vite de forskjellige husholdningsmedlemmenes slektskapsforhold til Dem?
(FOR EGNE HJEMMEBOENDE BARN: SPØR OGSÅ OM ALDER. FØR OPP I RUTENE TALLET PÅ BARN SOM FALLER I HVER ALDERSGRUPPE. Prosentandel som har svart "ja".

IO's far	9	70
IO's mor	12	71
Ektefelle	72	72
Ektefelles far (svigerfar)	1	73
Ektefelles mor (svigermor)	1	74
~~Tallet på~~ egne, hjemmeboende barn 16 år og over	24	75
~~Tallet på~~ egne, hjemmeboende barn 7-15 år	29	76
~~Tallet på~~ egne, hjemmeboende barn 3-6 år	17	77
~~Tallet på~~ egne hjemmeboende barn 0-2 år	11	78
~~Tallet på IO's~~ hjemmeboende søsken	8	79
Andre (antall)	5	80

FRAMTIDIG FLYTTING

Korttype 021. Kol. 9-11

26. Alt tatt i betraktning, vil De i dag si at De er tilfreds med å bo her på stedet, eller ville De egentlig bodd på et annet sted?

12

1	81	Tilfreds med å bo her på stedet
2	8	Både og
3	10	Ville egentlig bodd på et annet sted
9	1	Vet ikke

27. Tror De at De kommer til å flytte fra dette stedet?

13

1	12	Ja, helt sikkert	→ 29
2	11	Ja, antakelig	→ 29
3	11	Vet ikke	→ 32
4	26	Nei, antakelig ikke	→ 28
5	41	Nei, helt sikkert ikke	→ 28

28. Hva er det særlig som gjør at De regner med å bli boende på dette stedet?
Dersom det er flere grunner, oppgi den viktigste.

16% Følelsesbånd, 16% Investeringer,
12% Godt arbeid, 8% Tilfreds, uspesifisert,
33% har ikke fått spm. fordi de skal flytte videre.

14-15 For Byrået [ ][ ]

→ 32

29. Hvorfor regner De med å flytte igjen?
Dersom det er flere grunner, oppgi den viktigste.

9% boligforhold, 4% arbeidsforhold,
4% bostedsmiljøforhold,
78% ikke fått spm.

16-17 For Byrået [ ][ ]

30. Hvor lenge tror De at De blir boende her på stedet før De flytter?

18
1 [7] 0 - 1 år → 31
2 [6] 2 - 4 år → 31
3 [3] 5 år eller mer → 32
9 [7] Vet ikke → 32

78% ikke fått spm.

31. Har De faste planer om å flytte herfra?

19
1 [9] Ja
2 [3] Nei

88% ikke fått spm.

BOLIG OG BOSTED

Vi vil nå stille noen spørsmål om boligforholdene og om bostedet Deres.

Til intervjuer:

32. HVILKEN HUSTYPE BOR IO I?

MERK AV HUSTYPE DIREKTE. I TVILSTILFELLE, RÅDFØR DEM MED IO.

[SVARMULIGHET 7 "KOMBINERT BOLIG- OG FORRETNINGSBYGG" KRYSSES AV BARE DERSOM INGEN AV SVARMULIGHETENE 1-6 PASSER]

20
1 [17] Våningshus på gårdsbruk
2 [42] Frittliggende enebolig
3 [9] Kjedehus, rekkehus inkl. vertikalt delt tomannsbolig
4 [14] To- til firemannsbolig, horisontalt delt
5 [3] Hus med 5-10 leiligheter (ikke rekke- eller kjedehus)
6 [11] Hus med 11 eller flere leiligheter
7 [2] Kombinert bolig- og forretningsbygg
8 [1] Annen hustype (spesifiser):

33. Hvordan skaffet De/husholdningen den boligen De/dere har i dag?

[HVIS IO NEVNER FLERE SVARMULIGHETER, KRYSS AV BARE VED DEN VIKTIGSTE]

21
1 [35] Ved å bygge selv
2 [7] Gjennom medlemskap i boligbyggelag
3 [4] Gjennom eiendomsmegler eller advokat
4 [8] Gjennom arbeidsgiver/arbeid
5 [24] Gjennom slektninger
6 [11] Gjennom kjente
7 [5] Gjennom annonsering eller svar på annonse
8 [5] På annen måte:

34. Hvor mange rom disponerer De/husholdningen i boligen?

[REGN IKKE MED KJØKKEN, BAD, GANG, KOTT, KJELLER, LOFT O.L.]

22
1 [6] Ett rom
2 [12] To rom
3 [22] Tre rom
4 [29] Fire rom
5 [16] Fem rom
6 [10] Seks rom
7 [4] Sju rom
8 [3] Åtte eller flere rom

[VIS KORT NR. 17]

35. Hva slags eiendoms- eller leieforhold har husholdningen til boligen?

23
1 [0] Bor på internat
2 [3] Har tjenestebolig
3 [1] Bor på framleie
4 [17] Vanlig leieforhold uten innskudd
5 [8] Andelseier i borettslag eller aksjeeier i boligselskap
6 [5] Vanlig leieforhold med innskudd
7 [3] Selveierleilighet
8 [60] Eier av huset
9 [2] Annet eie- eller leieforhold (spesifiser):

36. Finnes noe av det følgende i boligen?

[LES SVARMULIGHETENE]

001 [ ] Innlagt vann
002 [ ] Vannklosett
004 [ ] Varmtvannsanlegg
008 [ ] Bad eller dusj
016 [ ] Oppvarming med elektrisitet eller flytende brensel, event. sentralfyring
100 [ ] Kjøleskap
200 [ ] Vaskemaskin, vaskeri

24-26 For Byrået [ ][ ][ ]

66% har alt,
72% har de 5 første elementene

37. Blir De i noen særlig grad sjenert av støy i boligen? (27)
1 12 Ja
2 88 Nei

38. Må De/dere ta særlige hensyn for ikke å forstyrre naboene? (28)
1 10 Ja
2 90 Nei

39. Hva synes De alt i alt om de boligforholdene som De/husholdningen har? (29)
1 40 Svært gode
2 43 Gode
3 14 Både og
4 3 Dårlige
5 1 Svært dårlige

40. Hvor lang tid tar det til vanlig å komme til nærmeste kolonialforretning? (30)
1 31 0-3 minutter
2 33 Ca. 5 min. (4-7 min.)
3 18 Ca. 10 min. (8-12 min.)
4 9 Ca. 15 min. (13-17 min.)
5 4 Ca. 20 min. (18-24 min.)
6 4 Ca. ½ time
7 1 Ca. 3 kvarter
8 1 Ca. 1 time eller over

41. Hvor lang tid tar det til vanlig å komme til nærmeste barneskole? (31)
1 9 0-3 minutter
2 21 Ca. 5 min. (4-7 min.)
3 26 Ca. 10 min. (8-12 min.)
4 20 Ca. 15 min. (13-17 min.)
5 11 Ca. 20 min. (18-24 min.)
6 10 Ca. ½ time
7 2 Ca. 3 kvarter
8 1 Ca. 1 time eller over

42. Hvor lang tid tar det til vanlig å komme til kommunesenteret? (32)
[DERSOM DET ER FLERE SENTRA, VELGES DET NÆRMESTE. MED KOMMUNESENTER MENES HER ET STED I KOMMUNEN HVOR LIKNINGSKONTORET, TRYGDEKONTORET, FORMANNSKAPSKONTORET ELLER ANDRE KOMMUNALE KONTOR LIGGER]
1 1 0-3 minutter
2 8 Ca. 5 min. (4-7 min.)
3 17 Ca. 10 min. (8-12 min.)
4 19 Ca. 15 min. (13-17 min.)
5 19 Ca. 20 min. (18-24 min.)
6 21 Ca. ½ time
7 6 Ca. 3 kvarter
8 8 Ca. 1 time eller over

43. Hva synes De alt i alt om kommunikasjonsforholdene her på stedet, er de dårlige, ganske bra eller gode? (33)
1 18 Dårlige
2 40 Ganske bra
3 42 Gode
9 1 Vet ikke

44. Har De noen gang deltatt i lags- eller foreningsmøter det siste året? (34)
1 42 Ja ⟶ 45
2 58 Nei ⟶ 46

45. Hvor ofte har De deltatt i lags- eller foreningsmøter det siste året? (35)
[LES SVARMULIGHETENE OVENFRA TIL DET SOM PASSER BLIR NEVNT]
1 3 Minst 2 ganger pr. uke
2 8 Minst 1 gang pr. uke
3 9 Minst 1 gang hver 14. dag
4 11 Minst 1 gang pr. måned
5 8 Minst 4 ganger pr. år
6 3 Sjeldnere

46. Synes De dette stedet er så godt å bo på at De ville råde andre til å flytte hit? (36)
1 70 Ja
2 17 Nei
3 12 Vet ikke

ARBEIDSFORHOLD

I noen spørsmål framover skal vi snakke litt om Deres arbeidsforhold.

(VIS KORT NR. 18)

47. Hva er Deres viktigste gjøremål eller viktigste kilde til livsopphold i dag? (37)
1 53 Inntektsgivende arbeid (medregnet arbeid i egen bedrift) ⟶ 48
2 2 Arbeid som familiemedlem uten fast avtalt lønn i familiebedrift (f.eks. gårdsarbeid utført av gårdbrukers hustru) ⟶ 48
3 1 Vernepliktig ⟶ 68
4 24 Husarbeid for egen familie ⟶ 61
5 5 Skolearbeid, studier ⟶ 63
6 13 Pensjonist, trygdet (ikke arbeidsledighetstrygd) ⟶ 68
7 2 Hjemmeværende ⟶ 68
8 1 Arbeidsledig, arbeidssøkende ⟶ 64

48. Hva slags virksomhet arbeider De ved?

Virksomhetens art: Primær 8%, Industri m.v. 15%, Bygg og anlegg 6%, Service 27% (38-39) Næringskode
44% har ikke fått spm.

49. Hva er Deres hovedyrke?

Hovedyrke: Tekn., adm., hum., kontor: 16%, Handel: 5%, Primær: 7%, Industri m.v.: 18%, Transport: 5%, Service: 4% (40-41) Yrkeskode
44% har ikke fått spm.

50. Er De i Deres hovedyrke ansatt, selvstendig uten leid hjelp eller selvstendig med leid hjelp? (Familiemedlemmer uten fast avtalt lønn grupperes som ansatt) (42)
1 46 Ansatt ⟶ 51
2 7 Selvstendig uten leid hjelp ⟶ 52
3 3 Selvstendig med leid hjelp ⟶ 52
44% har ikke fått spm.

(GA TIL 52 DERSOM DET ER SVART FAMILIEMEDLEM (KODE 2) PÅ SPM. 47)

(VIS KORT NR. 19)

51. På hvilken måte skaffet De Dem det arbeidet De har i dag?

43

1	2	Gjennom offentlig arbeidsformidling
2	13	Svarte på annonse/oppslag
3	0	Egen annonse
4	14	Tok direkte kontakt med arbeidsgiveren
5	8	Arbeidsgiveren tok direkte kontakt med Dem
6	6	Gjennom familie, venner
7	1	På annen måte (spesifiser):

54% ikke fått spm.

52. Ligger Deres arbeidsplass i den kommunen som De bor i, eller ligger den i en annen kommune?

44

1	45	Ligger i bostedskommunen
2	10	Ligger i en annen kommune (DERSOM IO ER I TVIL, FÅ OPPGITT STEDSNAVNET:

44% ikke fått spm.

(VIS KORT NR. 20)

53. Hvor lang tid bruker De vanligvis fra boligen til arbeidsplassen én vei? (Regn tiden fra De drar hjemmefra til De begynner arbeidet, og regn med all ventetid og tidstap p.g.a. dårlig korrespondanse o.l.) (DERSOM REISETIDEN VARIERER MED ÅRSTIDEN ELLER MED FRAMKOMSTMIDDEL, REGNES DET MEST BRUKTE FRAMKOMSTMIDDEL OG VANLIGSTE REISETID I SOMMERHALVARET)

45

0	10	Bor på arbeidsstedet	→ 55
1	14	10 min. eller mindre	→ 54
2	12	Ca. ett kvarter (11-22 min.)	→ 54
3	10	Ca. en halv time (23-37 min.)	→ 54
4	3	Ca. tre kvarter (38-52 min.)	→ 54
5	2	Ca. en time (53-77 min.)	→ 54
6	1	Ca. halvannen time	→ 54
7	1	Ca. to timer eller mer	→ 54
8	3	Varierende frammøtested	→ 54

45% ikke fått spm.

54. Hvor ofte tilbakelegger De vanligvis strekningen fra bolig til arbeidsplass?

46

1	42	Hver arbeidsdag
2	2	To-fire ganger pr. uke
3	1	En gang pr. uke
4	0	Sjeldnere
5	1	Varierende

54% ikke fått spm.

55. Vil De si at det arbeidet De har i dag er tilfredsstillende med hensyn til Deres ønsker for framtida?

47

1	42	Ja
2	10	Nei
9	3	Vet ikke

44% ikke fått spm.

56. Er det noen periode de to siste årene at De har vært helt eller delvis uten arbeid?

48

1	6	Ja	→ 57
2	50	Nei	→ 60

44% ikke fått spm.

57. Ønsket De arbeid/mer arbeid i denne tiden?

49

1	3	Ja	→ 58
2	2	Nei	→ 60

95% ikke fått spm.

(VIS KORT NR. 21)

58. Hva var grunnen til at De ikke hadde nok arbeid/mer arbeid i denne tiden?

Dersom det er flere grunner, nevn den viktigste.

50

1	0,7	Driftsinnskrenkninger, rasjonalisering, arbeidsstans p.g.a. tekniske forhold eller værforhold
2	1,3	Mangel på høvelig arbeidstilbud på stedet
3	0,5	Egen sykdom eller skade
4	0,3	Ventet (f.eks. etter avsluttet skolegang) på at søknader skulle avgjøres og jobben kunne overtas
5	0,2	Andre forhold (spesifiser):

97% ikke fått spm.

59. Hvor lang tid til sammen har De hatt for lite arbeid/ har De vært uten arbeid i løpet av de to siste årene?

51

1	0,4	1 - 4 uker
2	0,5	5 - 8 uker
3	0,3	9 -16 uker
4	1,9	17 uker eller lenger

97% ikke fått spm.

60. Har De noe inntektsgivende arbeid ved siden av det De har oppgitt som hovedyrke?

52

1	8	Ja	→ 62
2	48	Nei	→ 68

44% ikke fått spm.

61. Har De noe inntektsgivende arbeid ved siden av husarbeidet?

53

1	7	Ja	→ 62
2	17	Nei	→ 68

76% ikke fått spm.

62. Hva slags virksomhet er dette?

Virksomhetens art: Primær: 2,2%, Industri: 1,5%, Bygg og anlegg: 0,9%, Service: 10,1%

54-55 [ ] Næringskode

86% ikke fått spm. → 68

63. Hva slags skole går De på?

Skoleslag: Ungdomsskolenivå: 0,9%, Gymnasnivå I-III: 2,4% Univ.- og høgskolenivå I-III: 1,7%

56-57 [ ] For Byrået

95% ikke fått spm. → 68

64. Hva slags virksomhet hadde De arbeid ved før De ble arbeidsledig?

Virksomhetens art: Bare 9 svar avgitt på spm.

58-59 [ ] Næringskode

65. Hva var Deres yrke?

Bare 9 svar avgitt på spm.

60-61 [ ] Yrkeskode

(VIS KORT NR. 21)

66. Hva er grunnen til at De er uten arbeid?

(Hvis det er flere enn en grunn, nevn den viktigste)

62

1 0,1 Driftsinnskrenkninger, rasjonalisering, arbeidsstans p.g.a. tekniske forhold eller værforhold

2 0,2 Mangel på høvelig arbeidstilbud på stedet

3 0,1 Egen sykdom eller skade

4 0,2 Ventet (f.eks. etter avsluttet skolegang) på at søknader skulle avgjøres og jobben kunne overtas

5 0,2 Andre forhold (spesifiser):

99,3 ikke fått spm.

67. Hvor mange uker til sammen var De uten arbeid i løpet av de to siste årene?

63

1 0,1 1 - 4 uker

2 0,2 5 - 8 uker

3 – 9 -16 uker

4 0,4 17 uker eller lenger

99,3% ikke fått spm.

68. Er det De selv eller andre som normalt har den største inntekten i husholdningen?

64

1 54 IO selv → 75

2 46 Andre → 69

(VIS KORT NR. 22)

69. Hva er viktigste gjøremål eller viktigste kilde til livsopphold for den som har størst inntekt i husholdningen?

65

1 40 Inntektsgivende arbeid (medregnet arbeid i egen bedrift) → 70

2 0 Vernepliktig → 75

3 – Skolearbeid,studier → 75

4 5 Pensjonist, trygdet (ikke arbeidsledighetstrygd) → 75

5 0 Arbeidsledig, arbeidssøkende → 70

6 Annet (spesifiser):

54% ikke fått spm.

→ 75

70. Hva slags virksomhet arbeider han/hun ved?

Virksomhetens art: Primær: 5%, Sekundær: 11%, Bygg og anlegg: 6%, Service: 18%

66-67 Næringskode

60% ikke fått spm.

71. Hva slags yrke har han/hun?

Hovedyrke: Tekn., hum., adm., kontor: 11%, Handel: 3%, Primær: 5%, Transport: 4%, Industri m.v.: 15% Service: 1%

68-69 Yrkeskode

60% ikke fått spm.

72. Er han/hun ansatt, selvstendig uten leid hjelp eller selvstendig med leid hjelp?

70

1 31 Ansatt

2 5 Selvstendig uten leid hjelp

3 4 Selvstendig med leid hjelp

60% ikke fått spm.

73. Har han/hun noe arbeid ved siden av det De har oppgitt som hovedyrke?

71

1 5 Ja → 74

2 35 Nei → 75

60% ikke fått spm.

74. Hva slags virksomhet er dette?

Virksomhetens art: Primær: 1,9%, Industri m.v.: 0,3%, Bygg og anl.: 0,5%, Service: 2,3%

72-73 Næringskode

95% ikke fått spm.

UTDANNING

Vi vil nå stille noen spørsmål om utdanning og utdanningsplaner.

75. Hvilken allmenndanning har De fullført?

(MERK AV FOR HØYESTE UTDANNING IO HAR FULLFØRT)

74

1 48 Folkeskole

2 16 Framhaldsskole eller fortsettelsesskole

3 6 9-årig grunnskole (eventuelt med 10. frivillig år)

4 7 Folkehøgskole, ungdoms- eller fylkesskole

5 15 Real- eller middelskole

6 8 Artium eller økonomisk gymnas

76. Har De fullført noen annen utdanning?

75

1 48 Ja → 77

2 51 Nei → 78

77. Hvor lang tid varte denne utdanning i alt? Angi nærmeste hele år.

76-77 Antall år

1 år 24 %
2 10 %
3 5 %
4 5 %
5 2 %
6 + 2 %

78. Har De faste planer om videre utdanning?

78

1 10 Ja → 79

2 90 Nei → 80

79. Hva slags endelig eksamen tar De sikte på?

(NOTER KURSTYPE, LINJE ELLER FAGOMRÅDE OG EVENTUELT SKOLENS NAVN)

Ungdomsskolenivå 2,3%, Gymnasnivå I-III 3,4%

Univ.- og høgskolenivå I-III 3,5%

90% ikke fått spm.

79-80 For Byrået

ØKONOMISKE FORHOLD

Korttype 031. Kol. 9-11

80. Hvor stor er normalt Deres disponible inntekt pr. måned? Denne omfatter alle former for inntekt fratrukket direkte skatter. Som inntekt regnes f.eks. lønn, nettonæringsinntekt, alle former for naturalinntekt,mottatte renter og aksjeutbytte, trygder,pensjoner,utdanningsstipend,underholdsbidrag og annen stønad fra private. For uregelmessige inntekter,f.eks. ferieinntekter, skal det regnes et gjennomsnitt.

12-15 Månedlig disponibel inntekt (OVERFØRES TIL SPØRSMÅL 81 DERSOM IO ER ALENE I HUSHOLDNINGEN, SPØRSMÅL 24)

0000 Har ingen inntekt

0009 Vet ikke

81. Hvor stor er normalt husholdningens samlede disponible inntekt pr. måned?

Ta også med eventuelle egne inntekter.

16-19 [ ][ ][ ][ ] Samlet månedlig disponibel husholdningsinntekt etter skatt (OVERFØRES TIL SPØRSMÅL 85)

0000 [ ] Har ingen inntekt

0009 [ ] Vet ikke

DERSOM IO IKKE KAN GI SUMMEN DIREKTE, F.EKS. I NÆRMESTE 100 KR., SPESIFISERES DISPONIBEL INNTEKT FOR HVER PERSON OG SUMMERES AV INTERVJUER (OMTRENTLIGE TALL). SPØR IO OM SUMMEN SYNES TILNÆRMET RIKTIG. ETTER EVENTUELL JUSTERING FØRES BELØPET I SVARRUBRIKKEN FOR SPØRSMÅL 81.

MERK! VI ØNSKER ANSLAGSVISE GJENNOMSNITTSTALL PR.MÅNED.

Husholdningsmedlemmenes disponible inntekt

kr. _____

kr. _____

kr. _____

Felleshusholdningsinntekter (f.eks. bostøtte, barnetrygd o.l.)

kr. _____

Sum kr. _____

82. Kan De anslå hvor store reiseutgifter husholdningen samlet har til skole- og arbeidsreiser pr. måned? Ta også med egne utgifter.

20-22 [ ][ ][ ] Samlede månedlige arbeidsreiseutgifter. (OVERFØRES TIL SPØRSMÅL 85)

000 [ ] Ingen reiseutgifter

009 [ ] Vet ikke

83. Kan De anslå hvor mye De/husholdningen har i samlede boutgifter pr. måned. Ta med husleie, renter og avdrag på boliglån, brensel, elektrisk strøm og vedlikeholdsutgifter. For eneboliger også vann- og renovasjonsavgifter.

23-26 [ ][ ][ ][ ] Totale månedlige boutgifter. (OVERFØRES TIL SPØRSMÅL 85)

0000 [ ] Ingen boutgifter

0009 [ ] Vet ikke

84. Til intervjueren:

DERSOM DET ER SVART "VET IKKE" PÅ ETT ELLER FLERE AV SPØRSMÅLENE 81, 82 OG 83, GÅ TIL 86. ELLERS GÅ TIL 85.

85. Til intervjueren:

UTFØR REGNESTYKKET NEDENFOR. PLASSÉR SVARET DIREKTE I EN AV INNTEKTSGRUPPENE PÅ SPM. 86. MERK AV VED DEN GRUPPEN SOM PASSER BEST OG INTERVJUET AVSLUTTES.

Samlet disponibel husholdningsinntekt (OVERFØRT FRA SPØRSMÅL 81) kr. _____

Samlede reiseutgifter (OVERFØRT FRA SPØRSMÅL 82) kr. _____

Boutgifter (OVERFØRT FRA SPØRSMÅL 83) + kr. _____

÷ Sum fradrag = kr. _____ ÷ kr. _____

Til rådighet pr. måned når de ovenstående utgiftene er betalt = kr. _____

(VIS KORT NR. 23)

86. Et av beløpene vi er interessert i i denne undersøkelsen er det De/husholdningen har igjen pr. måned når boutgiftene og eventuelle utgifter til arbeidsreiser er trukket fra husholdningens disponible inntekt. Kan De si hvilken gruppe på kortet som passer best for dette beløpet for Deres husholdning?

MERK! VI ØNSKER ET ANSLAGSVIS GJENNOMSNITTSBELØP PR. MÅNED.

27-28

01	1	Under 250 kr.
02	1	250 - 499 kr.
03	4	500 - 749 kr.
04	7	750 - 999 kr.
05	19	1 000 - 1 499 kr.
06	21	1 500 - 1 999 kr.
07	14	2 000 - 2 499 kr.
08	11	2 500 - 2 999 kr.
09	6	3 000 - 3 499 kr.
10	4	3 500 - 3 999 kr.
11	3	4 000 - 4 999 kr.
12	2	5 000 kr. og over
13	4	Vet ikke
14	1	Nekter å oppgi

87. Til intervjueren:

BOR IO PÅ DEN ADRESSEN SOM IO-LISTEN ANGIR, ELLER BOR HAN/HUN PÅ EN ANNEN ADRESSE?

29

1 [ ] Bor på den adresse som IO-listen angir

2 [ ] Bor på annen adresse